

Impact van covid-19- maatregelen op werkrouines van journalisten in Vlaanderen: uitdagingen en voordelen

Een kwalitatieve analyse van diepte-
interviews met Vlaamse journalisten

Fabio Borremans

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
master in de Bedrijfscommunicatie

Promotor: prof. dr. Rozane De Cock

Academiejaar 2020-2021

20.912 woorden

- **Code of conduct voor geloofwaardig auteurschap**

- **Correct verwijzen naar bronnen houdt in:**
- dat ik als auteur transparant ben over mijn bronnen, zodat de lezer op elk moment correct kan inschatten welke de bron is van wat beweerd wordt;
- dat ik als auteur geen relevante informatie waarover ik beschik en die een ander licht zou kunnen werpen op de geboden interpretatie of ontwikkelde redenering bewust weglaat;
- dat ik als auteur duidelijk aangeef welke relevante interpretaties ik niet in rekening heb gebracht en waarom dat is gebeurd;
- dat ik als auteur waarheidsgetrouw weergeef wat ik heb geobserveerd;
- dat ik als auteur op de hoogte blijf van evoluties in manieren van verwijzen en het weergeven

Ik bevestig dat ik deze code of conduct heb nageleefd bij het schrijven van deze masterproef.

Naam: Fabio Borremans

Datum: 22/05/2021

Handtekening:

Voorwoord

Een masterproef schrijven is een werk van lange adem en komt niet tot stand zonder de nodige inzet en niet zonder hulp van anderen en al zeker niet in deze uitzonderlijke tijden. Via deze weg zou ik dan ook iedereen willen bedanken die in grote of kleine mate een rol heeft gespeeld bij het schrijven van deze masterproef. Daarmee doel ik op de journalisten die tijd vrijmaakten voor de interviews, connecties die journalisten aanreikten, maar ook de VVJ, die haar databank ter beschikking stelde. In het bijzonder zou ik ook graag mijn promotor, prof. dr. Rozane De Cock, bedanken. Zij stond namelijk altijd klaar met gepaste feedback en ik kon ook met al mijn vragen bij haar terecht. Naast het dankwoord voor haar ondersteunende en richtinggevende functie, wil ik haar ook bedanken voor het onderwerp. De coronacrisis is uiteraard brandend actueel en het was dan ook boeiend om tijdens het onderzoek te ondervinden welke impact die crisis heeft op de journalistiek en de volledige nieuwswereld.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
SUMMARY.....	6
1. PROBLEEMSTELLING	8
2. LITERATUUR	10
2.1. DEFINITIE JOURNALIST EN JOURNALISTIEK	10
2.2. WERKROUTINES EN JOBEIGENSCHAPPEN	12
2.2.1. AANPASSINGEN DOOR COVID-19.....	12
2.2.2. BERICHTGEVING.....	12
2.2.3. DIGITALISERING: SOCIALE MEDIA EN INTERNET.....	13
2.2.4. GEVOLGEN DIGITALISERING	14
2.2.5. BURN-OUT	15
2.3. ROLOPVATTINGEN.....	15
2.4. NIEUWSSELECTIE.....	18
2.5. NIEUWSWAARDE	20
2.6. FAKE NEWS.....	22
2.7. PROFIEL VAN DE VLAAMSE JOURNALIST	22
3. METHODOLOGIE.....	25
4. RESULTATEN.....	27
4.1. (CORONA)BERICHTGEVING.....	27
4.2. ROLOPVATTINGEN.....	30
4.3. FAKE NEWS.....	31
4.4. SPORTJOURNALISTIEK	33
4.5. WERKROUTINES JOURNALISTEN	35
5. DISCUSSIE.....	38
5.1. DISCUSSIE WERKROUTINES	38
5.2. DISCUSSIE ROLOPVATTINGEN	39
5.3. DISCUSSIE FAKE NEWS.....	39
6. BEPERKINGEN EN VERVOLGONDERZOEK	40
7. CONCLUSIE	41
8. BIBLIOGRAFIE	43
9. BIJLAGEN.....	50

9.1.	JOURNALIST A.....	50
9.2.	JOURNALIST B.....	54
9.3.	JOURNALIST C.....	57
9.4.	JOURNALIST D.....	61
9.5.	JOURNALIST E.....	65
9.6.	JOURNALIST F.....	73
9.7.	JOURNALIST G.....	80
9.8.	JOURNALIST H.....	88
9.9.	JOURNALIST I.....	97
9.10.	JOURNALIST J.....	106

Summary

This master's thesis attempted to map the impact of the covid-19 crisis on the journalistic world. The announcement of the lockdown on 12 March 2020 resulted in a change of routine within the work habits of many sectors. For several sectors, the impact is already clear and several times, it came to light that the impact was rather negative. For journalism, some adjustments in the field of work can be deduced, but the adjustments for the work routines of journalists behind the scenes are not always that clear. That is why this study tries to clarify this.

The topic is certainly relevant for research within the journalistic world, since at the start of this master's thesis, little was known about the impact of covid-19 on journalism. This is therefore the main reason why there is still little literature available on the subject. Only in the last months of 2020 and the first quarter of 2021, studies on journalism and covid-19 appeared. The results are largely in line with those studies.

Based on the journalist database of the VVJ, the Flemish Association of Journalists, a whole list of journalists was contacted for an in-depth interview about the impact of covid-19 on their work routines. In the end, ten journalists agreed to an interview, despite the limited time available, which is also the reason why many journalists were not open to an interview. Within the sample, half of the journalists are sports journalists, as part of the master's thesis is dedicated to sports journalism and it is therefore appropriate to have a 50-50 ratio between general journalists and sports journalists.

So, part of the study focuses on sports journalism, but other aspects of journalistic work were also addressed. One part is dedicated to (corona) reporting, another part to role conceptions and another part to fake news. Afterwards, the four subparts are weighed up and a general answer is given to the main research question concerning the work routines of journalists. The research questions can be found in the section about the problem definition.

All interviews were subsequently transcribed and analysed to arrive at the following results. About the coverage, journalists indicated that the amount of new and initially unclear information was overwhelming. Consequently, most journalists had more work than before. The coverage was relevant as the coronavirus had paralysed the whole society and the whole world in the period March, April and May 2020. However, there was hardly any variation. Moreover, the pieces for variation were often considered not newsworthy. Despite the envy of journalists for these pieces, they were, according to them, necessary. The interviews also show that the corona period has not changed the way news is selected or the value that the news still has.

The results about the role conceptions learn that the primary role of journalists has not changed, as providing reliable information remains the main task of a journalist, also during the months of March, April and May 2020. Journalists can, however, take on multiple roles. Some journalists did experience that they, unintentionally, were pushed into a different role, especially that of spokesperson, because they did not adopt a critical stance, partly due to the large flow of information. That critical sense towards the corona approach has meanwhile improved and is much more present in all areas.

For fake news, journalists unanimously agree that fake news is a plague and that it has a negative impact on journalism. The phenomenon cannot be stopped, but it can be slowed down, provided that a number of measures are taken, such as social control and verification by the large Internet companies. Fake news also offers an opportunity and a challenge: recognised media can distinguish themselves by offering verified information, but at the same time, this also contains a challenge, since there is a limited margin of error.

Finally, the results show that the journalists' work routines were significantly altered by the impact of covid-19. For sports journalists, the coronapandemic initially caused less work, as the sport was stopped, and they were deployed for other tasks. This long period without sport caused some of the sports journalists to fear for their job, but this fear soon disappeared when sport resumed. After the resumption, the biggest adjustments were the disappearance of one-on-one interviews and the introduction of online interviews. As a result, the intended information could not always be collected. Another changed routine is the testing before each sporting event. For a sports journalist, the impact of covid-19 was therefore not small, but for general journalists it was as well. For example, most

journalists now work partly or entirely from home. Besides teleworking, online meetings and interviews are also a big adjustment. Journalists say that this results in less information gathering, something that sports journalists also indicate. The corona crisis also means that journalists have to become more all-round and multi skilled. This is also a consequence of digitalisation, but the corona pandemic has accelerated the process and therefore the adjustments are huge compared to the period before March, April and May 2020. For some journalists, especially within the sports domain, digitalisation has a negative impact on their job satisfaction.

In conclusion, the impact of covid-19 on journalism is considerable and journalism faces some challenges. For example, the informational gaps resulting from the changed interview formats will have to be eliminated, something will have to be done to increase job satisfaction again, more skills will have to be acquired as a result of the increased requirements a journalist has to meet, and an alternative to human contact and the charm of the job will have to be found if teleworking and the current interview formats remain. On the other hand, there are also advantages to the corona crisis. It has been shown that teleworking actually works relatively well and that the current forms of interview are time and cost saving, as there is no need to travel. The corona crisis has also brought new insights to journalism, in terms of technology and economics, which can certainly help the sector in the future.

1. Probleemstelling

Op 12 maart 2020 kondigde toenmalig premier van België Sophie Wilmès aan dat het land vanaf 13 maart in een lockdown zou belanden. De reden is algemeen bekend: het coronavirus. Winkels, horeca, musea..., alles dat als niet-essentieel werd beschouwd, moest de deuren sluiten. Het land viel stil en verplaatsingen waren enkel toegestaan indien ze nodig waren. Het gevolg was dat vele mensen thuis zaten en technisch werkloos waren. Tussen al deze niet-essentiële winkels en beroepen viel er een opvallende uitzondering op te merken: journalistieke doeleinden. Journalisten en alle andere mensen die een beroep in de nieuwssector uitoefenden, mochten blijven werken. Dat gegeven bevestigt hetgeen waar quasi iedereen het over eens is: nieuws is essentieel.

Ondanks de toekenning van het essentiële statuut, is het niet zo dat alles bleef zoals het was binnen de journalistiek. Integendeel zelfs. Er viel niet veel nieuws te rapporteren tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020. Voor cultuur- en sportjournalisten zelfs niets, aangezien deze sectoren volledig plat lagen. Naast het feit dat er weinig ander nieuws te melden viel dan feiten over het coronavirus, veranderde ook de manier van werken van journalisten. Dicht bij de persoon komen die geïnterviewd moet worden, zat er niet meer in. Er moest afstand gehouden worden om eventuele besmettingen met het coronavirus te voorkomen en meteen vragen beginnen stellen, kon ook niet meer. Een andere aanpassing waren de mondklappers, ondertussen zijn deze wel al ingeburgerd.

De bovengenoemde elementen zijn echter een voor een elementen die gewoon op scherm van de televisie kunnen worden waargenomen. Deze aanpassingen zijn dus bij iedereen wel bekend, maar het zijn niet de enige veranderingen die journalisten hebben moeten ondergaan. Achter de schermen van de nieuwsproductie veranderde er ook heel wat. Het is daarom interessant om dat te gaan onderzoeken. Hoe is het leven van een journalist op professioneel vlak veranderd ten opzichte van de periode voor 13 maart 2020? Wat is de impact van de coronacrisis op de journalistiek? In deze studie focussen we op enkele deelaspecten van de journalistiek.

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: *“Op welke manier zijn de werkrouines van journalisten in Vlaanderen veranderd sinds de uitbraak van de covid-19 pandemie?”* Door de vele maatregelen, zoals thuiswerk, mondklappers en afstand houden, zijn deze routines aangepast. Rekening houdend met deze aanpassingen, kan er gepeild worden naar de impact van deze verandering op de journalistieke job.

Een tweede aspect waaraan extra aandacht zal worden besteed tijdens dit onderzoek, is de berichtgeving en de daaraan gelinkte nieuwswaarden en hoe het nieuws dan geselecteerd werd. Het gaat hier zowel over de coronaberichtgeving als over de algemene berichtgeving, al krijgt de coronaberichtgeving wel specifieke aandacht, aangezien er een blok aan dat deel gewijd is in de vragenlijst. Er wordt slecht beperkt gepolst naar de meningen over de algemene berichtgeving omdat er buiten corona niet veel andere zaken te beleven vielen. De eerste subvraag van het onderzoek luidt: *“Hoe kijken de Vlaamse journalisten terug op de (corona)berichtgeving tijdens de periode maart, april en mei 2020?”*

Een derde punt dat extra aandacht verdient in het onderzoek, zijn de roloppvattingen van de journalisten over hoe zij zich zouden moeten opstellen en welke rollen zij zouden moeten opnemen tegenover hun nieuwspubliek. Van Leuven et al. (2019) schetsten in een recent onderzoek een uitgebreid beeld van de Belgische journalist en daar kwam ook het thema van de roloppvattingen aan bod. Het is interessant om na te gaan of de coronacrisis een invloed heeft of heeft gehad op deze roloppvattingen vanuit het standpunt van journalisten. Een tweede subvraag in het onderzoek luidt: *“Heeft de coronapandemie de roloppvattingen van de Vlaamse journalisten veranderd?”*

Een laatste punt dat in het onderzoek aan bod zal komen, is fake news. Tijdens de coronacrisis piekte dat fenomeen. De perceptie van journalisten op fake news en de vraag of het gestopt kan worden, is interessant om voor te leggen. Een derde subvraag zal dat punt aanraken en luidt als volgt: *“Hoe kijken de journalisten in Vlaanderen naar fake news (tijdens de coronaperiode) en wat is hun perceptie op het fenomeen?”*

De algemene journalistiek zal de impact van de coronacrisis voelen, maar de nieuwswereld lag niet stil. Dat was wel het geval voor de sportwereld, die sector ging namelijk volledig op slot en gedurende een tweetal maanden viel er niets te melden. Om na te gaan hoe sportjournalisten deze

dode periode doorstonden, wordt er in het onderzoek een aparte focus op sportjournalistiek voorzien. De vraag die in het onderzoek beantwoord zal worden, luidt als volgt: *“Hoe heeft de coronacrisis het werk van een sportjournalist beïnvloed?”*

Samengevat worden in deze masterproef de volgende vragen beantwoord:

HV: *“Op welke manier zijn de werkroutines van journalisten in Vlaanderen veranderd sinds de uitbraak van de covid-19 pandemie?”*

SV1: *“Hoe kijken de Vlaamse journalisten terug op de (corona)berichtgeving tijdens de periode maart, april en mei 2020?”*

SV2: *“Heeft de coronapandemie de rolopvattingen van de Vlaamse journalisten veranderd?”*

SV3: *“Hoe kijken de journalisten in Vlaanderen naar fake news (tijdens de coronaperiode) en wat is hun perceptie op het fenomeen?”*

SV4: *“Hoe heeft de coronacrisis het werk van een sportjournalist beïnvloed?”*

2. Literatuur

In deze sectie worden enkele begrippen uit de probleemstelling bondig gekaderd in een theoretische uiteenzetting op basis van beschikbare literatuur over de onderwerpen.

2.1. Definitie journalist en journalistiek

Alvorens een studie over journalistiek en journalisten uit te voeren, is het belangrijk om inzicht te krijgen in wat journalistiek precies is en in wat een journalist is. De antwoorden op deze vragen lijken eenvoudig, maar de realiteit toont iets anders. In het dagelijks leven lijkt er overeenstemming te zijn over de definities ervan. Dat wordt aangetoond door hoe woordenboeken en websites de termen 'journalistiek' en 'journalist' omschrijven. Journalistiek betekent volgens Van Dale: "het verzamelen en verstrekken van informatie omtrent het dagelijks gebeuren via de media". Over een journalist zegt Van Dale het volgende: "iemand die beroepshalve werkt aan het redactionele deel van een nieuwsmidium". Beide bronnen hebben het onder andere over 'verzamelen van informatie' en een 'beroep'. De vraag is nu of dat klopt. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is dat onduidelijk, aangezien er verschillende opvattingen zijn over wat een goede definitie van een 'journalist' en van 'journalistiek' nu juist is.

Volgens Zelizer (2005) zijn er verschillende manieren van hoe journalistiek gezien en omschreven kan worden. Het begrip kan omschreven worden als een beroep, een industrie, een fenomeen en een cultuur. Zelizer zegt dat de vele visies op journalistiek de verscheidenheid aan definities verklaren. Daarnaast werken de verschillende omschrijvingen van termen, die aan journalistiek gelinkt worden, de verscheidenheid in de hand. Zelizer heeft het dan over *news*, *the press*, *the news media*, *information* en *communication*. Met de termen zou een perfecte definitie over journalistiek gevormd kunnen worden, of toch alleszins een idee. Zelizer vindt echter van niet: "*None of these ways of understanding journalism provides the complete picture of what journalism is. Nor do any reflect all of the expectations we might have of the press in a democracy. Each instead underscores a tendency to argue for the universal nature of what we call news work. And yet journalism is anything but universal*" (Zelizer, 2005, p. 67). Zelizer poneert dat er moet gekeken worden naar de omschrijving die journalisten en zelf over het begrip geven. Die omschrijvingen moeten dan afgewogen worden tegenover wat wetenschappers over journalistiek zeggen. Op die manier zou er een sluitende definitie gevormd kunnen worden.

Er worden zes verschillende visies onderscheiden over hoe journalisten zelf over journalistiek spreken. Journalisten zien journalistiek als een zesde zintuig, een container, een spiegel, een verhaal, een kind waar journalisten zorg voor moeten dragen en een dienst (Zelizer, 2005). De visie rond het zesde zintuig werd het meest aangehaald en gaat over het talent om nieuws te detecteren. Het wordt omschreven als een neus hebben voor nieuws. Het Poynter Institute zegt het zo: "*Good reporters have a nose for news. They can sniff out a story. Smell a scandal. Give them a whiff of corruption and they'll root it out like a pig diving for truffles*" (Scanlan, 2003 in Zelizer, 2005, p. 68).

Tegenover de visies op journalistiek van journalisten, plaatst Zelizer (2005) de visies van wetenschappers. Hier gelden andere visies, namelijk: een beroepsmatige visie, een institutionele visie, een tekstuele visie, een menselijke visie en een praktische visie. De visies tonen op sommige punten minieme gelijkenissen met de visies van journalisten. Toch zijn het vooral de vele verschillen die opvallen. Mensen die 'journalistiek' omzetten in de praktijk spreken anders over het begrip dan mensen die het beschrijven en bestuderen. Toch zijn de verschillen niet onnuttig omdat het de kans biedt om journalistiek vanuit verschillende invalswegen de bekijken. Dat is ook het punt dat Zelizer (2005) maakt: niemand is in staat geweest om alles wat er over de journalistiek te weten valt, over te brengen in een coherente, eenduidige en heldere definitie.

Van Dale en Wikipedia gebruiken beiden het woord 'beroep' om een journalist te omschrijven, maar is journalist wel een beroep? Örnebring (2019) is het daar niet helemaal mee eens. Op basis van een reeks van elementen die een beroep definiëren (Millerson, 1964) past hij de belangrijkste toe op het historisch proces van professionalisering van een journalist. Örnebring (2019) onderscheidt als belangrijkste elementen: *distinction*, *core knowledge*, *professional norms* en *control over entry to the*

profession (Millerson, 1964). Na een analyse op basis van die elementen besluit Örnebring (2019) dat de journalistiek zeker stappen heeft gezet qua professionalisering, maar dat is niet voldoende om als echt beroep erkend te worden. Journalistiek valt momenteel te categoriseren onder de “semi-professions” (Tunstall, 1971). Örnebring (2019) zegt wel dat dit kan veranderen: “*professionalization is not something that has a clear ending, but rather is an ongoing process where shared norms, core knowledges, control over the profession, and indeed the distinction from other occupations are constantly negotiated*” (Örnebring, 2019, p. 5). De journalistiek kan dus nog toetreden tot de echte beroepen.

Ook Singer (2003) stelt dat journalistiek niet aan alle kenmerken van een beroep voldoet. Ze komt tot de conclusie dat vooral de cognitieve dimensie binnen het journalistieke beroep ontbreekt. Wie journalist wil worden, hoeft namelijk geen opleiding tot het beroep te volgen. Je hebt met andere woorden geen journalistiek diploma nodig om journalist te kunnen worden. De normatieve en evaluatieve dimensies zijn wel aanwezig. Op basis van die laatste bevinding ziet Singer (2003) de journalist als een beroep in opbouw.

Witschge & Nygren (2009) besluiten, net zoals Örnebring (2019), dat journalist geen echt beroep is. Om een echt beroep te definiëren, kijken Witschge & Nygren (2009) naar de autonomie van beroepen. Iemand die een echt beroep uitoefent, moet namelijk zijn eigen werk kunnen controleren. Sociologen (Selander, 1989; Freidson, 2001) hebben een aantal criteria onderscheiden die de beroepsbeoefenaren in staat stellen deze controle uit te oefenen. Witschge & Nygren (2009) besluiten dat journalisten niet aan alle criteria voldoen en dus geen echt beroep zijn, maar eerder een “semi-profession” (Tunstall, 1971). Door externe factoren neigt de journalistiek af te stappen van professionalisering, de zogenaamde de-professionalisering: “*there is a trend towards de-professionalization within journalism driven by market pressures*” (Witschge & Nygren, 2009, p. 55). Tegelijkertijd zijn er wel journalisten die de grenzen en waarden van hun beroep proberen te beschermen (Witschge & Nygren, 2009). De-professionalisering is een trend, maar lijkt nog niets definitiefs te zijn.

Deuze (2005) verkent in zijn werk het concept van journalistiek als een beroepsideologie door na te gaan hoe opkomende socio-culturele en socio-economische kwesties de manier van denken en handelen in de journalistiek kunnen transformeren. Hoewel de ideologie van de journalistiek een veelgebruikte benadering is in de literatuur, is ze slechts zelden adequaat gedefinieerd en geoperationaliseerd. Deuze koppelt enkele concepten waarden en elementen aan de ideologie van een journalist en baseert zich daarvoor op literatuur van Golding & Elliott (1979), Merritt (1995) en meer recent Kovach & Rosenstiel (2001). Na een grondige analyse besluit Deuze (2005) dat het naïef, eendimensionaal en nostalgisch is om vaste waarden aan een journalistieke ideologie te koppelen. Een beroepsideologie van een journalist kan enkel onderscheiden en beschreven worden als journalisten bestudeerd worden. Ugland & Henderson (2007) zeggen zowat hetzelfde over een antwoord op de vraag: Wie is een journalist? Het debat over een antwoord op die vraag moet niet worden georiënteerd rond één enkele definitiedrempel, maar er moeten niveaus worden vastgesteld die rekening houden met de unieke doelstellingen, tactieken en waarden van de verschillende actoren. Die zijn namelijk voor iedereen verschillend en dus is het onmogelijk om een sluitende definitie te vormen. Alles hangt af van de bril die je opzet.

In ander werk van Deuze, samen met Witschge, (2018) komen de auteurs met een nieuwe term die de journalistiek als een dynamisch studieobject beschouwt. Het wijst op de permanente instabiliteit binnen de nieuwsindustrie en op de structurele en gestructureerde aard van mensen die journalistieke daden stellen buiten de wereld van de journalistiek. De nieuwe term is ‘beyond journalism’. De term sluit niet alleen een 'harde' definitie van het beroep als een relatief afgesloten entiteit met duidelijke grenzen uit. Ook een 'zachte' definitie van een waaier aan praktijken door een veelheid aan actoren die op verschillende manieren bijdragen tot de maatschappelijke relevantie ervan wordt op die manier uitgesloten. Alweer wordt geconcludeerd dat een sluitende definitie niet mogelijk is.

2.2. Werkroutines en jobeigenschappen

2.2.1. Aanpassingen door covid-19

De lockdown die op 12 maart door toenmalig premier Sophie Wilmès werd uitgeroepen, had gevolgen voor de werkroutines van quasi alle Belgen en dus wellicht ook voor journalisten. Vergaderen op redacties mocht niet meer en ook bij dagelijkse werkactiviteiten waren aanpassingen nodig. De taak van journalisten bleef echter wel dezelfde, namelijk in het midden van de pandemie accurate informatie verzamelen en uitsturen, ze werd enkel nog uitdagender vanwege de beperkingen (Perreault & Perreault, 2021). Die taak is volgens de auteurs nog belangrijker geworden in tijden van de coronapandemie. Nu een journalist zijn, betekent *“to stump for the truth and to stump for critical thinking and to try to teach the importance of those things”* (Perreault & Perreault, 2021, p. 2). Met die hoofdtaak, namelijk feiten controleren en informatie doorgeven aan het publiek, lijkt nieuwswerk sterk op het werk van de wetenschap (Katz, 1989). Journalisten gebruiken formele, professionele, informele en persoonlijke middelen om bij te dragen tot de communicatie omtrent COVID-19, net zoals wetenschappers dat ook doen. In een periode van rampen of grote crisissen, zoals de coronapandemie, is de journalistiek het uitgelezen kanaal voor overheid en experts om te communiceren met de burgers. Journalisten worden in deze situatie dan een soort van woordvoerder en kunnen de faciliterende rol opnemen (Christians, Glasser, McQuail, Nordenstreng & White, 2010). Het is wel zo dat journalisten nadenken over hun rol en die opnemen en vervullen op basis van wat zij denken dat hun publiek nodig heeft (Perreault & Perreault, 2021). Welke rol ze opnemen, is situatie gebonden (zie punt 2.3. over rolopvattingen).

Het werk van een journalist blijft in principe hetzelfde, de info delen met het publiek, maar het is de manier waarop die zo sterk veranderd is en het valt niet meer te vergelijken met de periode voor corona (Perreault & Perreault, 2021). Mensen face-to-face interviewen kan amper nog, maar het gebruik van online videoconferentiesoftware zoals Zoom kan de uitdaging van de pandemische beperkingen verlichten. Die veranderingen gelden niet alleen voor de wijze waarop interviews worden afgenomen, maar ook voor de relaties van journalisten met informatiebronnen, woordvoerder of andere personen waarbij informatie gewonnen kan worden. Perreault & Perreault (2021) poneren dat minder menselijk contact kan leiden tot minder goed onderhouden relaties, al is dat niet altijd het geval want ze kunnen gewoon ook in een andere vorm onderhouden worden, maar dan wel een vorm die de beperkingen toelaat. In menig land konden journalisten, vooral vrouwen dan, hun werk ook niet naar behoren uitvoeren omdat regeringen en overheden dat belemmerden. Zo berichtte het Media Report to Women dat een journaliste in Servië werd opgepakt omdat ze met haar berichtgeving over covid-19 onnodige onrust en reputatieschade zou veroorzaken. Soortgelijke incidenten deden zich voor in Oekraïne en Algerije, hier werden journalisten respectievelijk aangevallen en opgepakt omdat ze over covid-19 berichtten. Het Media Report to Women zegt de situatie wel te monitoren en te rapporteren: *“Several countries are instituting a clampdown on news relating Covid-19. We are keeping an eye on the situation and documenting any threats that women journalists may be facing because of their coronavirus-related reportage”* (Media Report to Women, 2020, p. 23).

2.2.2. Berichtgeving

De coronacrisis voegde niet alleen nieuwe aspecten of nieuwe problemen toe aan de job van een journalist, maar sommige zaken werden ook erger of kwamen meer op de voorgrond getreden (Lewis, 2020). Lewis (2020, p. 683) heeft het daarnaast ook nog over *“the blind spots in our work”* die vergroot werden, dingen die voordien gewoon niet opgemerkt werden en die de coronacrisis nu heeft blootgelegd. Specifiek heeft hij het onder andere over de beschrijving van en berichtgeving over erge dingen, zonder daarbij rekening te houden dat je ze zelf moet verwerken. *“Journalism research . . . tends to underplay some aspects of their lived experiences. Consider the complexity of covering crisis and trauma while also experiencing the same yourself”* (Lewis, 2020, p. 685). Eerder onderzoek toonde

al aan dat zulke berichtgeving over trauma's en zware ongevallen een tol kan eisen en een grote impact kan hebben op de mentale gezondheid van journalisten, zonder dat ze dat zelf eigenlijk beseffen (Seely, 2019). Vervolgens zal de jobtevredenheid daaronder gaan leiden en zullen journalisten overstappen naar een andere job, een job dan waarin ze zich beter voelen. Die problemen kunnen vermeden worden door het nieuwslandschap en de nieuwswereld menselijker te maken en opleidingen te geven over de berichtgeving en verwerking van traumatische berichtgeving (Seely, 2019).

Naast de schokkende beelden die journalisten eventueel maken of de schokkende taferelen die ze eventueel zien, brengt de coronacrisis nog een extra aspect met zich mee, namelijk het gezondheidsaspect. Journalisten gaan meestal de straat op om informatie te verzamelen of nieuwsstukken te maken, maar op die manier komen ze in contact met andere mensen en dat is net iets waar iedereen bang voor was en iedereen wilde vermijden in het begin van de coronapandemie. Een studie van Perreault & Perreault (2021) gaf het gezondheidsaspect de nodige aandacht en uit de studie bleek dat journalisten ook bezig waren met het niet oplopen van covid-19 en dat ze dat belangrijk vonden om mee te delen aan hun publiek en het publiek zo te helpen. Dit is het soort emotionele arbeid dat vaak over het hoofd wordt gezien als gevolg van het feit dat journalisten op deadlines werken en proberen objectief te zijn in hun proces (Lewis, 2020; Wahl-Jorgensen, 2020). Dat is een van de zogenaamde "blind spots in our work" (Lewis, 2020, p. 683).

De niet te onderschatten bekommernis om de gezondheid zorgde ervoor dat meer en meer journalisten het werk op straat of op de redactie omruilden voor thuiswerk (Perreault & Perreault, 2021). Journalisten besteedden meer tijd aan het onderzoeken van verhalen van thuis uit en brachten ook meer tijd door op sociale media. De verwachting hierbij is dat journalisten meer tijd zouden investeren in het checken van feiten, aangezien informatie op sociale media niet altijd vertrouwd mag worden (Perreault & Perreault, 2021). Ook dat filteren van ware en verzonden feiten bleek een extra belasting voor journalisten tijdens de coronacrisis (Perreault & Perreault, 2021). Cijfers tonen dat fake news tijdens de coronapandemie piekte. Zo voerde de VRT meerdere factchecks per dag uit toen de pandemie volop woedde in de lente van 2020. Nelson (2020) geeft aan dat het vele fake news er soms voor zorgt dat valide en deugdelijke informatie van erkende nieuwsmedia niet geloofd wordt. Tijdens crisisperiodes waarin journalisten soms samenwerken met onafhankelijke instanties kunnen er toch vele gevaren zijn: het gevaar van verkeerde informatie geven, het gevaar van niet geloofwaardig overkomen en het gevaar dat hun werk als partijdig wordt gezien (Perreault & Perreault, 2021).

2.2.3. Digitalisering: sociale media en internet

De pandemie zou volgens de literatuur en in theorie dus voor heel wat veranderingen in de werkrouines van journalisten moeten zorgen, maar die veranderingen waren voor de uitbraak van de pandemie al aan de gang, onder andere door het opkomend belang van sociale media en de alomtegenwoordige aanwezigheid van de digitalisering. Technische mogelijkheden hebben voor heel wat veranderingen in de journalistiek gezorgd, zoals het toenemend gebruik van video's, blogs en sociale media. De impact daarvan valt niet te negeren, zeker niet in de manier waarop aan journalistiek gedaan wordt (Singer, 2019). Dat ligt anders bij hoe er over journalistiek wordt nagedacht en wat een journalist eigenlijk doet. Singer (2019) poneert dat dat amper veranderd is en onderzoek leert ook dat jonge journalisten, al dan niet in opleiding, dat niet willen veranderen: de belangrijkste rol van de journalistiek is en blijft het verstrekken van op feiten gebaseerde informatie (Coleman, Lee & Yaschur, 2018). Journalisten moeten wel mee met de digitale golf, zo zal user-generated content belangrijker worden (Johnston, 2016), zal Twitter het gatekeepingproces meer en meer bepalen (Bentivegna & Marchetti, 2018) en zullen computergestuurde methodes aan belang winnen (Gynnild, 2014), maar vanuit de basis gezien doen journalisten nog steeds hetzelfde als voordien (Singer, 2019). De manier waarop journalistiek uitgevoerd wordt, zal wellicht blijven evolueren, aangezien een volgende generatie er een zal zijn van "digital native" en niets anders zal kennen dan een digitale wereld (Singer, 2019, p. 137).

Het is dus duidelijk dat het internet een grote impact heeft op de journalistiek, al is niet iedereen binnen de journalistieke wereld daarmee opgezet. Sommigen zien het internet als een bevrijdende kracht voor de nieuwsproductie, die burgers in staat stelt journalist te worden en die de problematische autoriteit van bestaande nieuwsorganisaties ondermijnt. Anderen zien het internet als een bedreiging voor de gevestigde normen van goede journalistiek (Agarwal & Barthel, 2013). Het internet zorgt ervoor dat alles sneller gebeurt. De snelheid waarmee informatie wordt verspreid in de context van online nieuws beïnvloedt veel van de werkrouines van journalisten en een gevolg daarvan is dat journalisten regelmatig korte stukken moeten posten (Agarwal & Barthel, 2013). Die toegenomen snelheid is een bron van druk.

Een ander cruciaal deel van de dagelijkse werkrouines van journalisten, blijken de sociale media te zijn. Agarwal & Barthel (2013) zeggen dat de sociale media, en dan blijkt vooral Twitter het belangrijkste medium te zijn, gebruikt worden voor allerlei doeleinden: om informatie te verzamelen en bronnen te vinden, als een instrument voor publieksbetrokkenheid en als een uitlaatklep om commentaar en opinie in nieuwsverhalen van de dag te voegen. Naast die veranderde dagelijkse werkrouines, verandert ook de workflow binnen nieuwsorganisaties. Hiërarchie is minder aanwezig, journalisten worden autonomer, ze bezitten meerdere skills en ideeën genereren, redigeren en vergaderen gebeurt meer in een online setting (Agarwal & Barthel, 2013). Die wijzigingen hebben vooral betrekking op online redacties, maar hebben zeker ook impact op traditionele redacties: *“Many journalists at both contemporary and traditional organizations noted a major shift in their work routines and practices over the past five to 10 years”* (Agarwal & Barthel, 2013, p. 12). De toename van digitale zaken binnen de werkrouines heeft niet alleen voordelen, maar ook nadelen want de evoluties kunnen ernstige gevolgen hebben voor de professionele socialisatie van jonge of nieuwe journalisten, aangezien er zelden vergaderingen met het voltallige personeel zijn en die vergaderingen vaak virtueel zijn in plaats van face-to-face (Singer, 2004). Desalniettemin kan er niet naast de digitalisering gekeken worden en moet die erkend worden (Agarwal & Barthel, 2013).

Een andere trend die aan de gang is binnen de journalistiek is om meer met minder te doen. Dat houdt in dat nieuws met steeds minder mensen wordt gemaakt (Rosenstiel et al., 2007). Dit zet journalisten niet enkel kwantitatief onder druk (verhoging werkdruk), maar kan tevens de kwaliteit van hun werk aantasten (Raeymaeckers et al., 2008). Ook grijpen nieuws- redacties voor hun berichtgeving in grote mate terug naar persagentschappen en pr-bureaus. Daarbij wordt nog slechts 12,5% van de feiten gecontroleerd (Davies, 2008). Dat is een opmerkelijke bevinding, aangezien het controleren van feiten een van de basisprincipes is van de journalistiek (De Witte, Teugels & Van Hoof, 2013).

2.2.4. Gevolgen digitalisering

De digitalisering zorgt dus voor veranderingen in de journalistieke wereld, maar heeft, net als de berichtgeving over erge zaken, ook impact op de mentale gezondheid van journalisten en op de balans in hun leven. Met het toegenomen gebruik van digitale technologie in de nieuwsmedia-industrie, zijn journalisten nu verplicht om nieuws op meerdere platformen te produceren. Print- en televisienieuwsverslaggevers posten vaak op sociale media en creëren andere online content (Friedman, 2014; Robinson, 2011). Door het toegenomen gebruik van mobiele telefoons, e-mail en sociale media blijven veel journalisten altijd verbonden met hun werk (Tahmincioglu, 2011). Journalisten werken ook op onregelmatige uren, zoals late nacht- en vroege ochtenddiensten (Tuggle et al., 2014). Deze constante digitale verbondenheid en het hectische schema hebben invloed op hun vermogen om werk en privé in balans te houden. Zo een balans is *“global assessment that work and family resources are sufficient to meet work and family demands such that participation is effective in both domains”* (Voyandoff, 2005, p. 825). Die balans tussen werk en privé is nochtans belangrijk om de jobtevredenheid te behouden want als ze langs een kant niet in evenwicht is, kan dat tot verloop leiden (Sweet, 2014). Hill et al. (2001) vonden dat mensen met een flexibeler uurrooster minder kans op verloop hebben en dat is net een voorwaarde waar niet alle journalisten aan voldoen, aangezien journalisten vaak gedwongen zijn om zowel in het weekend als op feestdagen te werken (Tuggle, Carr

& Huffman, 2014) en daarom is er ook een grote vraag naar meer flexibiliteit en minder werkdruk (Paulussen, 2012). Stevens et al. (2006) vonden dat lange en rigide uren nefast zijn voor de balans. Een werkomgeving die hier rekening mee houdt, kan leiden tot minder verloop in een organisatie, terwijl tegelijkertijd het fysieke en mentale welzijn van werknemers wordt bevorderd (Hammer et al., 2011).

2.2.5. Burn-out

In de journalistiek is dat echter niet altijd het geval. Zo zijn er hoge burn-outpercentages bij journalisten (Paulussen, 2012). Desondanks is er bij journalisten een hoge mate van tevredenheid met hun werk, maar een algemene lage tevredenheid met hun vermogen om werk en gezin te combineren (Geisler, 2005). Een andere factor die voor een hogere kans op burn-out zorgt, is de constante verbondenheid die journalisten hebben omdat ze voortdurend actief zijn op sociale media (Snyder, Johnson & Kozimor-King, 2019). Ook zij poneren, net zoals Hammer et al. (2011) dat een aangepast werkklimaat dat kan inperken.

Een burn-out is een syndroom van emotionele uitputting, depersonalisatie (cynisme) en verminderde persoonlijke (professionele) bekwaamheid ten gevolge van langdurige blootstelling aan chronische stressoren op het werk (Maslach et al., 2001, in De Witte, Teugels & Van Hoof, 2013). De wens om van beroep te veranderen hangt volgens De Witte, Teugels & Van Hoof (2013) met de drie burn-outdimensies samen. Toch moet er in Vlaanderen niet meteen gevreesd worden: in Vlaanderen komt een aanzienlijke minderheid van de beroepsjournalisten naar voren die een verhoogd risico op burn-out loopt. Desalniettemin dient een burn-out bij journalisten ernstig genomen te worden omdat het de werking van de media negatief kan beïnvloeden (De Witte, Teugels & Van Hoof, 2013).

De factoren die voor een verhoogde kans op burn-out kunnen zorgen, zijn specifiek aanwezig in de sportwereld en gelden dus voor sportjournalisten. *“Sports journalists appear to be prime candidates for high degrees of stress and burnout. They work long hours as well as nights, weekends, and holidays; contend with nightly deadlines; and cope with combative players, coaches, team management, and fans”* (Reinardy, 2006, p. 400). De meest voorkomende stressfactoren zijn lange werkuren, deadlines en een te hoge werkdruk, maar ondanks die factoren waren journalisten wel gelukkig met hun job (Biener, 1979). Chen en Spector (1992) rapporteerden dat een lagere jobtevredenheid resulteerde meer frustratie, woede, stress, intermenselijke agressie, vijandigheid en klachten, absentieïsme en de intentie om ontslag te nemen. Toch zijn sportjournalisten vaak zeer tevreden met hun job: *“The job of sports journalists is generally regarded as an enjoyable one. Sports journalists are allowed access to athletes and athletic events that others are not. For outsiders, and even some newsroom colleagues, sports journalism is considered a dream job. There’s also a perceived celebrity status that goes with being a sports journalist”* (Reinardy, 2006, p. 401). Wat wel speelt bij sportjournalisten is de controle over wat ze schrijven door teams, coaches of sporters en dat stemt niet overeen met hun ethos van objectiviteit, maar soms kunnen ze niet anders om de bruggen niet op te blazen (Reinardy, 2006). Dat heeft echter geen impact op hun kans op een burn-out. Het klassieke type dat een hogere kans op een burn-out heeft is: *“a young, entry-level journalist, working as a multiple assignment copy editor at a small paper. This “at-risk” journalist is paid less than an average income, expresses intentions to leave the field, has found journalism to be much different than what was expected, and demonstrates a low overall level of job satisfaction”* (Cook & Banks, 1993, p. 116).

2.3. Rolopvattingen

Het begrip rolopvattingen kent meerdere definities. De meest frequente en pertinente komt van Donsbach (2008). In dat onderzoek worden rolopvattingen als volgt gedefinieerd: *“generalized expectations which journalists believe exist in society and among different stakeholders and which they perceive as legitimate part of their professional self-image”* (Donsbach, 2008, p. 2605). Vrij vertaald gaat het dus om algemene verwachtingen van journalisten die eigen zijn aan hun professionele zelfbeeld. Aan de hand van deze definitie wilde Donsbach (2008) begrijpen hoe journalisten in

verschillende culturen en mediasystemen hun werk en de sociale functie ervan begrijpen. Deze veronderstelling is gebaseerd op de overtuiging dat de rolopvattingen van journalisten hun houdingen en gedrag begeleiden (Donsbach, 2008 zoals geciteerd in Meyen & Riesmeyer, 2012 en vertaald vanuit het Engels). De houding gaat dan vooral over hoe een journalist zich opstelt tegenover het publiek en bepaald topic. Een andere beschrijving van rolopvattingen komt van Van Dalen et al. (2012): het betreft verplichtingen en verantwoordelijkheden die journalisten aan hun job linken. Met deze omschrijving leunt Van Dalen et al. (2012) dicht aan bij Donsbach (2008).

Meerdere keren (o.a. Klemm, Das & Hartmann, 2019; Grubenmann & Meckel, 2015; Hanitzsch & Vos, 2018; Hanusch, 2008) wordt geponereerd dat er al heel wat onderzoek is gedaan naar rolopvattingen van journalisten. Binnen die verschillende onderzoeken wordt meermaals aangehaald dat er twee verschillende manieren zijn om naar rolopvattingen van journalisten te kijken. Een eerste en minder gebruikte manier is de normatieve wijze. Binnen deze traditie gaan auteurs kijken naar de rollen die journalisten zouden, met nadruk op de conditionele werkwoordvorm, moet vervullen in een al dan niet democratische samenleving (Deprez & van Leuven, 2020). Die conditionele vorm is van belang omdat journalisten niet altijd zulke opnemen. McQuail (2000) is een belangrijk auteur die de rolopvattingen binnen de visie van de normatieve manier ging beschrijven. Binnen het normatieve denken beschreef McQuail 'de classificatie van rollen'. McQuail (2000) stelde dat journalisten, die werkzaam zijn voor nieuwsmedia, informatie dienen te geven, de verschillende groepen mensen in een maatschappij dienen te verbinden, continuïteit dienen te garanderen, entertainment dienen te brengen en dienen te mobiliseren. Hanitzsch en Vos (2018) zien echter een belangrijk minpunt in deze vorm, de normatieve manier, van studies naar journalistieke rollen. Volgens Hanitzsch en Vos (2018) ligt de focus nagenoeg uitsluitend op westerse, democratische samenlevingen en dat vormt bijgevolg geen representatief beeld van de rolopvattingen.

Een andere en meer gebruikte manier om naar rolopvattingen te kijken is het analytisch perspectief. Deze vorm is volgens menig auteur beter en geeft een representatiever beeld van de algemene rolopvattingen binnen verschillende landen, regio's en samenlevingen. Er wordt binnen deze vorm ook minder naar de theorie gekeken die auteurs reeds uitgewerkt hebben, maar des te meer naar de dagelijkse praktijken van journalisten (Deprez & van Leuven, 2020). Deze vorm van naar rolopvattingen kijken heeft echter ook nadelen: *"De diverse onderzoeken binnen de analytische traditie hebben een lange lijst van rollen opgeleverd, maar hebben als minpunt dat ze niet tot een duidelijke conceptualisering of typologie van journalistieke rollen hebben geleid."* (Deprez & van Leuven, 2020, p. 59). Pioniers binnen het analytisch perspectief zijn Weaver en Wilhoit. Weaver en Wilhoit (1986,1996) onderscheidden op basis van input van journalisten vier journalistieke rollen: de journalist als informatiebrenger (*disseminator*), als voorlichter (*interpreter*), als waakhond (*adversarial*) en als voeder van het publieke debat (*populist mobilizer*).

Maar ook op deze vorm is kritiek ontstaan. Zo menen Hanitzsch & Vos (2018) dat beide vormen, zowel normatief als analytisch, niet meer voldoen aan de hedendaagse normen. Er is een nieuwe en meer inclusieve classificatie van rollen nodig. Daarbij moeten de rollen aangepast zijn aan twee domeinen waarin journalisten momenteel een belangrijke rol kunnen vervullen: het domein van de politiek en het domein van het dagdagelijkse leven. Binnen het domein van de politiek onderscheiden Hanitzsch & Vos (2018) 18 verschillende rollen die journalisten kunnen uitoefenen. Die rollen gelden voor westerse als niet-westerse samenlevingen. En daarmee counteren ze een belangrijke kritiek: *“Hiermee komen ze tegemoet aan een belangrijke kritiek op de normatieve studies naar journalistieke rollen die louter op westerse samenlevingen focusten.”* (Deprez & van Leuven, 2020, p. 59). Voetnoot is wel dat journalisten niet alle rollen kunnen uitvoeren, afhankelijk van de regio en samenleving waarin ze werkzaam zijn (Deprez & van Leuven, 2020).

Figuur 2 Journalistieke rollen binnen het politieke domein (Hanitzsch & Vos, 2018, p.153)

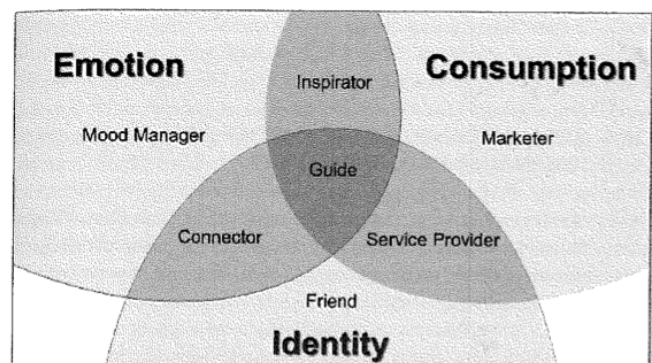
Figuur 1: Journalistieke rollen binnen het politieke domein, naar Hanitzsch & Vos (2018) in Deprez & van Leuven, 2020, p. 60.

Met de 18 verschillende rollen counteren Hanitzsch en Vos (2018) ook de kritieken op de analytische manier van naar rolopvattingen kijken (Deprez & van Leuven, 2020). Ze delen hun verschillende rollen namelijk in zes elementaire en

journalistieke functies met betrekking tot het politieke domein in: i) informatief-instructief, (2) analytisch-deliberatief (overlegend), (3) kritisch-toezichhoudend, (4) advocative-radicaal, (5) ontwikkelend- educatief, en (6) samenwerkend-faciliterend (zie figuur 1 uit Deprez & van Leuven, 2020, p. 60).

Het tweede domein waarbinnen rollen aangepast moeten worden is het dagdagelijkse leven (Hanitzsch & Vos, 2018). Journalisten focussen vandaag de dag namelijk niet louter meer op hard nieuws, maar hebben ook aandacht voor zacht en soft nieuws omdat het publiek daar ook nood aan heeft om even te bekomen en alles te laten bezinken. Daarbij wordt het informatieve aspect niet vergeten (Deprez & van Leuven, 2020).

Figuur 3 Journalistieke rollen binnen het dagdagelijkse leven (Hanitzsch & Vos, 2018, p. 158)

Figuur 2: Journalistieke rollen binnen het dagdagelijkse leven, naar Hanitzsch & Vos (2018) in Deprez & van Leuven, 2020, p. 63.

Zoals uit figuur 2 (uit Deprez & van Leuven, 2020, p. 63) blijkt, profileren journalistieke rollen zich binnen het domein van het dagdagelijkse leven vaak als *“gemene deler tussen dagdagelijkse noden aangaande emotie, consumptie en identiteit”* (Deprez & van Leuven, 2020, p. 63). Hanitzsch & Vos onderscheiden de volgende zeven rollen kunnen door journalisten worden opgenomen: rol van marketeer, rol van

dienstverlener, rol van vriend, rol van connector, rol van 'mood manager', rol van inspirator en rol van gids.

Binnen de literatuur rond roloppvattingen wordt niet alleen een onderscheid gemaakt tussen de mogelijke rollen die journalisten kunnen opnemen, er wordt ook onderzocht welke factoren een impact kunnen hebben op roloppvattingen en hoe die dan net beïnvloed worden. Zo koppelen Skovsgaard, Albæk, Bro & de Vreese (2013) de verschillende rollen aan de objectiviteitsnorm. Op basis van vier dimensies van objectiviteit (*no subjectivity, balance, hard facts, value judgements*), die werden onderscheiden door Donsbach & Klett (1993), wordt het concept van de objectiviteit aan de verschillende mogelijke rollen gelinkt van een ruim sample van Deense journalisten. Op basis van hun onderzoek stellen de auteurs vast dat de rollen van journalisten een aanzienlijke verklarende kracht hebben met betrekking tot de manier waarop journalisten de objectiviteitsnorm toepassen. *“The objectivity norm pervades the news production process by guiding journalists when they select, gather, and present the news, and the results give a hint about how journalistic role perceptions might affect the production process through the objectivity norm and subsequently also the news content”* (Skovsgaard, Albæk, Bro & de Vreese, 2013, p. 23). De objectiviteitsnorm wordt soms ook op de proef gesteld door nieuwe trends, de digitalisering en sociale media, desondanks blijven journalisten toch trouw aan het objectiviteitsparadigma. Jukes (2019) suggereert echter wel dat het niet gemakkelijk is, aangezien sociale media heel wat risico's inhouden en dat “belangrijke elementen van dat paradigma op de proef worden gesteld en soms worden uitgehold, zij het subtiel en onbewust van binnenuit” (Jukes, 2019, p. 124). Daarnaast vormt ook de datajournalistiek een belangrijke uitdaging in termen van roloppvattingen, aangezien zulke journalisten een maatschappelijk verantwoordelijke rol willen opnemen om het publiek vertrouwd te maken met die vorm (Boyles & Meyer, 2016).

Klemm, Das & Hartmann (2019) onderzochten hoe roloppvattingen kunnen verschuiven tijdens uitzonderlijke situaties. In hun studie ging het om gezondheidscrisissen. De bevindingen suggereren dat de rol van journalisten bij gezondheidscrisissen verschuift naar een rol als mobilisator van het publiek, naar een rol rond het classificeren van risico's en van een waakhondrol naar een meer coöperatieve rol. Hierbij speelt de mate van specialisering wel een belangrijke rol. Gespecialiseerde journalisten lijken beter om te kunnen gaan met de uitdagingen van de berichtgeving over gezondheidscrisissen, zoals het vinden van een evenwicht tussen kritisch blijven en samenwerking met de autoriteiten bij hun inspanningen om een crisis in te dammen en ze zijn minder geneigd om zich te mee te laten slepen door eventuele paniek. Een andere uitzonderlijke situatie is een conflictsituatie. Prager & Hamelers (2018) focusten zich op de roloppvattingen bij het vredesproces in Colombia en concludeerden dat journalisten een zeer actieve houding aannemen en het publiek willen beïnvloeden en betrekken bij hun werk, waarbij ze zich nauw identificeren met de rol van de publieke mobilisator. Naast verschuivingen tussen verschillende rollen zijn er ook culturele verschillen tussen journalisten in andere landen, culturen en werelddelen. Zo onderzochten onder andere Deuze (2002), Henningham (1993), Weaver & Wilhoit (1996); Hanitzsch (2005) en Hanusch (2008) de karakteristieken van journalisten in respectievelijk Nederland, Duitsland, Groot-Brittannië, Australië, de VS; Australië; de VS; Indonesië en Australië. Telkens bleken er verschillen te ontdekken.

2.4. Nieuwsselectie

Een nieuwsstuk wordt niet zomaar gepubliceerd en het wordt ook niet kant en klaar aan een journalist aangereikt. Alvorens een stuk gepubliceerd wordt over een bepaald onderwerp, moeten er verschillende fases worden doorlopen. Als er namelijk over alles wat gemeld wordt door een persagentschap of een andere partij, een stuk wordt geschreven, dan zijn er nooit journalisten genoeg. Alle aspecten van het nieuws moeten met andere woorden zorgvuldig geselecteerd worden. Dat gebeurt aan de hand van een trechtersysteem dat goed bewaakt wordt door een gatekeeper, een soort van nieuwsportwachter. Zo een gatekeeper heeft ook een belangrijke functie: hij controleert namelijk welke informatie de maatschappij krijgt en hoe die informatie en de realiteit in een frame gegoten wordt (Wallace, 2018). Nieuwsagentschappen zijn zulke gatekeepers want zij bepalen in grote mate welke informatie de journalisten krijgen om in hun stukken te verwerken. Dat proces heeft een

verregaand effect, aangezien gatekeeping een impact heeft op de manier waarop nieuwsgebruikers de werkelijkheid beschouwen (Shoemaker & Vos, 2009).

Gatekeeping speelt dus een grote rol in selectie van nieuws. De volgende quote vat samen wat gatekeeping is en wat het belang ervan is: *“Gatekeeping is the process of culling and crafting countless bits of information into the limited number of messages that reach people each day, and it is the center of the media’s role in modern public life. People rely on mediators to transform information about billions of events into a manageable subset of media messages. On the face of it, narrowing so many potential messages to so few seems to be impossible, but there is a lengthy and long-established process that makes it happen day in and day out. This process determines not only which information is selected, but also what the content and nature of messages, such as news, will be.”* (Shoemaker & Vos, 2009, p. 1)

Ondanks het belang en de omvangrijke impact van gatekeeping, is er toch niet uitzonderlijk veel onderzoek verricht naar het concept (Shoemaker & Vos, 2009). Er kunnen wel twee pioniers aangeduid worden binnen de literatuur van gatekeeping. Enerzijds is er Lewin (1947), die de metafoor van de gatekeeper in het leven riep, en anderzijds is er White (1950), die de gatekeeper als een echte persoon weergaf, namelijk Mr. Gates (Shoemaker & Vos, 2009). Lewin (1947) bekeer het concept gatekeeping eerst vanuit de voedingsindustrie en pas ging het pas later toepassen binnen de nieuwsindustrie. Dat was de aanzet om informatiestroom aan de hand van het gatekeepermodel te analyseren (Shoemaker & Vos, 2009).

Met de theorieën van Lewin (1947, 1951) is alles echter nog niet in de praktijk omgezet. David Manning White (1950) zorgde daar een eerste keer voor. Hij personaliseerde de gatekeeper in de figuur van ‘Mr. Gates’. White bestudeerde hoe een redacteur nieuws selecteert en welke argumenten hij daarvoor gebruikt. White ging de gatekeepingtheorie dus een eerste keer omzetten in een journalistieke context (Wallace, 2018). De argumenten voor nieuwselectie waren “zeer subjectief” (White, 1950). Een derde van de onderwerpen die niet geselecteerd werden, had te maken met persoonlijke voorkeur en interesse (Shoemaker & Vos, 2009). Snider (1967) onderzocht later hetzelfde als White (1950) en kwam tot dezelfde conclusies: de selectie van nieuws gebeurde nog steeds op basis van persoonlijke voorkeur en eigen inschatting van wat lezers willen lezen (Shoemaker & Vos, 2009). Naast de modellen en studies van Lewin (1947, 1951) en White (1950), zijn er nog andere auteurs die modellen en theorieën hebben uitgebracht over gatekeeping. Enkele voorbeelden zijn: Westley & MacLean (1957), McNelly (1959) en Bass (1969). De theorie die vandaag de dag het meest gangbaar is, is die van Pamela Shoemaker (1991).

Shoemaker (1991) en Shoemaker & Reese (1996) gaan uit van een hiërarchisch model met verschillende niveaus die het proces van gatekeeping beïnvloeden, *“the Hierarchical Influences Model”*. Binnen dat model is elk niveau ondergeschikt aan het niveau dat erboven staat. Shoemaker maakt een onderscheid tussen vijf niveaus: het individuele niveau, het niveau van mediaroutines, het organisatieniveau, het media-externe niveau en het ideologische niveau. Op het individuele niveau staan de persoonlijke invloeden van de gatekeeper (Shoemaker 1991; Shoemaker & Reese 1996). De mediaroutines omvatten de manieren waarop journalisten werken (Shoemaker 1991; Shoemaker & Reese 1996). Het organisatieniveau gaat over het karakter van een organisatie (Shoemaker 1991). Om dat karakter te bepalen, baseert Shoemaker zich op de invloeden van Hirsch (1977). Het media-externe niveau gaat over invloeden van buitenaf die de selectie van nieuws bepalen. (Shoemaker 1991; Shoemaker & Reese 1996). Het laatste niveau is het ideologische niveau. Binnen dat niveau vallen culturele invloeden, sociale belangen, sociale structuur en overtuigingen van een ideologie (Shoemaker 1991; Shoemaker & Reese 1996).

De bovenstaande modellen zijn gebaseerd op traditionele media. Het is echter niet zo dat die modellen plots verworpen moeten worden. Recente studies (o.a. Shaw, 2012; Wallace, 2018; Bruns, 2014) verfijnen de modellen en passen de modellen aan de huidige online media aan.

Binnen het concept van gatekeeping kunnen er twee vormen onderscheiden worden: enerzijds is er gecentraliseerde gatekeeping en anderzijds is er de gedecentraliseerde gatekeeping (Shaw, 2012). Het verschil tussen de twee ligt bij wie beslist welk nieuws doorgelaten wordt, met andere woorden bij wie de gatekeeper is. Bij gecentraliseerde gatekeeping worden de nieuwsmedia zelf als gatekeepers beschouwd (Shaw, 2012). Bij deze vorm bijvoorbeeld beslist *De Standaard* of *De Morgen* welke artikels ze zullen publiceren in de kranten of online. Bij de andere vorm spelen de nieuwsmedia en journalisten

geen grote rol, maar wel het publiek. Het publiek bepaalt namelijk wat ze lezen en wat ze eventueel interessant genoeg vinden om met anderen te delen. Als een topic genoeg gedeeld wordt met anderen, kan dat topic viraal gaan (Shaw, 2012; Wallace, 2018). Het publiek bepaalt wat het publiek leest.

Het voorbije decennium kende de mediawereld een digitale revolutie en zette de digitalisering op alle vlakken door. De drie fases van het gatekeepingproces (input, output en antwoord) (Bruns, 2014) ondersteunen die stelling. Het proces van gatekeeping wordt niet meer louter bepaald door journalisten, nieuwsagentschappen en nieuwssites (Bruns, 2014). Welbers (2016) treedt Bruns bij. Welders poneert namelijk dat door digitalisering de lezer zelf nieuws kan produceren door topics online te delen. Omwille van de toenemende macht van de lezer is er een verschuiving aan de gang: van gatekeeping gaat het naar gatewatching. Dat houdt in dat het publiek zelf de mogelijkheid heeft om de kanalen te kiezen die ze gebruikt om nieuws te vernemen en bijgevolg zelf kiest welke onderwerpen ze als nieuws beschouwen (Bruns, 2014). Toch is het niet zo dat nieuwsagentschappen, journalisten en nieuwssites nu waardeloos zijn. Nieuwsagentschappen weten welke informatie ze moeten verzamelen, journalisten zijn nog steeds de grootste factor van een gatekeeper en nieuwssites bepalen nog steeds zelf welke verhalen ze naar buiten brengen (Doudaki & Spyridou, 2013; Welbers, 2016). Domingo (2008) ondersteunt die stelling: mediaorganisaties slagen erin hun gatekeeperrol in de praktijk te conserveren en bijgevolg blijft de impact van het publiek redelijk beperkt. De vraag is nu of de mediaorganisaties dat kunnen blijven behouden. Gans zei in 1979 reeds dat het de plicht is van journalisten om belangrijk nieuws te selecteren, zij moeten het nieuws niet selecteren op basis van voorkeuren van het publiek. Anderzijds nuanceert Gans (1979) deze stelling: het komt erop aan een evenwicht te vinden tussen de twee factoren. Vandaag de dag lijkt de balans in evenwicht.

2.5. Nieuws waarde

Nieuws wordt niet zomaar nieuws. Opdat een verhaal tot nieuws wordt omgedoopt, moet er aan verschillende criteria voldaan worden. Dat zijn de zogenoemde nieuwswaarden. Boyd (1994) omschreef nieuwswaarden als criteria die de selectie en presentatie van evenementen als gepubliceerd nieuws beïnvloeden. Die criteria helpen mee te bepalen of iets al dan niet nieuwswaardig is. De criteria bepalen met andere woorden of een topic of een gebeurtenis in het nieuws komt (Westerståhl & Johansson 1994; Palmer 2000).

Hoewel de geschiedenis van studies naar nieuwswaarden rijk en lang is, Lippmann (1922) onderscheidde namelijk een eerste keer enkele nieuwswaarden, is het begrip 'nieuws waarde' op zich zeer onduidelijk. *"News values' are one of the most opaque structures of meaning in modern society"* (Hall 1973, p. 181). Zowel de exacte inhoud van het begrip als de terminologie is niet altijd consistent. Zo gebruiken Galtung & Ruge (1965) de term 'nieuwsfactoren', Kepplinger & Emig (2006) wegen 'nieuwsfactoren' en 'nieuwswaarden' tegen elkaar af. Daarnaast worden de termen vaak door elkaar gebruikt. In dit onderzoek zal vooral de term 'nieuwswaarden' gehanteerd worden.

Zoals hierboven vermeld, kennen de studies naar nieuwswaarden een rijke geschiedenis. In 1922 was Lippmann de eerste om enkele nieuwswaarden op te lijsten. Hij onderscheidde tien nieuwswaarden: zeldzaamheid (*oddity*), sensatie, oprichting, duur, structuur, relevantie, schade, voordelen, grote namen en nabijheid (*proximity, nearness*) (Lippmann, 1922). Warren (1934) repliceerde de studie van Lippmann (1922) en paste de oplistingen aan zijn bevindingen aan.

Lippmann (1922) en Warren (1934) vormden een goede basis voor verdere studies, toch was het wachten tot 1965 toen Johan Galtung und Mari Holmboe Ruge hun studie publiceerden. Zij gingen in Noorse kranten buitenlandse nieuwsfeiten bestuderen en kwamen tot een lijst van 'nieuwsfactoren' (Galtung & Ruge (1965) gebruiken deze term) die bepalen wat nieuws wordt. De centrale vraag was dus: Hoe worden gebeurtenissen nieuws? Galtung & Ruge geven wel meteen mee dat de lijst niet exhaustief is: *"No claim is made for completeness in the list of factors or 'deductions'."* (Galtung and Ruge 1965, p. 64-65).

De lijst van 12 nieuwsfactoren van Galtung & Ruge (1965) ziet er zo uit: frequentie (*frequency*), drempel (*threshold*), ambiguïteit (*unambiguity*), betekenis (*meaningfulness*), overeenstemming (*consonance*), onverwachtheid (*unexpectedness*), continuïteit (*continuity*), samenstelling

(*composition*), verwijzing naar elitelanden (*reference to elite nations*), verwijzing naar elitemensen (*reference to elite people*), personificatie (*reference to persons*) en verwijzing naar iets negatiefs (*reference to something negative*).

Hoewel Galtung & Ruge hun nieuwsfactoren al in 1965 uitbrachten, blijft het een van de meest invloedrijke werken over dat topic. "*Galtung and Ruge's paper on news values has long been regarded as the study of news values*" (Harcup & O'Neill, 2001, p. 264). Galtung & Ruge vormen "*the foundation study of news values*" (Bell, 1991, p. 155) Palmer (1998) beschreef de studie als de eerste poging om nieuwswaarde te definiëren. Watson (1998, p. 378) vond het "*a landmark*" in de wereld van het mediaonderzoek en McQuail (1994, p. 270) zei dat Galtung & Ruge (1965) de "*most influential explanation of news values*" was.

Na enkele aanpassingen van Schulz (1976), hij breidde het aantal nieuwswaarden uit naar 18, ging Gans (1980) enkele aspecten van Galtung & Ruge (1965) verfijnen. Gans (1980) werkt niet echt met nieuwswaarden, maar met betekenissen en impacten. Gans onderscheidt de volgende criteria die bepalen of een verhaal belangrijk wordt: rang in de overheid en andere hiërarchieën; impact op de natie en het nationaal belang; impact op grote aantallen mensen; en betekenis voor het verleden en de toekomst (Gans 1980). Daarnaast poneert Gans dat verhalen interessant worden als ze kunnen geclassificeerd binnen bepaalde types. Deze types zijn: volksverhalen, verhalen met rolomkering, verhalen met persoonlijke elementen, onthullingsanekdotes, heldenverhalen en 'gee-whiz'-verhalen (≈ verrassing, verbazing)¹ (Gans 1980). Later zouden ook Hetherington (1985) en Herbert (2000) onderzoek voeren naar wat nieuws bepaalt.

Bell (1991) ging de lijst van Galtung & Ruge (1965) niet aanpassen, Bell voegt er vier factoren aan toe die te maken hebben met nieuwsgaring en nieuwsverwerking in plaats van met de gebeurtenissen en acteurs die in het nieuws voorkomen. Het gaat daarbij om concurrentie (het willen binnenhalen van een scoop), zelfaanvulling (een vaag verhaal presenteren als een prominent doorlopend verhaal), voorspelbaarheid (gebeurtenissen die voor journalisten voorspeld kunnen worden, komen eerder in het nieuws) en voorfabricage (het bestaan van kant-en-klare teksten over een onderwerp, vergroot de kans dat het nieuws wordt) (Bell, 1991).²

Onderzoek dat nu wordt geproduceerd, richt zich vooral op een herwerking van Harcup & O'Neill. Harcup & O'Neill (2001) onderscheiden na een uitbreiding van het sample van onderzochte pers tien belangrijke nieuwswaarden: machtselite, beroemdheid, entertainment, verrassing, slecht nieuws, goed nieuws, omvang, relevantie, follow-up en krantenagenda.³ Met de toegenomen digitalisering en het grote belang van media en nieuws online, hebben Harcup & O'Neill vijftien jaar later hun eigen lijst bewerkt en uitgebreid met vijf andere nieuwswaarden: exclusiviteit, conflict, audiovisueel materiaal, mogelijkheid om te delen en drama (Harcup & O'Neill, 2016).⁴ Aan het eind van beide studies (2001 & 2016) voegen Harcup & O'Neill een opmerking toe dat de lijst niet exhaustief is, net zoals Galtung & Ruge (1965). Bepaalde invloeden kunnen namelijk een rol spelen op de relevantie van de lijst (Harcup & O'Neill, 2001 & 2016). In sommige studies (o.a. Brighton & Foy, 2007) wordt ook de nieuwswaarde 'externe invloeden' onderscheiden, het gaat dan om commerciële invloeden. Deze visie is echter niet ruim gedeeld, maar kan in de toekomst misschien een invloedrijkere rol gaan spelen. Het is dus interessant om dat op te volgen.

Brighton & Foy (2007) beweren dat het proces van de journalistiek steeds meer af te rekenen krijgt met invloeden van buitenaf. Bednarek & Caple (2016) bevestigen dat en ondernemen een poging om daar iets aan te doen. Bednarek & Caple (2016) onderscheiden daarom *news writing objectives*, *selection factors* en *news values*. Daarbij gaat het respectievelijk om algemene doelstellingen in verband met het schrijven van nieuws, elke factor of criterium die van invloed is op het al dan niet publiceren van een verhaal en de 'nieuwswaardige' aspecten van actoren, gebeurtenissen en kwesties zoals vastgesteld door een reeks erkende waarden (zoals in Galtung & Ruge (1965) en Harcup & O'Neill, (2016)). Door een onderscheid te maken tussen de bovenvermelde groepen, is het voor onderzoekers

---

¹ people stories; role reversals; human-interest stories; expose anecdotes; hero stories; and 'gee-whiz' stories

² competition, co-option, predictability, and prefabrication

³ the power elite, celebrity, entertainment, surprise, bad news, good news, magnitude, relevance, follow-up and newspaper agenda

⁴ Exclusivity, conflict, audio-visuals, shareability and drama

makkelijker om vragen over waarom en hoe iets nieuws wordt te beantwoorden (Bednarek & Caple, 2016).

De vele studies, verschillende opinies, afwijkende conclusies en multipale herwerkingen van basismodellen en basistheorieën tonen dat de manier waarop nieuws gemaakt en geselecteerd wordt geen exacte wetenschap is zoals wiskunde. Het zou dus niet verwonderlijk mogen zijn als er in de toekomst nog modellen bij komen of bestaande modellen en theorieën bewerkt of uitgebreid worden.

2.6. Fake news

Wie aan fake news denkt, denkt onherroepelijk aan de voormalig Amerikaanse president Donald Trump. Na diens verkiezing in 2016 stond hij ettelijke keren te verkondigen dat een bepaald nieuwsmerk of een bepaald medium fake news stond te verspreiden. Aanvankelijk was het niet voor iedereen duidelijk wat fake news precies was en nam het onderzoek ernaar toe. Zo kwamen Bakir and McStay (2018) met de volgende definitie van het fenomeen: *“either wholly false or containing deliberately misleading elements incorporated within its content or context”*. Toch heerst er geen consensus over een allesomvattende definitie van fake news. Zo heeft Funke (2017) het meermaals over de *“definitional ambiguity of fake news”*.

Fake news heeft zich de laatste jaren meer en meer kunnen profileren, onder andere door automatisering en de opkomst van sociale media (Schapals, 2018). Geautomatiseerde accounts bleken bijzonder actief te zijn op Twitter en spelen een cruciale rol in de eerste stadia van het verspreiden van valse beweringen, die nog worden versterkt door mensen die nepnieuws retweeten (Shao et al. 2017). Zulke automatische bots bleken "een cruciale rol te spelen in het aansturen van de virale verspreiding van nepnieuws" en "mensen kunnen succesvol worden gemanipuleerd via sociale bots" (Shao et al. 2017). Zo een social bot is *“a user account that has been equipped with the features or software to automate interaction with user accounts (human or otherwise)”* (Howard et al., 2018, p. 83). Ze kunnen zelfs zo ver gaan dat ze een publieke opinie kunnen beïnvloeden en veranderen (Ross et al., 2019).

Dat fenomeen verontrust journalisten: *“they expressed significant concern on the issue and genuinely felt that it could potentially impact negatively on the media’s role as an essential pillar of democracy”* (Schapals, 2018, p. 983). Door de opkomst van fake news bleken journalisten hun rol te heroverwegen en vroegen ze zich af hoe ze hun werk konden verbeteren om de verspreiding van valse informatie tegen te gaan. De suggesties varieerden van strengere factcheckingtechnieken tot meer tijd nemen om aan journalistiek te doen zoals het hoort (Schapals, 2018).

Over de impact van fake news is nog niet enorm veel geweten, aangezien het om een recent fenomeen gaat en er nog niet veel mogelijkheden zijn geweest om het fenomeen te onderzoeken. Wat wel geweten is, is dat het niet de fakenewswebsites zijn die voor de verspreiding van valse informatie zorgen, maar wel de individuele berichten die via sociale media gedeeld worden (Deprez & van Leuven, 2020). Onder andere een studie van Nelson en Taneja (2018) bevestigt bovenstaande resultaten en vult deze aan door te wijzen op de lage betrokkenheid van een publiek bij fakenewssites. Zij wijzen er ook op dat bezoekers van fakenewssites er vaak via Facebook terecht komen. Daarnaast zien en lezen we ook nog veel meer ‘echt’ nieuws (Deprez & van Leuven, 2020). Volgens Picone et al. (2018) blijken we bovendien beter echt dan fake news te onthouden. *“Het is bijgevolg belangrijk de impact van fake news naar zijn ware proporties te herleiden en niet te overschatten, maar tegelijk dienen de gevolgen ook niet te worden onderschat. Het credo is nog steeds dat een publiek over de juiste informatie moet kunnen beschikken om keuzes te maken en meningen te vormen”* (Deprez & van Leuven, 2020, p. 271).

2.7. Profiel van de Vlaamse journalist

Aangezien de focus in het onderzoek ligt op Vlaamse journalisten, is het interessant om, naast een overzicht op te lijsten van allerlei aspecten van de journalistiek, ook eens te gaan kijken naar hoe de doorsnee journalist er in Vlaanderen uitziet. In 2018 werd het meest recente onderzoek uitgevoerd naar het beeld van de Belgische journalist. Een jaar later werd het werk gepubliceerd onder als *Het*

profiel van de Belgische Journalist in 2018, gerealiseerd door Van Leuven et al. (2019), ondersteund door de universiteit van Gent, in samenwerking met de VVJ. De omvangrijke survey wordt om de drie of vier jaar afgenomen bij Vlaamse beroepsjournalisten. Voor de bespreking van de resultaten wordt er gepuurd uit publicaties die zich baseren op de gegevens van die studie en voorgaande studies. In het volgende deel gaat de focus dus naar de Vlaamse journalist, aangezien hij centraal staat in het onderzoek.

In het onderzoek van Van Leuven et al. (2019) wordt een volledig en duidelijk profiel op socio-demografisch vlak opgemaakt. Zo bepaalde het onderzoek onder andere dat een Vlaamse journalist gemiddeld 48,1 jaar oud is en dat het overgrote deel journalisten mannelijk is. Het is echter wel zo dat het aantal vrouwen is toegenomen als het procentueel bekeken wordt (Van Leuven et al., 2019). Voor de vergelijking wordt er gekeken naar voorgaande onderzoeken over het profiel van de Belgische journalist, onder andere De Bens (1983), De Bens et al. (2003), Paulussen & Raeymaeckers (2010) en Raeymaeckers et al. (2013).

Naast een socio-demografisch profiel werd er in het onderzoek van Van Leuven et al. (2019) ook gekeken naar de opleiding en de loopbaan als journalist zelf. Uit de cijfers naar een opleiding kan afgeleid worden dat quasi elke journalist een diploma hoger onderwijs heeft (Van Leuven et al., 2019). Een verklaring daarvoor kan het ruime aanbod aan journalistieke studies, en bij uitbreiding het aanbod aan mediastudies, zijn. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat journalisten gemiddeld 21 jaar lang journalist blijven. Vlaamse journalisten wisselen wel vaker van beroep. Vergeleken met de studie van Raeymaeckers et al. (2013), is dat algemene cijfer een opmerkelijke stijging van 4 jaar (Van Leuven et al.). Journalisten blijken dus globaal gezien tevreden over hun job en gaan die bijgevolg langer uitoefenen. Dat blijkt ook uit een analyse van de cijfers over jobtevredenheid: negen op de tien journalisten in vaste loondienst is tevreden met zijn/haar job. Bij de zelfstandige journalisten is ongeveer 60 procent, dat cijfer is dus lager, maar toch nog enigszins hoog. De tevredenheid over werkgevers blijkt overigens ook voldoende want de externe professionele mobiliteit van respondenten is eerder beperkt (Van Leuven et al. 2019).

Wanneer de gehele bevolking journalisten wordt opgedeeld in specifieke domeinen en specialisaties, kan besloten worden dat de grote meerderheid een bepaalde specialiteit heeft. Het is namelijk zo dat meer dan 80% aangeeft dat hij of zij gespecialiseerd is in een bepaald topic (Van Leuven et al. 2019). De Vlaamse journalist specialiseert zich echter iets minder dan de Franstalige collega. Enkele voorbeelden van die topics zijn dan sport, cultuur, economie of politiek. Van Leuven et al. (2019) leiden daarnaast uit hun onderzoek af dat ongeveer een derde van de journalisten actief is in de krantensector of de audiovisuele sector.

Een ander onderzoek dat het profiel van de journalist in België in rekening neemt, is het werk van Weaver & Willnat (2012). In het boek van deze twee auteurs wordt een studie over journalistiek (Raeymaeckers et al., 2010) in België opgenomen, de studie werd al gepubliceerd in Paulussen & Raeymaeckers (2010), alvorens Weaver & Willnat (2012) deze opnamen in hun werk. Raeymaeckers et al. (2010) deden een vergelijkbare studie als de hierboven genoemde onderzoeken. Zij focusten echter op het Vlaamse deel van de Belgische journalisten. De resultaten van deze studie werden op een gelijkaardige manier gepubliceerd als die uit de studie van Van Leuven et al. (2019). Zo werd er een algemeen beeld en profiel geschetst van de Vlaamse journalist: *“The average journalist can be described as a white man, about 40 years of age, working full-time in permanent employment in the traditional print media sector”* (Raeymaeckers et al., 2010 in Weaver & Willnat, 2012, p. 152). Ondanks de dominantie van mannen binnen de journalistiek neemt het aantal vrouwen toch toe binnen de journalistieke wereld. Het profiel van de Vlaamse journalist en de Vlaamse trends zijn min of meer vergelijkbaar met de Belgische journalist en de trends op nationaal niveau. Bovendien heeft 90% van de Vlaamse journalisten een diploma hoger onderwijs (Raeymaeckers et al., 2010). Ook dat cijfer is vergelijkbaar met de resultaten op Belgisch niveau.

Naast een schets van het profiel en het beeld van een Vlaamse journalist, werd in Raeymaeckers et al. (2010) ook de loopbaan als Vlaamse journalist zelf bekeken, net als bij Van Leuven et al. (2019) op Belgische niveau dan. Zo is de Vlaamse journalist ook zeer tevreden over zijn job: *“Overall, job satisfaction among Flemish journalists is relatively high”* (Raeymaeckers et al., 2010 in Weaver & Willnat, 2012, p. 149). Hier werd wel geen onderscheid gemaakt tussen zelfstandige

journalisten en journalisten in vaste loondienst. Deze jobtevredenheid heeft vooral te maken met de autonomie die journalisten van de werkgever krijgen, de variatie en de functie die ze uitoefenen.

Een opmerkelijk tafereel bij zowel de Vlaamse als de Belgische journalist is dat beide groepen pessimistisch naar de toekomst van de journalistiek kijken. De Vlaamse journalisten vreesden in 2010 dat de journalistiek zo zou evolueren dat het beroep te veeleisend zou worden. De werkomstandigheden zouden slechter worden, de druk zou verhogen en er zouden jobs verdwijnen. Dat zou dan vooral te maken hebben met de digitalisering en financiële oorzaken (Raeymaeckers et al., 2010). Opmerkelijk is dat negen jaar later de journalisten, op Belgisch niveau dan, nog steeds hetzelfde denken. Ook zij kijken pessimistisch naar de toekomst: “Wat betreft hun inschatting van de evoluties in de werkomstandigheden, zijn de meeste journalisten vrij pessimistisch over de stijgende werkdruk en het groeiende takenpakket. [...] Daarnaast vrezen de meeste journalisten dat de werkzekerheid in de journalistiek in de toekomst zal dalen” (Van Leuven et al., 2019, p. 49).

3. Methodologie

Om de vraag te beantwoorden in welke mate en op welke vlakken de coronacrisis een impact heeft gehad op de journalistiek, werden er diepte-interviews afgenomen met meerdere journalisten. Daarbij werd er rekening gehouden met aanbevelingen die terug te vinden zijn in literatuur over diepte-interviews, zoals Guion, Diehl & McDonald (2011); Hollway & Jefferson (1997); Showkat & Parveen (2017); DiCiccio-Bloom & Crabtree (2006); Voutsina (2018) en Dworkin (2012). De interviews werden afgenomen via een online conferentietool, bijvoorbeeld via Zoom, Skype of Microsoft Teams. Voor de opname diende de goedkeuring van de respondent gevraagd te worden.

De journalisten die geïnterviewd werden, werden arbitrair geselecteerd via de databank van de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ). Het was echter wel de bedoeling om zoveel mogelijk variatie te brengen in de nieuwsmerken waar de journalisten voor werken. Op die manier viel er een algemeen beeld op te maken van de impact op de journalistiek en niet enkel op de werking van een specifiek nieuwsmedium. De focus bij de uitgekozen journalisten lag wel op televisiejournalisten en krantenjournalisten. Nieuwsinterviews voor radio en online media gebeurden namelijk reeds geregeld via telefoon of videogesprek, wat niet wegneemt dat ook zij een grote invloed ondervinden, aangezien er ook veel studiegasten zijn.

De vragen die tijdens de interviews gesteld werden, waren voor alle journalisten dezelfde. Die vragen werden op voorhand vastgelegd in een zorgvuldig uitgewerkte gespreksgids en hadden betrekking op de verschillende aspecten die aangehaald werden in de probleemstelling. Bij de gespreksgids werd er een uitzondering gemaakt en die was voor sportjournalisten. Er werd aan de gespreksgids een apart stuk toegevoegd dat enkel geadresseerd was aan sportjournalisten. Tijdens het onderzoek lag er een extra specifieke focus op de sport. Die sector werd tijdens de maanden maart, april en mei 2020 namelijk extra hard getroffen: de sportwereld lag stil en er viel bijgevolg niets te melden, op enkele online events na. De extra focus liet toe een blik te werpen op hoe sportjournalisten deze nieuwsluwe periode zijn doorgekomen en of zij een ander takenpakket toegediend kregen.

Na de afname van de interviews werd er in de sectie van de conclusie een apart stuk voorzien om de sportcase te bespreken. Dat stuk komt na de bespreking van de impact op de algemene journalistiek. De specifieke case van de sport liet op die manier niet alleen toe om de impact van de coronacrisis op de sport weer te geven, maar ook om een vergelijking te maken tussen de algemene journalistiek en de sportjournalistiek.

De interviews werden, zodra ze afgenomen waren, woordelijk getranscribeerd. Na de transcriptie werd er dan een data-analyse gemaakt. De transcripties werden gescreend en via de analyse konden trends, overeenkomende antwoorden of net tegengestelde antwoorden onderscheiden worden. Na afloop van de analyse kon er een totaalbeeld van de impact gevormd worden op de reeds aangehaalde aspecten in de probleemstelling.

Zoals voorgaand reeds vermeld, lag de focus op journalisten die voor krant en televisie werken en werd er een apart deel voorzien voor sportjournalistiek. Om een beeld te hebben van de impact, mocht het sample van geïnterviewde journalisten niet te beperkt zijn en werd er ook getracht het sample zo divers mogelijk te houden qua nieuwsmerken. Rekening houdend met de beperkte tijd, was het ook van belang dat de hoeveelheid geïnterviewde personen te verwerken viel. Het is namelijk zo dat er voor een interview van een uur meestal zes of zeven uur transcribeerwerk wordt gerekend. Omdat er een focus op de algemene journalistiek lag en op de sportjournalistiek, werd er getracht om het aandeel sport/algemeen op 50/50 vast te leggen.

Uiteindelijk werden er tien journalisten geïnterviewd, waarvan de helft actief was binnen de sportsector. Een gedetailleerd overzicht van de geïnterviewde journalisten kan hieronder teruggevonden worden. Een interview duurde gemiddeld 58 minuten, met als kortste 46 minuten en als langste 78 minuten.

Overzicht van de journalisten:

JOURNALIST...	MEDIUM	NIEUWSMERK	LEEFTIJD	GESLACHT
Journalist A	Krant	Het Nieuwsblad, De Standaard, Rndom	55 jaar	Vrouw

Journalist B	Krant	Het Nieuwsblad	41 jaar	Man
Journalist C	TV	Focus TV, WTV Zuid	43 jaar	Man
Journalist D	Krant	Het Belang van Limburg, Made in Limburg	58 jaar	Man
Journalist E	TV	VRT NWS	44 jaar	Man
Journalist F	Krant	Het Belang van Limburg	28 jaar	Vrouw
Journalist G	Krant	DPG-media, VTM, HLN	31 jaar	Man
Journalist H	TV	DPG-media, VTM, HLN	54 jaar	Man
Journalist I	TV	Sporza	49 jaar	Man
Journalist J	TV	TV Oost	37 jaar	Man

4. Resultaten

Nadat alle interviews met de journalisten afgenomen waren, werden deze getranscribeerd en vervolgd geanalyseerd. De resultaten en opmerkelijke feiten die tijdens deze interviews naar boven kwamen, komen hier aan bod. De hoofdonderzoeksvraag en de subvragen zullen ook beantwoord worden in dit deel. Eerst zullen de subvragen besproken en beantwoord worden, vervolgens zullen deze resultaten, samen met de andere antwoorden van de journalisten, gebruikt worden om een antwoord te kunnen geven op de hoofdonderzoeksvraag.

4.1. (Corona)berichtgeving

Het eerste subdeel van het onderzoek ging over de berichtgeving, al dan niet gerelateerd met corona, in de periode van de eerste lockdown en hoe de journalisten daarnaar keken. De eerste subvraag waarop een antwoord geboden zal worden, is: *“Hoe kijken de Vlaamse journalisten terug op de (corona)berichtgeving tijdens de periode maart, april en mei 2020?”*

Het feit dat er slechts één onderwerp echt toe deed in die periode, zorgde niet voor een daling van het werkvolume bij journalisten die aan algemene berichtgeving doen, integendeel zelfs. Verschillende journalisten gaven aan dat ze nog nooit zoveel werk hadden en zoveel nieuws moesten verwerken. Bovendien kwam daar nog eens bij dat de manier waarop alles gebracht werd, nogal snel veranderde. Dat geldt ook voor de inhoud van de berichtgeving, aangezien aanvankelijk nog niet veel geweten was over het virus, alles nog ontdekt moest worden en er heel veel onzekerheid was. Onder andere journalist B beaamt dat de nieuwsstroom en daarbij horende verwerking zeer hoog was:

“Mijn afdeling heeft nog nooit zo veel nieuws moeten verwerken als in de eerste lockdown. Bovendien wisselde de insteek van het nieuws voortdurend. “

Anderen journalisten gaven dan weer aan dat bij hen de werkdruk zeker niet groter werd, maar dat het werkvolume wel hetzelfde bleef. Soms ging dat tegen de verwachtingen in, aangezien corona het enige onderwerp was dat berichtgeving waard was. Zo geven respectievelijk journalist D en journalist I aan dat er niet veel variatie was, maar dat dat ergens wel logisch was:

“De opkomst van corona is een feit – dit keer wereldwijd – dat iedereen treft. Daarmee is de basisvoorwaarde voor ‘groot nieuws’ gelegd. Alles wat met corona te maken heeft, wordt daarom door de media als elk ander feit of gebeurtenis aangepakt.” (Journalist D)

“Ik focus mij vooral op sport, de algemene berichtgeving volg ik iets minder. In de journaals was er heel weinig plaats voor sport omdat alle aandacht naar corona ging. Op zich is dat wel logisch want het gebeurt dicht bij huis en het gaat iedereen aan. Dat is het contrast met als er iets in China of Costa Rica gebeurt, daar ben je minder betrokken.” (Journalist I)

Het feit dat corona alomtegenwoordig was in de maatschappij, in het dagelijks leven, maar ook in de nieuwsberichtgeving, zorgde er dus voor dat er slechts één relevant onderwerp was volgens de journalisten. Er was eigenlijk niet veel anders om over te schrijven of te berichten. Meermaals werd er door de journalisten wel aangegeven dat ze eens naar ander nieuws op zoek moesten gaan omdat het publiek even genoeg had van het coronanieuws. Tegelijk werd wel aangegeven dat dit niet altijd even simpel was, aangezien er gewoon niets anders was en dus moesten nieuwsredacties gaan improviseren om stukken te maken die de kijker een wat positiever gevoel moesten geven. Snel kregen die stukken de stempel van “nieuwsvulling” en dat voelden de journalisten ook wel aan. Tijdens de interviews werd er meerdere keren aangegeven dat ze zichzelf ook afvroegen wat de nieuwswaarde van zulke stukken eigenlijk was en waarom zulke stukken überhaupt een plaats kregen in de journaals of in de kranten. Het antwoord op die vraag was vaak eenvoudig: er was niets anders. Journalist E zei het volgende over een stuk van een nieuwsmerk waarbij er toch wat vragen rezen:

“We moeten altijd een zekere mate van vulling hebben. [...] Ik ben daar persoonlijk geen grote fan van, zeker niet om die stukken te maken, aangezien ik een harde nieuwswaarder ben. [...] Ik herinner mij bijvoorbeeld een reeks over de steenwegen. Daarbij werd het land

doorkruist op zoek naar coronaverhalen. Dus ja er zaten soms van die stukken in waarvan ik dacht 'waar gaat dit nu over en waarom spelen wij dit?'. Het was een heel mooi gemaakte reeks, maar ik ben nogal van de invalshoek van het harde nieuws en dan is mijn eerste vraag: wat is het nieuws hierin? En meestal is het antwoord dan gewoon 'niks'." (Journalist E)

Ook anderen journalisten haalden datzelfde stuk aan, maar tijdens de interviews gaven journalisten toe dat er ook andere stukken waren, al dan niet van het eigen nieuwsmerk, die zij helemaal niet nieuwswaardig vonden en eerder als vulling gecatalogeerd konden worden. Dat geldt ook voor studiegasten die werden uitgenodigd ter duiding van informatie. Hierbij moet ook wel de kanttekening gemaakt worden dat het woord 'vulling' nogal gevoelig ligt bij journalisten, ze nemen het niet zo graag in de mond en geven er liever een andere term aan of proberen het te omschrijven.

Over de stukken die minder nieuwswaardig waren, konden er wel twee grote tendensen vastgesteld worden. Enerzijds was er de tendens rond het begrip van journalisten dat zulke stukken wel degelijk gemaakt moeten worden, en dan zeker tijdens de coronaperiode. Anderzijds was er ook de tendens dat quasi geen enkele journalist zulke stukken graag maakt en dat zo goed als geen enkele journalist er fan van is.

De eerste tendens gaat dus over het begrip van journalisten voor zulke stukken. Opvallend daarbij was het grote begrip voor deze stukken, ondanks het feit dat geen enkele journalist er echt fan van is. Journalisten begrijpen dat zulke stukken met weinig nieuwswaarde noodzakelijk zijn voor het publiek omdat ze anders afhaken en het nieuws gewoon beu worden. Zeker tijdens de coronaperiode met twee lockdowns is dat besef alleen maar gestegen. Het coronanieuws werd volgens journalisten op termijn zo eentonig, negatief en zwaar dat iedereen er gewoon genoeg van had, zowel de redacties en de journalisten, als het publiek. En dus werden niet-nieuwswaardige stukken gebruikt om het serieuze karakter van het nieuws wat te doorbreken, om de kijker wat te laten ademen, om wat positivisme te creëren tussen al dat negatieve nieuws en ook gewoon om de kijker niet te verliezen. Soms werd er ook gewoon beslist om tegen te programmeren. Journalisten gebruiken deze term om aan te geven dat de hoofdpunten geopend worden met het nieuws dat eigenlijk niet de grootste impact heeft of niet de grootste waarde heeft in vergelijking met de andere punten die aan bod zullen komen. Dat werd dan ook gedaan om de kijker gunstig te stemmen zodat hij niet steeds meteen met het coronanieuws werd geconfronteerd.

De tweede tendens dan gaat over de consensus dat geen enkele journalist fan is van de niet-nieuwswaardige stukken en dat geen enkele journalist ze graag maakt, ondanks het feit dat ze toch wel noodzakelijk zijn. Journalisten willen feiten brengen, en dan nog liefst harde feiten, die de mensen aanspreken en die tegelijk nieuwswaarde hebben. Tijdens de interviews waren de journalisten het erover eens dat je geen journalist wordt om lucht te brengen want als je, journalist zijnde, die naam krijgt, kan je het beter over een andere boeg gooien. Soms werden journalisten toch ingezet om zulke stukken te maken en dat werd dan met enige tegenzin toch geaccepteerd. Meestal hadden ze geen keuze en was het dat of gewoon niets doen. Journalist G werd enkele keren gevraagd om een dergelijk stuk te maken:

"Ik vond dat vervelend om te maken omdat je normaal 'fatsoenlijk' nieuws wil maken. De geboorte van het kind van De Bruyne zal sommige mensen wel interesseren, maar het overgrote deel van het publiek wil echte sport en actie zien. Persoonlijk liet het mij ook gewoon koud. Dus zoiets was echt rot om te maken. [...] Dat was dus helemaal niet tof om te maken, maar het was dat of gewoon een ganse dag niks doen." (Journalist G)

Ook journalist H geeft aan dat zulke stukken noodzakelijk zijn, maar ook gewoon beperkt moeten worden:

"Soms is het noodzakelijk en het hoort er ook wel ergens bij. In normale tijden gebeurt dat ook, zowel bij de sportberichtgeving als bij de algemene. Maar zoiets probeer je globaal gezien wel te beperken natuurlijk. Je wil ook geen journalist worden die alleen maar lucht schrijft." (Journalist H)

Als er niet meer naar de globale berichtgeving wordt gekeken tijdens de periode maart, april en mei 2020, maar specifiek naar de berichtgeving over het coronavirus zelf en de gevolgen van het

virus, dan kan er na de interviews een grote conclusie worden getrokken: er werd een massa aan informatie op de nieuwsmedia afgestuurd, maar alle journalisten zijn tevreden over de manier waarop het publiek geïnformeerd werd en waarop er bericht geweest is over het coronavirus en de gevolgen van het virus. Aanvankelijk wisten journalisten ook niet helemaal wat er speelde en wat het coronavirus precies was en dat zorgde ervoor dat het ook voor hen eerst zoeken was. Journalist E beaamt dat en zegt zelf dat hij met veel vragen zat:

“Ik herinner mij een van de eerste vergaderingen waar de woordvoester van de toenmalige premier Wilmès mij opbelde en zei: “Ja, het is wel belangrijk want we gaan het hebben over social distancing.” Ik had echt zoiets van ‘waar heeft zij het over?’ en ‘wat is dat?’ en ‘waarom moeten we dat doen?’.” (Journalist E)

De meerderheid van de geïnterviewde journalisten gaf ook aan dat er eigenlijk geen enkel nieuwsmerk boven de rest uitstak, ze zaten allemaal op dezelfde lijn, aangezien het moeilijk was voor een nieuwsmerk om zich te onderscheiden in een periode waarin een item alles overheerst en waar elk merk over dezelfde informatie en middelen beschikt. Wat enkele journalisten wel aanhaalden, was dat het aanbod van VRT wel heel handig was om bepaalde informatie terug te vinden. Dat was dan vooral op basis van hun liveblog, grafieken en curves. Hierbij dient aangegeven te worden dat het niet om VRT-journalisten ging.

Wat er bij de coronaberichtgeving als minpunt werd beschouwd, was de paywall van de geprinte media, al werd dat minpunt slechts door twee geïnterviewde journalisten aangehaald. Het feit dat kranten informatie over covid-19 op hun online kanalen achter een paywall staken, gaf de indruk dat die informatie, die voor iedereen relevant en noodzakelijk was, slechts van belang was voor zij die ervoor wilden betalen. De paywall verdween na enkele kritieken echter snel.

Op de vraag of het nieuws, dat na de periode maart, april en mei 2020 aan bod kwam, nog steeds dezelfde waarde heeft en of dat nieuws nog steeds op dezelfde manier geselecteerd wordt, klinkt het antwoord bij alle journalisten unaniem positief. Zij zijn van mening dat er op dat vlak helemaal niets veranderd is en dat er ook niets aan zal veranderen in de toekomst. Het nieuws heeft nog steeds dezelfde waarde, aangezien het coronavirus nog steeds in de maatschappij en in het dagelijks leven aanwezig is en het nieuws een waarde heeft als het weergeeft en weerspiegelt wat er in de samenleving speelt.

Bij de nieuws waarde moet volgens de journalisten nog een voetnoot geplaatst worden. Het is namelijk zo dat ze zelf merken dat er in kranten of in een televisiejournaal nog steeds gebeurtenissen aandacht krijgen, terwijl die gebeurtenissen in normale tijden het overzicht niet zouden halen. Dat heeft dan weer te maken met het allesoverheersende karakter van het coronavirus en dat er weinig ander nieuws is.

Voor de selectie geldt volgens de journalisten hetzelfde: iedere journalist stelt zichzelf steeds de vraag of het de moeite is om een bepaald verhaal te brengen, dat is namelijk de basis van het proces van gatekeeping, zoals aangegeven wordt in de literatuur. Journalisten geven aan dat zulk denkwerk standaard gebeurt, of er nu sprake is van een coronaperiode of niet, het behoort gewoonweg tot de basis van het journalistieke werk. “Het is een voortdurende denkoefening die elke journalist constant maakt”, aldus journalist E. Bij die denkoefening gaat de journalist na welke criteria normaal gebruikt worden om nieuws te selecteren en die criteria worden nu toegepast op het beschikbare nieuws. Journalist J geeft ook aan dat het, naast de nieuwscriteria, ook belangrijk is om rekening te houden met wat het publiek wil en wat de gebeurtenis interessant maakt. Volgens deze journalist moet een journalist zichzelf de volgende vraag stellen: “What is in it for us?”. Daarbij wordt ook het begrip nieuwsmarketing aangehaald en wat dat inhoudt: “Als je een bepaald topic voorlegt aan 10 kijkers en die zeggen alle 10 dat het hen niet interesseert, dan breng je het niet en steek je de energie beter ergens anders in.” Dat stemt overeen met wat de literatuur zegt over nieuwsselectie. Maar samenvattend kan gezegd worden dat het vergaren van informatie en de nieuws waarde hetzelfde gebleven zijn.

Op basis van de besproken resultaten kan de eerste onderzoeksvraag, zijnde “*Hoe kijken de Vlaamse journalisten terug op de (corona)berichtgeving tijdens de periode maart, april en mei 2020?*”, beantwoord worden. Journalisten geven aan dat ze met iets geconfronteerd werden dat ze nog nooit meegemaakt hadden. De hoeveelheid nieuwe en in eerste instantie onduidelijke informatie was

overweldigend en zorgde ervoor dat journalisten, in de meeste gevallen, veel werk hadden. Wat het belang van de berichtgeving betreft, zijn journalisten het er wel over eens dat de gebrachte informatie altijd relevant was, aangezien het coronavirus de hele maatschappij en de hele wereld lamgelegd had in de periode maart, april en mei 2020. Als er dan naar variatie gekeken wordt, dan was die er amper of niet. Er werden wel pogingen gedaan om tegen te programmeren of om positief nieuws te brengen, maar dat lukte niet altijd. Bovendien werden die stukken dan vaak gezien als niet nieuwswaardige stukken en journalisten houden daar niet van. Toch werden deze stukken wel aanvaard want journalisten beseffen ook dat ze het publiek erbij moeten houden en moeten laten ademen en die luchtigere stukken lenen zich daartoe. Uit de interviews blijkt wel dat de coronaperiode niets veranderd heeft aan de manier waarop nieuws geselecteerd en ook niet aan de waarde die het nieuws nog heeft.

4.2. Rolopvattingen

In het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist* (Van Leuven et al., 2018), dat ook werd besproken in het literatuuroverzicht, kwam naar voren dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie aan het publiek te verschaffen. Die rol van informatieverschaffer wordt ook wel de primaire rol genoemd, maar zoals uit onderzoek al meermaals gebleken is, zijn er meerdere rollen. In deze sectie zal besproken worden in welke mate journalisten het eens zijn met de studie van Van Leuven et al. (2018) en zal ook de tweede subvraag van deze masterproef beantwoord worden: *“Heeft de coronapandemie de rolopvattingen van de Vlaamse journalisten veranderd?”*

Uit de interviews blijkt dat journalisten zich aansluiten bij de resultaten over het profiel van de Belgische journalist. Alle geïnterviewde journalisten zijn het er unaniem over eens dat het hoofddoel van journalisten betrouwbare informatie verschaffen moet zijn. Geïnterviewde journalisten van een bepaald nieuwsmerk geven zelfs aan dat die regel in de basisbeginselen van het merk staat en dat ze ook regelmatig aangespoord worden om die basisbeginselen zeer strikt op te volgen, aangezien dat het stokpaardje van het nieuwsmerk is.

Journalisten geven in de interviews ook aan dat ze steeds het publiek in het achterhoofd moeten houden en dat er niet mag vanuit gegaan worden dat dat dom en onbegrijpend is. Informatie uitvinden om het publiek te bekoren en aan het lijntje te houden, is absoluut uit den boze. Al geven drie journalisten wel aan dat er een periode is geweest waarin dat wel gebeurde, puur voor de sensatie dan. Ze geven ook wel aan dat die periode snel voorbij was en dat zulke dingen nu niet meer gebeuren.

Wat in de interviews ook naar voren komt, is dat de journalisten unaniem aangeven dat het hoofddoel, en dus de primaire rol, tijdens en na de coronaperiode niet veranderd is. Er wordt aangegeven dat sommige media er zich wel hebben toe laten verleiden, het ene medium al meer dan het andere, maar dat er geen complete wijziging te bemerken viel en valt. De journalisten geven ook aan dat ze daar heel blij mee zijn, aangezien zo een wijziging van een rol de algemene geloofwaardigheid van de journalistiek zou aantasten. Het kan wel zijn dat een journalist meerdere rollen opneemt, maar de primaire rol moet altijd betrouwbare informatie verschaffen zijn. De coronapandemie heeft deze rol nog versterkt, aangezien het publiek massaal op zoek ging naar relevante informatie over een onbekend virus en de media zich daarvan bewust waren.

Zoals hierboven aangegeven zijn er meerdere rollen die journalisten kunnen opnemen en in de interviews werd er vooral ingegaan op de rol van de woordvoerder, aangezien journalisten tijdens de maanden maart, april en mei van 2020 vooral bezig waren met maatregelen uitleggen en verdedigen. Over dat onderwerp zijn de meningen verdeeld. Elke journalist geeft wel aan dat ze niemands woordvoerder zijn, maar toch wordt er toegegeven dat een deel zich op sommige momenten wel voelde. Vier van de geïnterviewde journalisten geven aan dat ze helemaal geen verschil gemerkt hebben en dat ze zich dus helemaal geen woordvoerder voelden; twee journalisten geven aan dat ze dat gevoel wel hadden, maar dat ze er zelf niet in meegingen; twee journalisten noemen het eerder een vertaler dan een woordvoerder omdat journalisten de ingewikkelde en soms abstracte uitleg hielden moesten maken voor het publiek en twee journalisten geven aan dat ze dat gevoel wel degelijk hadden en dat het vooral met een kritische zin te maken had.

De journalisten die het liever een vertaler dan een woordvoerder noemen, leggen de schuld enerzijds bij de overheid, aangezien zij met onheldere en dubbelzinnige communicatie kwam rond het coronavirus, maar anderzijds kijken ze ook naar zichzelf. Ze zeggen dat journalisten daar niet altijd in mee moesten gaan en dat de berichtgeving en reacties soms wel wat kritischer mocht zijn. Journalist F en J geven dat respectievelijk op deze manier aan:

“Eerder een vertaler dan een woordvoerder. De maatregelen werden op zo’n onduidelijke en onoverzichtelijke manier gebracht door de overheid, dat het vaak rekenen was op journalisten om ze helder te vertalen naar de bevolking toe. Na een overlegcomité zat ik zelf ook met meer vragen dan antwoorden.” (Journalist F)

“Wij zijn zeker geen woordvoerder van de overheid. Wat wij wel moeten doen, is maatregelen en beslissingen ophelpten en helder naar het publiek vertolken. [...] Wij kunnen wel uitleggen waarom iets volgens virologen of volgens de politiek relevant is om zo te werk te gaan. In het begin was het wel zo dat er weinig kritische stemmen naar voren geschoven werden. [...] Gelukkig is dat nu beter want je voelde ook dat de mensen daar nood aan hadden. Je had de virologen en politiek, maar mensen wouden eens een andere stem horen die misschien iets kritischer was.” (Journalist J)

De twee journalisten die aangeven dat ze wel ervaren dat ze eerder een woordvoerder dan pure journalist waren, geven allebei aan dat het om de kritische zin en kritische stemmen draait. Ze geven beiden wel aan dat ze in principe niemand's woordvoerder zijn, maar dat het tijdens de eerste lockdown niet altijd even gemakkelijk was om daaraan te denken. Ze geven ook wel aan dat ze geprobeerd hebben om daartegen te vechten, maar dat het, zoals reeds aangehaald, niet eenvoudig was om dat na te komen, zo geeft ook journalist E aan:

“Ik heb daar altijd tegen gevochten, maar het is natuurlijk wel een belangrijk deel van onze taak geweest. [...] We hebben het op een bepaald moment misschien te veel uitgelegd en de beslissingen van de Veiligheidsraad proberen te vertalen. En de fout was dat we het daar te vaak bij gelaten hebben. Terwijl we misschien het stapje verder hadden moeten gaan en iets kritischer hadden moeten zijn. Waarom dat wel en dat niet? Het was natuurlijk niet eenvoudig tijdens die eerste lockdown. Dat waren massa's informatie die je zelf moest verwerken, dan vertalen naar het publiek en dan nog eens kritisch zijn.” (Journalist E)

Ze geven wel aan dat het intussen fel verbeterd is en dat ze daar ook blij mee zijn. Ze zien het in verschillende interviews, in interventies... Kritisch zijn is namelijk belangrijk en er wordt ook aangegeven dat ze zelf ook hebben geprobeerd wat kritischer te zijn eens de eerste versoepelingen werden aangekondigd en de eerste grote stroom aan informatie verwerkt was.

Er kan nu een antwoord geformuleerd worden op de tweede subvraag van het onderzoek: “*Heeft de coronapandemie de rolopvattingen van de Vlaamse journalisten veranderd?*”. Het antwoord op deze vraag is resoluut negatief. Journalisten zijn het er unaniem over eens dat het de belangrijkste taak van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Deze hoofdtaak is tijdens de coronapandemie niet gewijzigd. Integendeel zelfs, het is duidelijk geworden dat die taak de belangrijkste is. Journalisten kunnen echter wel meerdere rollen opnemen. Enkele journalisten ervaren wel dat ze, ongewild, in een andere rol werden geduwd, met name die van de woordvoerder, omdat ze zich niet kritisch genoeg opstelden, mede door de grote stroom aan informatie. Die kritische zin ten opzichte van de corona-aanpak is ondertussen verbeterd en veel meer aanwezig op alle vlakken.

4.3. Fake news

De derde subvraag luidt als volgt: “*Hoe kijken de journalisten in Vlaanderen naar fake news (tijdens de coronaperiode) en wat is hun perceptie op het fenomeen?*”. In deze sectie zal die vraag beantwoord worden en zal ook het aspect van de digitalisering aangehaald worden.

Over fake news zijn alle geïnterviewde journalisten het eens: het is een vervelend fenomeen dat de job van een journalist moeilijker maakt dan voordien, aangezien fake news snel verspreid wordt en een deel van het publiek die foute informatie slikt, accepteert en gewoon aanneemt. Quasi elke journalist had er wel een andere beschrijving of een andere term voor, maar het kwam vooral neer op het feit dat het een 'pest', een 'kwaad' of een 'kwelijke trend' is. "Iedere journalist ergert er zich blauw aan", zoals journalist A het verwoordt.

Daarnaast poneren alle journalisten dat de coronapandemie, en dan vooral de eerste maanden van de pandemie, dus maart, april en mei 2020, een zegen waren voor de lancering en verspreiding van fake news, aangezien het fenomeen piekte. De voornaamste redenen en verklaringen voor deze piek waren volgens de journalisten de angst, de onzekerheid, de tegenstrijdige informatie van allerhande experts en het feit dat iedereen thuis zat en dus tijd had om zich met zulke dingen bezig te houden. "Fake news drijft op onzekerheid", zoals journalist C aangeeft. Journalist E zegt hierover het volgende: "de omstandigheden zijn gewoonweg ideaal om fake news te laten pieken".

Een ander thema dat in de gegeven antwoorden over dat onderwerp opviel, was het aanhalen van de zogenaamde 'burgerjournalistiek' en het feit dat 'iedereen zich nu journalist waant'. Uit de interviews blijkt dat journalisten zich ergeren aan mensen die willekeurig een nieuwtje lanceren, zonder dat te checken en te dubbelchecken, en zich dan volmaakt journalist noemen. Journalisten betreuren dat, net zoals ze betreuren dat de media hier eigenlijk op inspelen. Zo kan iedereen bijvoorbeeld bellen naar een nummer van een nieuwsmerk om nieuws te melden, maar er kan niet gecontroleerd worden of dat nieuws al dan niet verzonnen is.

Op de vraag of het fenomeen rond fake news nog te stoppen valt, was het antwoord ook eenduidig. Geen enkele journalist gelooft dat fake news zal verdwijnen en er heerst ook consensus over de sociale media want die spelen namelijk een belangrijke rol in de lancering en verspreiding van fake news. "Iedereen kan nu schrijven wat hij of zij wil en dat is niet goed voor de journalistiek", aldus journalist B. Journalist A vindt de sociale media ook ergerlijk: "Zolang mensen denken de waarheid op Facebook te vinden, is er niet veel hoop."

Als fake news toch nog enigszins te stoppen of af te remmen zou vallen, ligt de verantwoordelijkheid volgens de journalisten vooral bij de grote spelers van de sociale media, zijnde Twitter, Facebook en Instagram, alsook Google, maar ook bij de gebruikers van de sociale media. De grote spelers moeten de verspreiding van fake news controleren en proberen in te dammen. De gebruikers van sociale media fungeren als vorm van sociale controle, aangezien zij fake news kunnen rapporteren en het zo verwijderd kan worden.

Wat journalisten in de interviews ook aangeven, is dat fake news, ondanks de negatieve impact op de journalistiek, ook opportuniteiten biedt voor de traditionele nieuwsmedia. Journalisten beweren dat de traditionele spelers zich kunnen onderscheiden door factchecking, aangezien het merendeel van het publiek niet meegaat in het verhaal rond fake news, zoals de literatuur ook aangeeft. Bepaalde nieuwsmerken doen dat al en hebben een aparte cel die aan factchecking doet en dat loont ook want journalisten geven zelf aan dat er heel wat fake news de ronde doet, maar dat de grotere merken zich daar goed tegen beschermen, zo zegt ook journalist G: "Er is heel wat fake news, maar niet bij de traditionele media zoals VRT, VTM, HLN of Het Nieuwsblad." De traditionele en erkende media fungeren op die manier als kompas van de samenleving en verhinderen dat de samenleving ontspoot. Tegelijkertijd geven journalisten ook aan dat die factchecking een uitdaging wordt. De erkende media zullen zich namelijk moeten bewijzen in de vorm van gedegen journalistiek.

De derde subvraag, "*Hoe kijken de journalisten in Vlaanderen naar fake news (tijdens de coronaperiode) en wat is hun perceptie op het fenomeen?*", kan nu beantwoord worden. De journalisten zijn het unaniem eens over het feit dat fake news een pest is en dat het een negatieve impact heeft op de journalistiek. Journalisten denken ook niet dat het fenomeen gestopt kan worden, maar het kan wel eventueel geremd worden met enkele maatregelen zoals sociale controle en verificatie door de grote internetbedrijven. Daarnaast is er ook consensus te merken onder de journalisten over fake news tijdens de coronapandemie en dan vooral de maanden maart, april en mei 2020: fake news was toen alomtegenwoordig en piekte tijdens die periode. Er is een ook een positief punt verbonden aan fake news: erkende media kunnen zich onderscheiden door geverifieerde informatie aan de bieden, maar tegelijkertijd schuilt hierin ook een uitdaging, aangezien er een beperkte foutenmarge is.

4.4. Sportjournalistiek

Sportjournalisten werden bij het afkondigen van de eerste lockdown zwaar getroffen, aangezien zowel hun werk als hun passie stilviel. Dat gaven ze ook zelf aan. “Dat is een drama voor iedereen die van sport houdt, maar ook voor iedereen die in de sportwereld werkt. Je kan je job niet uitoefenen en je leeft in onzekerheid”, zoals journalist I aangeeft. Ook voor journalist H was er niets meer: “Echt alles stop. Dan vielen we in een gat want alles viel weg, geen voorjaar meer, alle wedstrijden werden afgelast.” De sportjournalisten reageerden enerzijds dus ontgoocheld en waren vol ongeloof, anderzijds begrepen ze de situatie ook wel. Het maakte deel uit van de situatie waarin de hele wereld beland was.

Sportjournalisten hadden ook al vrij snel door dat ze het een tijdje zonder sport zouden moeten doen. Aanvankelijk was er wel nog hoop dat de sport na enkele weken zou hervatten, maar al snel begrepen de journalisten dat die hoop ijdel was. Alle sportjournalisten gingen er dus van uit dat ze een hele periode zonder sport zouden moeten stellen en als er dan een richtdatum gevraagd werd, gaven ze steeds aan dat er in de zomer weer sportevenementen georganiseerd zouden worden en dat ze in de zomer wel terug aan sportartikelen zouden kunnen werken.

Binnen de sportjournalistiek is er, door die lange periode zonder sport, even vrees geweest voor jobs. Het is namelijk zo dat alle sportjournalisten geen nieuws hadden om stukken over te schrijven en dat ze dus aan een teruggeschroefd regime moesten werken of dat ze hun overgebleven vakantiedagen of overuren op moesten nemen. Voor sommige geïnterviewden viel dat regime terug naar een kwart van de normale werkdagen. Andere sportjournalisten werden dan weer ingezet voor andere zaken, meestal om stukken te maken voor de algemene nieuwsredactie. Deze wijziging van redactie viel bij de sportjournalisten niet in de smaak, aangezien zij vaak dezelfde reportages moesten draaien en dat waren dan vooral reportages over corona. Een sportjournalist wil het liefst over sport schrijven en berichtgeven. Aanvankelijk kan het over een andere boeg gegooid worden, maar als er geen einde in zicht is, begint die berichtgeving, die niet met sport verbonden is, te vervelen en worden sportjournalisten dat beu. Sportjournalisten geven namelijk zelf aan dat ze hun energie uit sportevenementen halen. Journalist H verwoordt het als volgt:

“In het begin moesten wij al onze recap oppakken, aangezien die vrij hoog stond. Nadien moesten we terug beginnen, maar er was nog steeds niets te doen dus dan zijn wij ingeschakeld in de algemene verslaggeving. Daar had ik wel vaak het irriterende gevoel dat ik alweer aan een rusthuis sta en nu heb ik dat gevoel wel heel vaak als ik naar het nieuws kijk: gaan we nu weer naar dat en dat en dat. Ik heb het wel gehad.” (Journalist H)

Sommige journalisten konden ook terugvallen op een bijverdienste of opdrachten die ze binnenkregen voor een ander nieuwsmerk.

Een ander punt waar journalisten zich over uitspraken in de interviews, is de alternatieve sportberichtgeving. De sport an sich kon niet doorgaan vanwege de coronapandemie, maar de sportkatern werd wel steeds gevuld, in beperkte en afgeslankte mate, met verhalen van sporters en wat zij deden tijdens de sportluwe periode. De alternatieve berichtgeving verdeelde de geïnterviewde sportjournalisten in twee. Het ene deel vond het net interessant om een sporter op een andere manier te leren kennen en te weten te komen wat topsporters doen als er geen topsport is. Sportjournalisten gaven ook aan dat ze door die alternatieve berichtgeving vaak de mens achter de sporter hebben leren kennen en dat ze die voordien eigenlijk helemaal niet kennen. Er heerste enige blijdschap bij deze groep, aangezien er eens over iets anders dan de pure sport gesproken kon worden en de sportjournalisten vanuit een andere invalshoek konden werken. De sporter had nu ook meer tijd voor de journalist en zo leren beide partijen elkaar beter kennen. Een ander positief punt dat werd aangehaald bij die alternatieve berichtgeving, is dat de kleinere sporten meer aandacht kregen. Zo werd er al eens een basketballer of een volleyballer geïnterviewd die voordien een nobele onbekende was.

De andere groep vond de alternatieve berichtgeving en de andere invalshoek over de mens achter de sporter maar niets. “Nood breekt wet. Soms waren we al heel blij dat we dat konden doen”,

zoals journalist J aangeeft. De sportjournalisten die zich in deze groep bevinden, houden vooral van de sport zelf en bekommeren zich niet speciaal om de atleten die de sport uitoefenen. Zij vinden het geen sportnieuws wat een persoon doet buiten zijn of haar sport uitoefenen. In het begin valt die ergernis mee, maar na een tijd worden zij het beu en snakken ze naar de pure sport.

“Aanvankelijk denk je dat het oké is voor 2 of 3 weken, maar na een tijdje heb je het wel gehad. [...] Voor een sportjournalist is dat niet echt interessant. Na een tijd ben je dat kotsbeu. De honderdste reportage over wat wielrenner X of Y of wat voetballer X of Y doet tijdens de lockdown, interesseert een sportjournalist niet meer. Als je er drie gezien hebt, heb je het wel gehad.” (Journalist G)

De sport hervatte na de eerste lockdown in maart, april en mei 2020 beetje bij beetje en zo konden de sportjournalisten hun beroep opnieuw uitoefenen. De manier waarop dat gebeurde, was echter niet te vergelijken met hoe dat voor die periode ging. De sportjournalisten geven aan dat ze amper nog dicht bij de atleten kunnen en mogen komen om op die manier besmettingsgevaar te vermijden, maar dat is wel een nadeel voor de journalisten. Een van de sportjournalisten, wiens hoofdbezigheid wielrennen is, geeft aan dat de gewone start- en aankomstinterviews volledig verdwenen zijn. Journalisten geraken niet meer aan de ploegbussen en amper nog aan de namen en adressen van hotels. Die klassieke interviews op locatie zijn vervangen door een mixed zone. In die zone staan alle journalisten te wachten en worden de interviews op een veilige afstand van twee meter gehouden. Op het eerste gezicht lijkt het een goed alternatief, dat is ook wat de wieljournalisten aanvankelijk dachten, maar toch zorgt die mixed zone voor enkele nadelen en problemen. Zo kiezen de renners zelf of ze al dan niet stoppen en hebben ze ook de keuze om überhaupt langs die zone te passeren. De wieljournalisten geven aan dat ze al meermaals in de mixed zone hebben gestaan en uiteindelijk niet de renner hebben kunnen interviewen die ze wilden interviewen en zo vergaren ze finaal niet de informatie die ze wilden vergaren. Hetzelfde probleem geldt ook voor de voetbaljournalisten: ook in deze sport zijn de een-op-een interviews strikt gereguleerd en kunnen de journalisten ook niet kiezen wie ze interviewen, aangezien de club kiest welke spelers ze afvaardigen voor een persconferentie, die meestal beperkt is in tijd. Deze maatregelen zorgen er ook voor dat voetbaljournalisten niet altijd de informatie kunnen vergaren die ze willen vergaren. Sportjournalisten vrezen echter dat deze maatregelen aangehouden zullen worden na de coronapandemie en dat deze vorm van interviewen dus normaal zal worden. Het bespaart ploegen, clubs, atleten en persverantwoordelijken veel moeite en het biedt bovendien mogelijkheden om zelf content te creëren. Zo geven respectievelijk journalist G en journalist I aan:

“Voor coaches en clubs is dat een zegen want vaak denken ze ‘hoe minder journalisten, hoe beter’. Zij gaan ervan uit dat wij dan minder te weten kunnen komen over dingen die ze liever niet in de pers zien verschijnen en het spaart moeite uit.” (Journalist G)

“Ik denk dat de individuele interviews afgeschaft zullen blijven. Sommige clubs zullen wel nog een mixed zone installeren, maar zo een algemene persconferentie met coach en twee spelers zal blijven. Dat is een makkelijke formule. Plus, veel clubs maken zelf content, zulke persconferenties kunnen opgenomen worden en uitgezonden worden via Facebook. Voor hen is het dus ook makkelijk.” (Journalist I)

Een ander thema dat sportjournalisten aanhalen in verband met interviews, en dat geldt voor elke sport, zijn de interviews die via Zoom, Teams of een soortgelijk platform worden gehouden. Het probleem bij deze interviews is, volgens de journalisten, dat er meestal 30 of 40 journalisten in een meeting zitten, die normaal in een perszaal zitten. Elke journalist probeert dan zijn vraag te stellen, maar de sporter heeft geen tijd, en dat gebeurt meer dan voordien tijdens fysieke interviews, om elke vraag te beantwoorden en dus zo kan het gebeuren dat een journalist niet aan het woord komt en opnieuw niet de informatie kan vergaren die hij beoogt te vergaren. Bovendien kan de sporter zelf bepalen hoelang hij in de meeting blijft en dat zorgt er ook voor dat een sportjournalist nog afhankelijker is van de goodwill van de atleet. Sportjournalisten zijn niet enthousiast over deze evolutie, maar vrezen wel dat de online interviews behouden zullen blijven, aangezien het geen

verplaatsingen van journalisten en atleten vereist en aangezien de interviewwijze algemeen aanvaard is door de coronapandemie.

Een groot deel van de impact van covid-19 voelen sportjournalisten vooral in de manier waarop ze interviews afnemen. Een andere grote impact wordt veroorzaakt door de testing in de vorm van PCR-tests en sneltests, die journalisten voor elk sportevenement, van welke omvang dan ook, moeten laten afnemen. Elke journalist moet voor een sportevenement twee negatieve coronatesten en indien gevraagd ter plaatse een negatieve sneltest afleggen om een accreditatie te verkrijgen. De sportjournalisten hebben begrip voor die maatregel, maar hopen en gaan er ook wel van uit dat die testing zal verdwijnen van zodra het aantal gevaccineerde personen hoog genoeg ligt en het coronavirus minder circuleert. De sportjournalisten geven namelijk aan dat die tests tijdrovend, mentaal veeleisend en duur zijn.

Andere veranderde routines die sportjournalisten aanhalen, zijn de bezetting van de sportredacties, die meestal onder de helft van de normale bezetting ligt, en het thuiswerk. Het thuiswerk zorgt ervoor dat er een verminderde vorm van overleg is op redacties en dat zorgt er bijgevolg voor dat eventuele problemen blijven aanslepen.

Voetbaljournalisten geven in de interviews aan dat er voor hen wel een voordeel aan de veranderde routines verbonden is. Zij geven namelijk aan dat ze door de voetbalwedstrijden zonder publiek later naar de voetbalstadions kunnen vertrekken en dat ze hun werk in het stadion zelf, verslaggeving of samenvattingen maken, beter en rustiger kunnen uitvoeren. Voor en na de wedstrijd staan de voetbaljournalisten, door de afwezigheid van de supporters, niet meer in de file. Ze geven aan dat het een luxesituatie is om in te werken, maar tegelijkertijd willen ze de supporters wel zo snel mogelijk terug in de stadions, aangezien zij voor sfeer zorgen en die sfeer het gewoon aangenamer maakt om een wedstrijd bij te wonen.

Het antwoord op de vierde subvraag "*Hoe heeft de coronacrisis het werk van een sportjournalist beïnvloed?*" kan na de bespreking van de interviews geformuleerd worden. Eerst en vooral hebben alle sportjournalisten de impact van de coronacrisis op hun werk gevoeld. De journalisten konden geen stukken over sport meer maken, aangezien er geen sport meer was en dus werden ze ingezet voor andere taken, zoals het maken van coronareportages of werden ze verplicht om hun vakantiedagen en overuren op te nemen. Die lange periode zonder sport heeft bij een deel van de journalisten voor een vrees voor hun job gezorgd, maar die vrees verdween al snel toen de sport hervatte. Voor de journalisten was het wel aanpassen en wennen want de routines veranderden door de vele maatregelen en beperkingen. De grootste aanpassingen zijn het verdwijnen van de een-op-een interviews en het invoeren van de online interviews. Die aanpassingen zorgen ervoor dat journalisten niet altijd de informatie kunnen verzamelen die ze willen verzamelen. Een andere belangrijke veranderde routine is de vereiste testing voor elk sportevenement. Als algemeen antwoord kan gezegd worden dat de invloed op het werk van een sportjournalist groot is en dat verschillende factoren en aanpassingen de grootte van de invloed bepalen.

4.5. Werkroutines journalisten

Nadat de vier subvragen beantwoord zijn, kan er nu een antwoord op de algemene onderzoeksvraag, "*Op welke manier zijn de werkroutines van journalisten in Vlaanderen veranderd sinds de uitbraak van de covid-19 pandemie?*", gegeven worden. In de sectie, die gewijd is aan de sportjournalisten, bleek al dat voor hun de werkroutines fel veranderd zijn en dan vooral op vlak van interviews en testing. Uit de analyse van de interviews blijkt dat dit ook het geval is voor journalisten binnen andere domeinen. Hieronder zullen die resultaten besproken worden en zal er aansluitend een antwoord op de hoofdvraag geformuleerd worden.

Het eerste punt dat de journalisten aanhalen als ze over hun dagelijkse werkroutines hebben, is dat hun werkdagen nog steeds op dezelfde uren beginnen en eindigen. Wat er volgens hen wel veranderd is, is dat ze in de ochtend meer tijd hebben en minder gestresseerd zijn om aan de werkdag te beginnen. De reden hiervoor ligt bij het thuiswerk. Het is namelijk zo dat slechts twee geïnterviewde journalisten nog dagelijks naar de redactie gaan en dat de andere journalisten nauwelijks of niet naar de redactie gaan en dus van thuis uit werken, tenzij ze op locatie hun job moeten uitvoeren.

Journalisten geven aan dat ze aanvankelijk sceptisch waren tegenover het telewerken, maar dat het scepticisme geleidelijk aan verdwenen is en dat het aanvaard werd. Het is zelfs zo dat er in de interviews wordt aangegeven dat het telewerken bij heel wat betrokken nieuwsmerken behouden zal blijven, alleszins voor twee of drie dagen per week, omdat het efficiënter, tijdbesparend en gewoon doenbaar is. Daarnaast kan dat voorstel op veel steun van journalisten rekenen. Die visie op telewerken verschilt volledig met de visie voor de coronaperiode, waarbij journalisten ervan uitgingen dat zij per se op de redactie aanwezig moesten zijn om hun job adequaat uit te kunnen oefenen.

Als de journalisten gevraagd wordt om aan te geven wat voor hen de grootste aanpassing is tegenover de periode van voor de coronacrisis, dan geven zij allemaal aan dat vooral de online vergaderingen niet meer weg te denken zijn, terwijl die voordien allemaal fysiek en op de redactie plaatsvonden. Het digitale karakter van overleggen en vergaderen zorgt er ook voor dat de journalisten minder persoonlijk contact hebben met collega's en tegelijk geven de journalisten aan dat ze dat wel jammer en vervelend vinden. Een andere grote aanpassing als gevolg van de coronapandemie is het toegenomen mail- en telefoonverkeer. In de interviews wordt aangegeven dat er in de journalistiek al veel gebeld en gemaïld werd, maar dat het aantal telefoons en mails aanzienlijk gestegen is. Voor de journalisten die hun informatie reeds telefonisch vergaarden, heeft deze aanpassing niet zo een grote impact, maar de journalisten die het gewend zijn om de straat op te gaan, ondervinden wel hinder van die aanpassing.

Die groep journalisten geeft ook aan dat ze door de vele aanpassingen van de werkrouines en de maatregelen op bepaalde momenten minder informatie kunnen verzamelen dan anders. In de sectie over de sportjournalistiek werd dat al duidelijk, vooral bij voetbal en wielrennen, dat journalisten minder kansen hebben om de sporters te interviewen die ze willen interviewen en dat de interviewvormen ook fel gewijzigd zijn. Ook binnen andere domeinen wordt echter aangegeven dat de veranderde werkrouines voor minder informatievergarig zorgen. Zo geeft een journalist aan dat het concept van de mixed zone in het wielrennen ook in de gerechtelijke context wordt toegepast, met voor de journalisten dezelfde gevolgen als in de sport. Ook binnen het politieke domein zorgt het toegenomen digitale karakter met meer telefoons en mails voor minder informatievergarig, aangezien de opgebeldde of gemaïlde personen de keuze hebben om te antwoorden of niet. Als die informatievergarig vrij gebeurt of als dat niet via de digitale weg verloopt, dan geven journalisten aan dat ze meer informatie kunnen vergaren dan nu het geval is omdat ze minder diep kunnen graven en minder kunnen aandringen, iets wat volgens journalisten fundamenteel is voor de job.

Wat betreft het aanhouden van de veranderde werkrouines zeggen journalisten dat vooral het telewerk, in afgeslankte vorm, en de online interviews en vergaderingen blijvers zullen zijn. Het telewerken kan, zoals reeds gezegd, ondertussen na anderhalf jaar op heel wat bijval rekenen van de journalisten en ook de online interviews zijn intussen ingeburgerd geraakt en ook het publiek heeft ze intussen geaccepteerd. Bovendien bieden de interviews voordelen voor zowel de journalisten als voor de geïnterviewden, vooral op gebied van verplaatsingen dan. De journalisten geven echter wel aan dat de jobtevredenheid zal dalen als alle maatregelen, aanpassingen en beperkingen behouden blijven. Het werk an sich blijft hetzelfde, maar alles errond is zo veranderd dat het momenteel voor een journalist niet in alle omstandigheden aangenaam is om te werken. Ze geven aan dat "de charme van de journalistiek verdwenen is" (journalist D, E, H, I, J).

De coronapandemie heeft voor een verandering in het werklandschap van de journalistiek gezorgd en dan vooral door het toegenomen belang van digitale kanalen. Die toename is het gevolg van de digitalisering, die weliswaar reeds voor de coronapandemie ingezet was. Journalisten geven in de interviews aan dat die digitalisering hun werkrouines al fel veranderd had. De laatste jaren wonnen digitale kanalen alleen maar aan belang en was het voor een journalist ook belangrijk dat hij via de kanalen kan communiceren en ermee kan werken. Wat geregeld in de interviews terugkwam, is dat het in de journalistiek meer en meer 'digital first' werd. Enkele voorbeelden daarvan zijn het toegenomen belang van de websites van nieuwsmerken, het feit dat nieuws meteen via de digitale weg uitgezonden moet worden, de reeds toegenomen digitale interviews van voor de coronapandemie, het feit dat een journalist meer en meer een all-round journalist moet zijn die van meerdere markten thuis is en dat er steeds meer nieuws met minder personen wordt gemaakt. Journalisten zijn over het algemeen wel vrij positief over de digitalisering omdat het de job makkelijker maakt, maar toch zijn er enkele kanttekeningen. Een journalist geeft in een interview namelijk aan dat

de digitalisering zijn job “dodelijk heeft veranderd” (journalist I). De digitalisering zorgt er namelijk voor dat het werk voor een journalist nooit meer stopt. Het belang van sociale media is toegenomen en journalisten checken de sociale media voortdurend om te zien of er nergens een nieuwtje of een verhaal te rapen valt. In die zin blijft een journalist constant bezig, stijgt de werkdruk en heeft hij nauwelijks vrije tijd. De journalist in kwestie denkt er zelfs over na om te stoppen met de job in de journalistiek omdat het gewoon te veel wordt. Die opinie wordt ook door andere journalisten gedeeld. Zo hoopt journalist H dat “het menselijke aspect van de journalistiek behouden blijft, ondanks dat we meer en meer de digitale weg opgaan”. De digitalisering zorgt, naast een verhoogde werkdruk, ook voor minder tewerkstelling. Journalisten geven aan dat nieuwsstukken vandaag bijna uitsluitend door een persoon gemaakt worden die alle vaardigheden van een journalist, klankman en cameraman combineert. De hedendaagse journalist moet ‘multi skilled’ zijn.

Uit de interviews blijkt dat journalisten tijdens de coronacrisis amper voor hun job gevreesd hebben, aangezien tijdens de crisis gebleken is dat gedegen journalistiek absoluut haar waarde heeft en dat de samenleving journalisten nodig heeft om geïnformeerd te worden. Er waren aanvankelijk wel twijfels bij enkele privébedrijven, aangezien zij afhankelijk zijn van advertenties en die tijdens de coronacrisis eerder schaars zijn, maar een noodfonds en het opnieuw op gang komen van andere berichtgeving dan louter die omtrent corona, heeft voor een geruststellend gevoel gezorgd en liet de twijfels al snel verdwijnen.

Wat de journalisten allemaal aangeven in de interviews, is dat het werk op zich niet veranderd is, maar dat de manier waarop het uitgevoerd door de coronapandemie drastisch gewijzigd is. De digitalisering heeft dat proces enkele jaren geleden al in gang gezet, maar covid-19 heeft dat proces alleen maar versneld. De digitale kanalen zijn zoveel belangrijker geworden en zijn gewoon niet meer weg te denken.

De hoofdvraag, *“Op welke manier zijn de werkrouines van journalisten in Vlaanderen veranderd sinds de uitbraak van de covid-19 pandemie?”*, kan na de bespreking van de interviews beantwoord worden. Uit de interviews blijkt dat de werkrouines van de Vlaamse journalisten door covid-19 fel gewijzigd zijn. Zo werken de meeste journalisten nu gedeeltelijk of volledig van thuis uit, iets wat voordien haast ondenkbaar was. Naast het telewerk zijn ook de online vergaderingen en interviews een grote aanpassing. Van beide zaken zeggen de journalisten dat het voor minder informatievergaring zorgt, maar toch denken ze dat het blijvers zullen zijn en dus ook na de coronapandemie nog zullen aanhouden. De coronacrisis zorgt er ook voor dat journalisten meer all-round en multi skilled moeten worden en dus meerdere vaardigheden moeten bezitten. Dat is ook een gevolg van de digitalisering, maar de coronapandemie heeft het proces versneld en daardoor zijn de aanpassingen enorm in vergelijking met de periode voor maart, april en mei 2020. Ook voor de sportjournalisten veranderde de coronacrisis veel, zoals eerder aangegeven in de sectie over de sportjournalistiek.

5. Discussie

In het onderzoek lag de hoofdfocus op de werkrouines van journalisten en hoe die als gevolg van de coronapandemie veranderd zijn. Andere focussen lagen op rolopvattingen, berichtgeving en fake news. Op een televisiescherm is het vrij duidelijk hoe journalisten zich moeten aanpassen, onder andere met mondkmaskers en social distancing, maar het is voor het grote publiek niet altijd duidelijk welke impact covid-19 achter de schermen heeft. Om die reden werd aan de hand van diepte-interviews getracht hier een duidelijk beeld van te schetsen. Er werd ook een literatuurstudie over de onderwerpen uitgewerkt en in deze sectie zal afgetoetst worden in welke mate de literatuur overeenkomt met de bevindingen van de masterproef.

5.1. Discussie werkrouines

Voor de werkrouines geven journalisten aan dat de grootste aanpassingen het telewerk enerzijds en de gewijzigde interviewvormen anderzijds zijn. In de studie van Perreault & Perreault (2021) wordt reeds enigszins aangegeven dat de werkrouines van de journalisten in de periode na de eerste wereldwijde lockdown in de maanden maart, april en mei van 2020 fel veranderd waren. Zo wordt in de studie onder meer gezegd dat de relaties met informatieverschaffers anders zijn dan voordien en dat ook de manier waarop informatie ingewonnen wordt helemaal anders is. Zo zijn de online interviews zo goed als de enige manier, op uitzonderingen na, waarop informatie vergaard kan worden. Die beweringen van Perreault & Perreault (2021) stemmen overeen met de resultaten van het onderzoek: journalisten geven aan dat het moeilijker is om een relatie op te bouwen en dat de vormen inderdaad veranderd zijn.

Wat niet in de literatuur aangegeven wordt, is dat journalisten door de veranderde werkrouines binnen de interviews minder informatie dan gewild of gewoon minder informatie dan voordien kunnen verzamelen. Dat geldt zowel voor de algemene journalisten als de sportjournalisten, ook aan dat onderscheid wordt in de literatuur geen aandacht besteed. Als oorzaak worden de overvolle meetingrooms en beperkte interviewtijd aangehaald.

In een studie van Agarwal & Barthel werd in 2013 reeds aangegeven dat de sociale media, toen al, alsmaar belangrijker werden voor de journalistiek en dat dat belang alleen maar zou toenemen. Acht jaar later geven journalisten aan dat het belang nog toegenomen is, mede door de uitbraak van het coronavirus en de digitalisering. Als journalisten zich niets van de sociale media aantrekken en zich er niet mee bezighouden, dan zijn ze niet mee met de nieuwste trends en de nieuwtjes. Die bevinding komt dus overeen met de literatuur.

Het toenemende belang van de sociale media is ook een gevolg van de digitalisering. Uit de resultaten blijkt dat die trend reeds enkele jaren geleden werd ingezet en dat het de routines van de journalisten al sterk veranderde, maar de coronacrisis heeft dat proces alleen maar versneld. De literatuur geeft aan de digitalisering niet meer weg te denken valt uit de journalistiek, maar dat ze ook voor een verhoogde werkdruk en eventueel verloop zou kunnen zorgen. Die laatste bewering komt overeen met wat er in de interviews gezegd werd: door de digitalisering en de gevolgen ervan stopt het werk van een journalist nooit, zit hij in een rush, is er nooit rust en wordt er soms gedacht aan stoppen. Dat gevoel overheerst vooral bij de sportjournalisten, aangezien er in normale tijden elke dag sport is. Die verhoogde werkdruk wordt ook bevestigd in de studie naar *Het profiel van de Belgische Journalist in 2018*, gerealiseerd door Van Leuven et al. (2019), ondersteund door de universiteit van Gent, in samenwerking met de VVJ.

De resultaten van het onderzoek geven ook aan dat journalisten steeds meer vaardigheden moeten bezitten om te kunnen overleven in de sector. Er wordt namelijk meer nieuws met minder mensen gemaakt. Aan dat aspect besteedt de literatuur minder aandacht, ondanks dat het een niet te ontkennen trend is. Bijkomend onderzoek naar die kwestie zou heel wat kunnen ophelderen.

5.2. Discussie rolopvattingen

Binnen de literatuur omtrent rolopvattingen wordt aangegeven dat er meerdere rollen bestaan en dat een journalist meerdere rollen kan opnemen die al dan niet veranderen naargelang de situatie, onder andere Klemm, Das & Hartmann (2019). Die bewering stemt overeen met de resultaten van het onderzoek. Daarin wordt namelijk aangegeven dat een journalist meerdere rollen dient op te nemen en dat hij steeds adequaat moet afwegen welke rol bij welke situatie past.

In de studie naar *Het profiel van de Belgische Journalist in 2018*, gerealiseerd door Van Leuven et al. (2019), ondersteund door de universiteit van Gent, in samenwerking met de VVJ, wordt aangegeven dat de primaire rol van journalisten de rol van de betrouwbare informatieverschaffer is. Journalisten zijn het unaniem eens met deze bevinding. In ander onderzoek naar rolopvattingen, onder andere Prager & Hameleers (2018) en Klemm, Das & Hartmann (2019), wordt beweerd dat rolopvattingen verschuiven als journalisten in uitzonderlijke situaties terechtkwamen. De coronacrisis wordt door elke geïnterviewde journalist gecatalogeerd als uitzonderlijk, maar toch is er geen verschuiving van de rol te merken, enkel een neiging naar die van woordvoerder als gevolg van de afwezigheid van een kritische zin.

Ander onderzoek gaf ook aan dat rolopvattingen cultureel, landelijk of continentaal gebonden zijn en zodoende verschillen. In dit onderzoek werden enkel Vlaamse journalisten geïnterviewd en zijn die regio gebonden factoren dus niet van toepassing.

5.3. Discussie fake news

Uit het onderzoek naar fake news en de impact van covid-19 daarop zijn de journalisten het eens: fake news is een pest, zo geeft ook eerder onderzoek aan (Schapals (2018)), en de coronacrisis heeft de lancering en verspreiding van fake news in de hand gewerkt. Schapals (2018) geeft aan dat fake news zich de laatste jaren meer en meer heeft kunnen profileren, onder andere door automatisering en de opkomst van sociale media. Dat is een bewering waar de resultaten van dit onderzoek zich bij aansluiten, net zoals de kenmerken van de covid-19-pandemie zich hier ook bij aansluiten. Dat wordt ondersteund door het resultatenstuk. Journalisten geven aan dat de sociale media en de grote internetbedrijven de schuldigen zijn voor het toegenomen fake news. Het fenomeen zou niet meer gestopt kunnen worden, maar wel afgeremd. Daarvoor dienen er extra factchecks en een sociale controle van gebruikers te komen. Dat stemt ook overeen met de literatuur, aangezien Schapals soortgelijke initiatieven suggereert om fake news af te remmen.

Journalisten denken dat fake news een grote impact heeft op hun geloofwaardigheid, hun werk en hun credibiliteit bij het publiek, maar de literatuur spreekt dat tegen. Dat is alleszins wat uit onderzoek van Nelson en Taneja (2018) en Deprez & van Leuven (2020) blijkt. Volgens Picone et al. (2018) blijkt het publiek bovendien beter echt dan fake news te onthouden. De impact van fake news blijft volgens de literatuur dus beperkt.

6. Beperkingen en vervolgonderzoek

Een van de beperkingen van dit onderzoek is het digitale karakter van de interviews. Alle interviews werden omwille van de coronamaatregelen via Teams, Zoom of Skype gehouden en dat zorgt voor een killere en koelere sfeer. Er kan niet dezelfde interactie gecreëerd worden als bij face-to-face interviews en dat zou er eventueel voor kunnen gezorgd hebben dat er relevante informatie onder de radar is gebleven of dat er vragen, zowel van de interviewer als van de interviewee, niet gesteld werden.

Een andere beperking is het relatief beperkte sample aan journalisten dat openstond voor een interview. Heel wat journalisten gaven aan het druk te hebben of geen zin te hebben in nog een extra digitale meeting. Na het uitsturen van meer dan 100 mails werden toch 10 journalisten gevonden die bereid waren de vragenlijst in te vullen of een interview af te leggen.

Een derde beperking is de huidige situatie omtrent het coronavirus. Het virus is namelijk nog niet verdwenen of verslagen en de pandemie woedt nog steeds. Er kan dus geen sluitend beeld gevormd worden van hoe de coronacrisis de journalistiek uiteindelijk veranderd heeft, aangezien er nog zo veel kan veranderen of enkele veranderingen zelfs teruggedraaid kunnen worden.

Aan de derde beperking kan meteen ook een voorstel voor vervolgonderzoek gekoppeld worden. Van zodra de pandemie als voorbij beschouwd kan worden, kan het onderzoek gerepliceerd worden en kan er wel een beeld gevormd worden van hoe covid-19 de journalistieke wereld finaal veranderd heeft en welke veranderingen tijdelijk en definitief waren. Er kan ook nagegaan worden welke veranderingen en veranderde werkrouines uiteindelijk niet overleefd zijn.

Een ander voorstel tot vervolgonderzoek is een replicatie van het onderzoek op grotere schaal en met meer medewerking van journalisten en personen die het onderzoek uitvoeren. Tijdens de zoektocht naar journalisten was het duidelijk dat niet iedereen de tijd, de middelen of de zin had om mee te werken aan het onderzoek. Een onderzoek op grotere schaal, eventueel gesteund door een onderzoeksinstelling, zou die problemen kunnen verhelpen.

7. Conclusie

Tijdens het onderzoek werd de impact van covid-19 op de volgende aspecten van de journalistiek onderzocht: (corona)berichtgeving, rolopvattingen, fake news en de veranderde werkrouines. Voor dat laatste punt werd er tijdens het onderzoek een onderscheid gemaakt tussen de algemene journalistiek en de sportjournalistiek.

Voor de berichtgeving, al dan niet verbonden met corona, kwam aan het licht dat de journalisten tijdens de coronacrisis veel meer werk hadden dan voordien. Dat is enigszins verrassend, aangezien er slechts één topic was om over te berichten, namelijk het coronavirus en de gevolgen ervan, maar door het feit dat het iets nieuws is wat niemand kent en de maatschappij in alle sectoren treft, was het zo onduidelijk en belangrijk en daardoor werd er enorm veel aandacht aan gegeven. Er wordt ook aangegeven dat sommige nieuwstukken niet echt nieuwswaardig waren en journalisten daar geen fan van zijn.

Uit het onderzoek naar de rolopvattingen blijkt dat de journalisten ook na de coronacrisis de primaire rol van de betrouwbare informatieverschaffer de belangrijkste vinden. Dat mag eigenlijk nooit veranderen en is ook tijdens en na de coronaperiode niet gewijzigd. Over de rol die journalisten tijdens de maanden maart, april en mei 2020 opnamen, wordt gezegd dat die soms te veel neigde naar de rol van woordvoerder of vertaler en dat er te weinig kritisch gereflecteerd werd en te weinig vragen werden gesteld bij de genomen beslissingen en afgekondigde maatregelen.

Fake news piekte tijdens de maanden maart, april en mei 2020 omdat de omstandigheden van de lockdown zich ertoe leenden. Over fake news wordt unaniem door journalisten aangegeven dat het een ware pest is en dat het fenomeen moeilijk te stoppen valt. De oorzaak hiervan ligt bij de sociale media en het internet, maar zij kunnen er wel voor zorgen dat fake news afgeremd wordt, mits ze de nodige maatregelen nemen. Tegelijkertijd biedt fake news een opportuniteit voor de traditionele en erkende media, aangezien zij zich met het verschaffen van betrouwbare informatie kunnen onderscheiden van de verspreiders van desinformatie.

In de sectie over sportjournalistiek wordt aangegeven dat de sportjournalisten zwaar getroffen werden tijdens de eerste maanden van de coronapandemie als gevolg van het stopzetten en wegvallen van sport. Sportjournalisten hadden bijgevolg geen werk en er werd hen gevraagd hun vakantiedagen of overuren op te nemen. Van zodra die op waren, werden ze ingezet binnen andere redactie of werkten ze aan een verlaagde frequentie. Toen de sport dan hernam, veranderde er veel in de sportjournalistiek. Zo kunnen sportjournalisten nog amper bij sporters geraken, worden er gereguleerde persconferenties georganiseerd, wordt er een mixed zone in vele sporten opgezet, vinden een-op-een interviews amper nog plaats en gaan de meeste interviews online door. Die aanpassingen zorgen ervoor dat journalisten niet altijd de informatie kunnen verzamelen die ze willen verzamelen. Een andere belangrijke veranderde routine is de vereiste coronatesting voor elk sportevenement.

De veranderde routines voor sportjournalisten worden in het deel over sportjournalistiek besproken. Ook de algemene journalisten ondervinden echter een impact van covid-19. De belangrijkste verandering is het telewerk voor heel wat journalisten, slechts een minderheid heeft nog de mogelijkheid om dagelijks naar de redactie te gaan. Meestal zijn de dagen waarop er niet van thuis uit gewerkt wordt, ook de dagen waarop er op locatie wordt gewerkt. Ook de interviewvormen zijn gewijzigd, net zoals bij de sportjournalisten. De algemene journalisten geven aan dat beide aanpassingen voor minder informatievergarig zorgen, net zoals bij de sportjournalistiek. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat de reeds ingezette digitalisering alleen maar sneller geëvolueerd is en nadrukkelijker aanwezig is binnen de journalistiek.

Concluderend kan gesteld worden dat de impact van covid-19 op de journalistiek groot is en dat de journalistiek voor enkele uitdagingen staat. Zo zullen de informationele hiaten als gevolg van de veranderde interviewvormen weggewerkt moeten worden, zal er iets gedaan moeten worden om

de jobvreugde opnieuw te laten toenemen, zullen meer vaardigheden verworven moeten worden als gevolg van de toegenomen vereisten waar een journalist aan moet voldoen en zal er een alternatief voor menselijk contact en de charme van de job gevonden moeten worden als het telewerk en de huidige interviewvormen blijven. Anderzijds zijn er ook voordelen aan de coronacrisis verbonden. Zo is gebleken dat het telewerk eigenlijk relatief goed werkt en dat de hedendaagse interviewvormen tijd- en kostenbesparend zijn, aangezien er geen verplaatsingen afgelegd moeten worden. De coronacrisis heeft ook voor nieuwe inzichten gezorgd binnen de journalistiek, op vlak van technologie en economie, en dat kan de sector zeker vooruit helpen naar de toekomst toe.

8. Bibliografie

- Agarwal, S. D. & Barthel, M. L. (2013). The friendly barbarians: Professional norms and work routines of online journalists in the United States. *Journalism*, 1-16. DOI: 10.1177/1464884913511565
- Bakir, V. & McStay, A. (2018). Fake News and The Economy of Emotions: Problems, Causes, Solutions. *Digital Journalism* 6(2), 154–175. doi: 10.1080/21670811.2017.1345645
- Bass, F.M. (1969). A new product growth for model consumer durables. In Bass, F.M. (red), *Management science* (pp 215-322). doi.org/10.1287/mnsc.15.5.215
- Bednarek, M. & Caple, H. (2012). *News Discourse*. London/New York: Continuum.
- Bednarek, M. & Caple, H. (2016). Rethinking News Values: What a Discursive Approach can tell us about the Construction of News Discourse and News Photography. *Journalism*, 17(4), 435-455.
- Bell, A. (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell.
- Bentivegna, S. & Marchetti, R. (2018). Journalists at a crossroads: Are traditional norms and practices challenged by Twitter? *Journalism* 19(2), 270–290.
- Biener, K. (1979). Stress in Journalists. *Munchener Medizinische Wochenschrift*, 449-452.
- Boyd, A. (1994). *Broadcast Journalism, Techniques of Radio and TV News*. Oxford: Focal.
- Boyles, J. L. & Meyer, E. (2016). Letting the Data Speak. *Digital Journalism*, 4(7), 944-954. doi:10.1080/21670811.2016.1166063
- Brighton, P. & Foy, D. (2007). *News Values*. Londen: Sage.
- Bruns, A. (2014). Gatekeeping, Gatewatching, Real-Time Feedback: New Challenges for Journalism. *Brazilian Journalism Research*, 10(2), 224-237.
- Chen, P. Y. & Spector, P. E. (1992). Relationships of Work Stressors with Aggression, Withdrawal, Theft and Substance Use: An Exploratory Study, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 65, 177- 184.
- Christians, C. G., Glasser, T., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. A. (2010). *Normative theories of the media: Journalism in democratic societies*. University of Illinois Press.
- Coleman, R., Lee, J. Y. & Yaschur, C. (2018) Why be a journalist? US students' motivations and role conceptions in the new age of journalism. *Journalism* 19(6), 800–819.
- Cook, B. B. & Banks, S. R. (1993). Predictors of Job Burnout in Reporters and Copy Editors. *Journalism Quarterly*, 70, 108-116.
- Davies, N. (2008). *Flat Earth News*. Londen: Chatto & Windus.
- De Bens, E. (1983). *Het profiel van de beroepsjournalist in Vlaanderen*. Brussel: VUB Uitgaven.
- De Bens, E., De Clercq, M. & Paulussen, S. (2003). Dossier: De Vlaamse journalist. Het profiel van de Vlaamse beroepsjournalist. *De Journalist*, 59, 60 en 61.
- De Cock, R., De Smaele, H. (2016). Freelancing in Flemish news media and entrepreneurial skills as pivotal element in job satisfaction: perspectives of masters or servants? *Journalism Practice*, 10(2), 251-265. doi: 10.1080/17512786.2015.1123106
- De Witte, H., Teugels, M., & Van Hoof, E. (2013). Burnout en bevlogenheid bij Vlaamse journalisten: Prevalentie, antecedenten en gevolgen. *Tijdschrift voor arbeidsvraagstukken*, 29(3), 287-303.

- Deprez, A., & van Leuven, S. (2020). *Journalistiek in maatschappelijk perspectief: een inleiding tot journalistieke theorie en onderzoek*. Gent: Academia Press.
- Deuze, M. (2002). National News Cultures: A comparison of Dutch, German, British, Australian, and U.S. journalists. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 79(1), 134-149.
- Deuze, M. (2005). What is journalism?: Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6. doi:10.1177/1464884905056815
- Deuze, M. & Witschge, T. (2018). Beyond journalism: Theorizing the transformation of journalism. *Journalism*, 19(2), 165–181.
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical education*, 40(4), 314-321.
- Domingo, D., Quandt, T., Heinonen, A., Paulussen, S., Singer, J.B. & Vujnovic, M. (2008). Participatory Journalism Practices. In: *The Media and Beyond: An international comparative study of initiatives in online newspapers*. *Journalism Practice*, 2(3), 326-342. doi:10.1080/17512780802281065
- Donsbach, W. & Klett, B. (1993). Subjective objectivity – how journalists in four countries define a key term of their profession. *International Communication Gazette*, 51(1), 53–83.
- Donsbach W. (2008) Journalists' role perceptions in *The International Encyclopedia of Communication*. Malden: Blackwell Publishing, 2605–2610.
- Doudaki, V. & Spyridou, L.-P. (2013). Print and Online News: Remediation practices in content and form. *Journalism Studies*, 14(6), 907-925. doi:10.1080/1461670X.2012.746860
- Dworkin, S. L. (2012). Sample size policy for qualitative studies using in-depth interviews.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: The third logic*. Cambridge: Polity Press.
- Friedman, R. (2014). Work-life balance is dead. Opgehaald van: <http://www.cnn.com/2014/12/09/opinion/friedman-work-life-balance/>
- Funke, D. (2017). Should We Stop Saying “Fake News”? Opgehaald van: <https://www.poynter.org/news/should-we-stop-saying-fake-news>.
- Galtung, J. & Ruge, M. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers', *Journal of Peace Research*, 2 (1), 64-90.
- Gans, H. (1979). *Deciding What's News: A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek, and Time*. Evenston: Northwestern University Press.
- Gans, H. J. (1980). *Deciding What's News*. London: Constable.
- Geisler, J. (2005). Out of balance: Poynter survey reveals journalists' pressure points. Opgehaald van: <http://www.poynter.org/2005/out-of-balance-poynter-survey-reveals-journalists-pressure-points/32679/>
- Golding, P. & Elliott, P. (1979). *Making the News*. Londen: Longman.
- Grubenmann, S. & Meckel, M. (2015). Journalists professional identity: A resource to cope with change in the industry? *Journalism Studies*. doi:abs/10.1080/1461670X.2015.1087812
- Guion, L. A., Diehl, D. C., & McDonald, D. (2011). Conducting an in-depth interview. *EDIS*, 2011(8).
- Gynnild, A. (2014). Journalism innovation leads to innovation journalism: The impact of computational exploration on changing mindsets. *Journalism* 15(6), 713–730.
- Hall, S. (1973). The determinations of news photographs. In Cohen, S. & Young, J. (Eds.), *The Manufacture of News: Deviance, Social Problems and the Mass Media*, 226–243. Londen: Constable.

- Hammer, L., Kossek, E., Anger, K., et al. (2011). Clarifying work–family intervention processes: The roles of work–family conflict and family-supportive supervisor behaviors. *Journal of Applied Psychology* 96(1), 134–150.
- Hanitzsch, T. (2005). Journalists in Indonesia: Educated but timid watchdogs. *Journalism Studies*, 6(4), 493-508.
- Hanitzsch, T. & Vos, T. P. (2017). Journalistic Roles and the Struggle Over Institutional Identity: The Discursive Constitution of Journalism. *Communication Theory* 27, 115–135. doi:10.1111/comt.12112
- Hanitzsch, T. & Vos, T. P. (2018). Journalism beyond democracy: A new look into journalistic roles in political and everyday life. *Journalism*, 39(2), 146-164.
- Hanusch, F. (2008). Mapping Australian journalism culture: results from a survey of journalists' role perceptions. *Australian Journalism Review*, 30(2), 97-109.
- Harcup, T. & O'Neill, D. (2001). What is News? Galtung and Ruge Revisited. *Journalism Studies* 2 (2), 261–280.
- Harcup, T. & O'Neill, D. (2016). What is News? News values revisited (again). *Journalism Studies*, <http://dx.doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>.
- Henningham, J. (1993). Characteristics and attitudes of Australian journalists. *Electronic Journal of Communication*, 4.
- Herbert, J. (2000). *Journalism In The Digital Age*. Oxford: Focal Press.
- Hetherington, A. (1985). *News, Newspapers and Television*. London: Macmillan.
- Hill, J., Hawkins, A., Ferris, M., et al. (2001). Finding an extra day a week: The positive influence of perceived job flexibility on work and family life balance. *Family Relations* 50(1), 49–58.
- Hirsch, P. (1977). Occupational, organizational and institutional models in mass media research: Toward an integrated framework. In Hirsch, P., Miller, P., & Kline F. (Eds.), *Strategies for communication research*, 13-40. Beverly Hills, CA: Sage.
- Hollway, W., & Jefferson, T. (1997). Eliciting narrative through the in-depth interview. *Qualitative Inquiry*, 3(1), 53-70.
- Howard, P. N., Woolley, S. & Calo, R. (2018). Algorithms, bots, and political communication in the US 2016 election: The challenge of automated political communication for election law and administration. *Journal of Information Technology & Politics*, 15(2), 81-93. doi:10.1080/19331681.2018.1448735
- Johnston, L. (2016). Social news = journalism evolution? How the integration of UGC into newswork helps and hinders the role of the journalist. *Digital Journalism* 4(7), 899–909.
- Journalism in the time of COVID-19: Women facing the risks of reporting. (2020). *Media Report to Women*, 48(2), 23-24.
- Journalist. (2021, maart 23). Opgehaald van Van Dale: www.vandale.be.
- Journalistiek. (2021, maart 23). Opgehaald van Van Dale: www.vandale.be.
- Jukes, S. (2019). How social media and technology are challenging journalists' perceptions of their role. *ISCC*, 10(1+2), 111–127.
- Katz, E. (1989). Journalists as scientists. *American Behavioral Scientist*, 33(2), 238-246. <https://doi.org/10.1177/0002764289033002022>

- Kepplinger, H.M. & Ehmig, S.C. (2006). Predicting news decisions. An empirical test of the two-component theory of news selection, *Communications: The European Journal of Communication Research*, 31, 25- 43.
- Klemm, C., Das, E. & Hartmann, T. (2019). Changed priorities ahead: Journalists' shifting role perceptions when covering public health crises. *Journalism* 20(9), p. 1223-1241. doi.org/10.1177/1464884917692820
- Kovach, B. & T. Rosenstiel (2001). *The Elements of Journalism*. New York: Crown Publishers.
- Lewin, K. (1947). Frontiers in Group Dynamics, *Human Relations Quarterly* 1(2), 143-153.
- Lewin, K. (1951). *Field theory in social science: Selected theoretical papers*. New York: Harper & Brothers Publishers.
- Lewis, S. C. (2020). The objects and objectives of journalism research during the coronavirus pandemic and beyond. *Digital Journalism*, 8(5), 681-689. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21670811.2020.1773292>
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*. New York: The Free Press. In: Galtung, J. & Ruge, M. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers', *Journal of Peace Research*, 2 (1), 64-90.
- Maslach, C., Schaufeli, W. & Leiter, M. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.
- McNelly, J.T. (1959). Intermediary communicators in the international flow of news. *Journalism Quarterly*.
- McQuail, D. (1994). *Mass Communication Theory*. London: Sage.
- McQuail, D. (2000). *McQuail's mass communication theory*. London: Sage.
- Merritt, D. (1995). Public Journalism – Defining a Democratic Art. *Media Studies Journal* 9(3): 125–32.
- Meyen, M. & Riesmeyer, C. (2012). Service Providers, Sentinels, and Traders. *Journalism Studies*, 13(3), 386-401. doi: 10.1080/1461670X.2011.602909
- Millerson, G. (1964). *The qualifying associations: A study of professionalization*. Londen: Routledge & Kegan Paul.
- Nelson, J. L. & Taneja, H. (2018). The small, disloyal fake news audience: The role of audience availability in fake news consumption. *New Media & Society*, 20(10), 3720–3737. doi:10.1177/1461444818758715
- Nelson, J. (2020, March 27). Coronavirus: News media sounded the alarm for months but few listened. *Editor & Publisher*. <https://www.editorandpublisher.com/stories/coronavirus-news-media-sounded-the-alarm-for-months-but-few-listened,1291?>
- Örnebring, H. (2019). Professionalization of Journalists: Historical. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Palmer, J. (1998). News production, news values. In: Briggs, A. & Cobley, P. (2002). *The Media: An Introduction*. Harlow: Longman, 377–391.
- Palmer, J. (2000). *Spinning into Control: News Values and Source Strategies*. London/New York: Leicester University Press.
- Paulussen, S. & Raeymaeckers, K. (2010). *Journalisten. Profiel van een beroepsgroep*. Leuven: Lannoo Campus.

- Paulussen, S. (2012). Technology and the transformation of news work: Are labor conditions in (online) journalism changing? In: Siapera, E. & Veglis, A. (2012). *The Handbook of Global Online Journalism*. Hoboken: Wiley-Blackwell, 192–208.
- Perreault, M. F. & Perreault, G. P. (2021). Journalists on COVID-19 Journalism: Communication Ecology of Pandemic Reporting. *American Behavioral Scientist*, 1-16.
- Picone, I., Kleut, J., Pavlickova, T., de Ridder, S., Romic, B. et al. (2018). Emerging Trends in Small Acts of Audience Engagement and Interruptions of Content Flows. In: Ranjana Das, Brita Ytre-Arne (ed.), *The Future of Audiences: A Foresight Analysis of Interfaces and Engagement*, 123-140. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75638-7_7
- Prager, A. & Hameleers, M. (2018). Disseminating information or advocating peace? Journalists' role perceptions in the face of conflict. *Journalism*, 19(1).
- Raeymaeckers, K., Paulussen, S. & De Keyser, J. (2008). De beroepsjournalist in 2008: een profielstudie. *De journalist*, 115, 4-6.
- Raeymaeckers, K., Paulussen, S. & De Keyser, J. (2012). A Survey of Professional Journalists in Flanders (Belgium). *The Global Journalist in the 21st Century*, 1. (141-154). DOI:10.4324/9781003070740-15
- Raeymaeckers, K., Heinderyckx, F., De Vuyst, S., Libert, M., De Maeyer, J., De Dobbelaer, R., Le Cam, F., Deprez, A., & De Keyser, J. (2013). *De Belgische journalist in 2013: Een zelfportret*. Gent: Academia Press.
- Reinardy, S. (2006). It's gametime: The maslach burnout inventory measures burnout of sports journalists. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 83, 397–412.
- Robinson, S. (2011). Convergence crises: News work and news space in the digitally transforming newsroom. *Journal of Communication* 61(6), 1122–1141.
- Rosenstiel, T., Just, M., Belt, T., Pertilla, A., Dean, W. & Chinni, D. (2007). *Interrupt This Newscast, How To Improve Local News and Win Ratings, Too*. New York: Cambridge University Press.
- Ross, B., Pilz, L., Cabrera, B., Brachten, F., Neubaum, G. & Stieglitz, S. (2019). Are social bots a real threat? An agent-based model of the spiral of silence to analyse the impact of manipulative actors in social networks. *European Journal of Information Systems*. doi:10.1080/0960085X.2018.1560920
- Scanlan, C. (2003). The coaching way. Opgehaald van: www.poynter.org.
- Schapals, A. K. (2018). Fake News. *Journalism Practice*, 12(8), 976-985. doi:10.1080/17512786.2018.1511822
- Schulz, W. (1976). *Die Konstruktion von Realität in den Nachrichtenmedien: Analyse der aktuellen Berichterstattung*. Freiburg: Alber.
- Seely, N. (2019). Journalists and mental health: The psychological toll of covering everyday trauma. *Newspaper Research Journal*, 40(2), 239–259. doi:1/107.171/077/309735935239219919883355612
- Selander, S. (1989). *Kampen om yrkesutövning, status och kunskap, professionaliseringens sociala grund (The struggle about occupations, status and knowledge. The social basis for professionalization)*. Lund: Studentlitteratur.
- Shao, C., Ciampaglia, G. L., Varol, O., Flammini, A. & Menczer, F. (2017). The Spread of Fake News by Social Bots. <https://arxiv.org/abs/1707.07592>
- Shaw, A. (2012). Centralized and Decentralized Gatekeeping in an Open Online Collective. *Politics & Society*, 40(3), 349-388.
- Shoemaker, P. (1991). *Gatekeeping*. London: Sage.

- Shoemaker, P. & Reese, S. D. (1996). *Mediating the Message. Theories of Influences on Mass Media Content*. 2nd ed. New York: Longman.
- Shoemaker, P. J., & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping Theory*. New York: Routledge.
- Showkat, N., & Parveen, H. (2017). In-depth interview. *Quadrant-I (e-Text)*.
- Singer, J. B. (2003). Who are these guys? The online challenge to the notion of journalistic profession. *Journalism*, 4(3), 139-163.
- Singer, J. B. (2004). More than ink-stained wretches: The resocialization of print journalists in converged newsrooms. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81(4), 838-856.
- Singer, J. B. (2019). Habits of practice, habits of thought. *Journalism*, 20(1), 135-139. doi:1/107.171/1774/6148648848941981880099248
- Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P. & de Vreese, C. (2013). A reality check: How journalists' role perceptions impact their implementation of the objectivity norm. *Journalism*, 14(1), 22-42.
- Snider, P.B. (1967). "Mr. Gates" revisited: A 1966 version of the 1949 case study. *Journalism Quarterly*.
- Snyder, I., Johnson, K., & Kozimor-King, M. L. (2019). Work-life balance in media newsrooms. *Journalism*, 1-18. doi:10.1177/2F1464884919841759
- Stevens, D., Kiger, G. & Riley, P. (2006). His, hers, or ours? Work-to-family spillover, crossover, and family cohesion. *The Social Science Journal* 43(3), 425-436.
- Sweet, S. (2014). *The Work-family Interface: An Introduction*. Los Angeles: SAGE.
- Tahmincioglu, E. (2011). Moms feel stress, guilt from work e-mails, texts at home. NBC News. Opgehaald van: <http://www.nbcnews.com/id/42030810/ns/business-careers/t/moms-feel-stress-guilt-work-e-mails-texts-home/#.VgiU0BNVikp>
- Tuggle, C. A., Carr, F. & Huffman, S. (2014). *Broadcast News Handbook*. New York: McGraw-Hill.
- Tunstall, J. (1971). *Journalists at work*. Londen: Constable.
- Ugland, E. & Henderson, J. (2007). Who is a journalist and why does it matter? Disentangling the legal and ethical Arguments. *Journal of Mass Media Ethics*, 22(4), 241-261.
- Van Dalen, A.; de Vreese, C.H. & Albaek, E. (2012). Different roles, different content? A four-country comparison of the role conceptions and reporting style of political journalists. *Journalism* 13, 903-922.
- Van Leuven, S., Raeymaeckers, K., Libert, M., Le Cam, F., Stroobant, J., D'Heer, J., Malcorps, S., Jacquet, A., Heinderyckx, F., De Vuyst, S. & Vanhaelewyn, B. (2019). *Het profiel van de Belgische Journalist in 2018*. Gent: Academia Press.
- Voutsina, C. (2018). A practical introduction to in-depth interviewing. *International Journal of Research and Method in Education*, 41(1), 123-124.
- Voyandoff, P. (2005). Toward a conceptualization of perceived work-family fit and balance: A demands and resources approach. *Journal of Marriage and Family* 67(4), 822-836.
- Wahl-Jorgensen, K. (2020). An emotional turn in journalism studies? *Digital Journalism*, 8(2), 175-194. <https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1697626>
- Wallace, J. (2018). Modelling Contemporary Gatekeeping: The rise of individuals, algorithms and platforms in digital news dissemination. *Digital Journalism*, 6(3), 274-293. doi:10.1080/21670811.2017.1343648

- Warren, C. N. (1934). *Modern News Reporting*. New York: Harper & Brothers. In: Galtung, J. & Ruge, M. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers', *Journal of Peace Research*, 2 (1), 64-90.
- Watson, J. (1998). *Media Communication*. London: Macmillan.
- Weaver, D. H., & Wilhoit, G. C. (1986). *The American journalist*. Bloomington: Indiana University Press.
- Weaver, D. H., & Wilhoit, G. C. (1996). *The American journalist in the 1990's*. Mahwah: Erlbaum.
- Weaver, D. H. & Willnat, L. (2012). *The Global Journalist in the 21st Century*. New York: Routledge.
- Welbers, K. (2016). *Gatekeeping in the Digital Age*. Vrije Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Westeley, B.H. & MacLean, M.S. (1957). A conceptual model for communications research. *Journalism Quarterly*.
- Westerståhl, J. & Johansson F. (1994). Foreign news: News values and ideologies. *European Journal of Communication* 9: 71–89.
- White, D. M. (1950). The Gatekeeper: A Case Study in the Selection of News, *Journalism Quarterly* 27, 383-390.
- Witschge, T. & Nygren, G. (2009). Journalistic Work: A Profession Under Pressure? *Journal of Media Business Studies*, 6(1), 37-59, doi:10.1080/16522354.2009.11073478
- Zelizer, B (2005). Definitions of Journalism in G. Overholser & K. H. Jamieson, *Institutions of American Democracy: The Press* 66-80. New York: Oxford University Press.

9. Bijlagen

9.1. Journalist A

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Ik had zeker niet minder werk, het werkvolume bleef hetzelfde. Dat was zeker het geval voor mijn twee hoofdnieuwsmerken. Voor het andere medium lagen de zaken anders. Omdat winkels dicht moesten, droogden ook de adverteerders op en besliste het management om de uitgave van dat medium tijdelijk stop te zetten. Dat is zo gebleven tot augustus. Omdat het medium maar een klein percentage van mijn werk is, heb ik daar niet zoveel last van gehad.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Ik heb het geluk in een zeer actieve regio te wonen, het Pajottenland en de Zennevallei. Hier is er wel altijd nieuws. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik nieuws moest gaan zoeken en zeker niet 'opkloppen'. Er was wel een verschuiving in accenten. Uiteraard werd al het coronanieuws belangrijk. Het was gewoon datgene wat mensen bezighield; Andere zaken zoals evenementen vielen volledig weg. Het nieuws werd anders maar zeker niet minder.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Neen dat gevoel heb ik niet. Integendeel. Als ik de regiocijfers bekijk van de voorbije maanden, merk ik dat mijn artikels zeer veel gelezen zijn.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Journalisten selecteren hun nieuws op basis van hun actualiteitswaarde. Corona is nu een maal actueel, of je dat nu graag hebt of niet. Anderzijds denk ik dat er op regio zeer veel inspanningen werden geleverd om coronanieuws van dichtbij de mensen te brengen en met originele invalshoeken. Mensen lezen het regionieuws omdat ze graag willen weten wat er in hun straat of gemeente gebeurt, ook als dit corona-gerelateerd is. Uiteraard ben ik ook alle ander nieuws blijven volgen. Maar zoals gezegd, een grote brok nieuws viel weg omdat alle evenementen werden geschrapt.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Neen, ik zoek mijn opdrachten overigens zelf. Als regiojournalist ben je een beetje specialist van je eigen regio. Daar weet jij meer van dan wie op de redactie zit.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Ik vind dat ze soms wel wat meer achter de cijfers mochten kijken en originelere invalshoeken mochten zoeken om mensen te blijven triggeren, vooral dan de audiovisuele media.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Spijtig dat het soms dunne kranten waren, ook al omdat de advertentiemarkt is ingezakt. Hierdoor verschenen er online heel wat interessante artikels die nooit de papieren versie van de krant haalden. Vaak gaat het om ruimere interviews. Dat is een beetje jammer, vind ik.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Ik denk dat ze allemaal op dezelfde lijn zaten. In deze pandemie vist iedereen nu eenmaal in dezelfde vijver met dezelfde informatieverstrekters als basis.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Ik heb het gevoel dat anderen naar ons keken, vooral kleinere regionale nieuwswebsites die soms zaken van de beroepsjournalisten overnamen. Wij zijn altijd blijven buiten komen en op zoek blijven gaan naar verhalen van mensen. Dat deden de meeste would-be-journalisten niet.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Dat hebben wij ook gedaan. Op regio verschijnt er meer positief nieuws dan negatief. Daarom dat ik deze job zo graag doe.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Niet bij mijn weten.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Ik zit om 8.15 uur aan mijn bureau. Ik lees eerst mijn mails en de kranten van de dag en tegen 9 uur heb ik mijn dagplanning rond. Dan weet de redactie perfect welke artikels ze van mij die dag mogen verwachten en met welke foto's. Vanaf dan begin ik aan het uitschrijven, mensen contacteren via telefoon, mail, messenger... Ik ga ter plaatse als dat nodig is. Als er foto's moeten gemaakt worden, is dat vaak het geval.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Er zijn praktisch geen persconferenties meer. Dat betekent dat we de collega's die op dezelfde regio werken voor andere media veel minder zien. Er wordt veel meer gebeld en

gemaïld dan vroeger. Maar op zich vind ik dat geen slechte evolutie. Ik heb het gevoel dat ieder nu zelf meer eigen nieuws zoekt in plaats van persberichten over te nemen. Dat is net fijn. Dat houdt je alert en hierin kan je je net onderscheiden van je collega's.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Neen, ik heb na 33 jaar in deze business een uitgebreid netwerk waar ik nu volop de vruchten van pluk.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Ik denk dat er toch meer gebruikt zal gemaakt worden van digitale kanalen dan vroeger.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Jazeker, mijn motivatie strandt niet op een mondmasker. Dat is voor iedereen gelijk. Ik hou veel meer van een babbel en interview in real life, maar wat is, is.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Journalisten leven altijd in onzekerheid, corona of niet. Als je moet leven van je pen, weet je dat dit snel gedaan kan zijn. Ik maak me daar eigenlijk niet echt zorgen om. Ik zie wel wat er komt.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Eigenlijk niet. Er zullen altijd professionele journalisten nodig zijn in een tijd waarin iedereen denkt zelf alles te weten via sociale media maar hier eigenlijk helemaal verloren in loopt.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Voor regiojournalisten is het belangrijk om buiten te komen. De beste verhalen liggen op straat en kom je te weten door met mensen te praten. Helaas valt hiervan een groot stuk weg nu. De officiële kanalen blijven uiteraard wel over. Die kan je altijd kleuren met concrete verhalen van mensen. Dan is het van groot belang een groot netwerk te hebben.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Neen, eigenlijk niet. We weten minder van elkaar waarmee we bezig zijn want we zien elkaar minder.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Neen

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Ik erger me er blauw aan. Ik kan soms niet geloven hoe weinig kritisch sommige mensen kunnen zijn en gewoon geloven wat ze zelf graag horen. Sociale media is hierin een grote boosdoener.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Zolang mensen denken de waarheid op Facebook te vinden, is er niet veel hoop. Meer en meer zien we dat kranten en professionele media zich ontpoppen als factchecker. Maar mensen geloven toch wat ze willen geloven. Iedereen denkt tegenwoordig dat hij of zij journalist is. Een spijtige evolutie.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Er was al veel fake news voor corona. Dat heeft daar eigenlijk niet veel aan veranderd.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Zeer veel. Toen ik als journalist begon was dit nog met een typemachine en foto's die we moesten ontwikkelen in ene donkere kamer en dan zelf tot op de redactie brengen. Alles gaat veel sneller nu. Dat maakt er soms te weinig tijd is om zaken grondig uit te spitten.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Er zullen altijd journalisten nodig zijn maar ze gaan steeds harder moeten vechten tegen fake news en sociale media.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Uiteraard, betrouwbaar en correct.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Neen, waarom zou dat?

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Neen, hierin kan je net het verschil maken.

9.2. Journalist B

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Mijn afdeling heeft nog nooit zoveel nieuws moeten verwerken als in de eerste lockdown. Bovendien wisselde de insteek van het nieuws voortdurend. Toen de lockdown echt een feit was, werd het wel zaak om zelf met formats op de proppen te komen omdat de klassieke nieuwsstroom van verenigingen en gemeenteraden stilviel.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Nee. Nieuws is misschien niet altijd voor de hele bevolking van belang, maar wel altijd voor iemand (bijvoorbeeld in een bepaalde geografische omschrijving).

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Dat is altijd zo geweest. Dat zorgt voor een gezonde mix aan nieuwsfeiten.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Uiteraard. Misschien zelfs meer. Een eenvoudige aankondiging, bijvoorbeeld dat een bepaald evenement toch doorgaat, is vandaag al bijzonder.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Misschien. We hadden bijvoorbeeld een reeks 'Helden van corona'. Nieuwswaardig is dat niet, maar het was wel onze manier om de mensen van de zorg een hart onder de riem te steken en om wat warmte te brengen op de momenten dat veel mensen het moeilijk hadden.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Soms wat te veel ad hoc. Maar dat is eigen aan een crisis.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Goed.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?
→ welke het best, welke niet oké

Zonder onderscheid: goed.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Uiteraard. Iedere dag. Maar dat is altijd zo geweest.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Absoluut. Zie het voorbeeld over 'Helden van corona' hierboven.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Niet vaak, maar wel af en toe. Is normaal.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

5.15 start van de werkdag met nieuwswatch en aanpassen online titels. 8.30 voorbereiding redactievergadering. 10.45-12 redactievergadering. 12-17.30 Opvolgen nieuws, feedback en begeleiding redacteurs. 19-20.30 Redactionele klusjes allerhande

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

(Zo goed als) altijd thuis.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Nee

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Thuiswerk. Vergaderen via Teams.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Uiteraard.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Gelaten. Het is wat het is.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Op geen enkel moment.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Data zoeken is een pak gemakkelijker geworden omdat iedereen in de samenleving ermee bezig is.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Nee, al is het wel zo dat iedereen vaak dezelfde informatie heeft. Het is zaak van de journalist om daar creatief mee om te springen om het verschil te maken.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Nee.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Vervelend, maar nog niet in die mate dat de media er echt tegen moet vechten.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Ik denk het niet. Iedereen kan zo maar wat hij/zij wil posten op internet. Dat zie ik niet veranderen.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Een zegen niet, maar ik denk wel dat veel complottheoretici de tijd van hun leven hebben gehad.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Heel fundamenteel. Al blijft de essentie van naar publicatiemomenten overeind. Vroeger lag het nieuws in de brievenbus, nu in pushberichten en mails.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Rooskleurig. Het besef dat journalistiek meerwaarde heeft en niet gratis is, is erg toegenomen door de coronacrisis.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Ja

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Nee, al is de informatiestroom uiteraard wel erg meer gestroomlijnd tegenwoordig.

9.3. Journalist C

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang.

Ik keek elke dag naar het nieuws. Al hoort die frequentie ook wat bij mijn job. Zowel naar TV als de kranten online. Kijkcijfers en onlineresults leren me dat ditzelfde gevoel zeker in maart en april 2020 bij heel wat van onze kijkers sterk aanwezig was. We haalden de hoogste onlinecijfers ooit in die maanden en 2020 leverde ons ook op antenne veelmeer kijkers op. Mensen hadden nieuwshonger.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Er komt me eigenlijk niet meteen iets specifiek voor de geest. De onzekerheid rond het virus en de vrij grote impact ervan zorgde ervoor dat de 'overheersing van coronanieuws' in die eerste maanden wel terecht was.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Ik had niet het gevoel dat nieuws 'vulling' was.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Met mijn nieuwsmerken leggen we al enkele maanden opnieuw veel minder de nadruk op nieuws dat coronagerelateerd is. Ik merk dat we ons daar onderscheiden van de nationale TV-zenders en soms ook de kranten. Mijn geloof is er dat regionieuws (zo bekijk ik het nieuws)

altijd zijn waarde zal hebben. Mensen blijven geïnteresseerd in wat er in hun buurt gebeurt. Bij het 'nationale coronanieuws' heb ik zelf ook soms het gevoel dat het wat 'to much' is. In die zin antwoord ik ook op je vraag.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Neen.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

In de maanden die je afbakt in je onderzoek, vond ik die eigenlijk best goed. Aan de onzekerheid werd door de factcheck van media zo goed als mogelijk een antwoord geboden. Anderzijds kwam ook heel vaak naar boven dat de hogere overheid ook heel snel op de bal moest spelen en die bal soms niet even goed raakte (herinner je de verdwenen strategische voorraad mondmaskers bijvoorbeeld). Ook dat aspect kwam wel goed in de media.

De laatste maanden is het ook mijn gevoel dat coronaberichtgeving iets te vaal de voorposten van het nieuws inneemt. Ik snap absoluut dat het virus onze maatschappij nog bepaalt, maar soms kan het ook iets minder prominent in de verslaggeving m.i.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Zonder me vals op de borst te kloppen, denk ik dat we dat goed gedaan hebben. Altijd met een regionale inslag. Prominent wanneer dat nodig is. Eerder op de tweede rij in het nieuws wanneer dat wenselijk was. Maar dus vooral de West-Vlaamse impact van het virus, die zag je bij ons.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media? → welke het best, welke niet oké

Ik vind het moeilijk om hier een ranglijst te maken. Algemeen houd ik me bij de opmerking dat de coronaberichtgeving zeker goed was, maar dat waakzaamheid voor een overload stilaan nodig is.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Ik denk dat elk medium dit doet. Ja dus.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Zeker, die nood hebben we met z'n allen op de redactie aangevoeld. En ook ingekleurd. We hebben bijvoorbeeld geen klassiek jaaroverzicht met een terugblik gemaakt, maar wel een hoopvolle vooruitblik op 2021.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Die zijn er eigenlijk niet tot nauwelijks geweest.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Ik draai veel meer mee in de gewone verslaggeving, als 'verwerker'. Waardoor ik mijn algemene taken veel meer tussendoor moet doen. Er is wel een toenemende druk geweest, ja.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

We werken intern helemaal anders. Journalisten komen niet meer op de redactie om hun reportages te verwerken maar werken veel meer autonoom 'te velde'. Ofwel monteren ze ook op locatie, ofwel sturen ze hun beeldmateriaal via 4G door en verwerkt een collega dat dan. Telewerken heeft het productieproces gevoelig beïnvloed, maar niet altijd ten kwade. Een redactiemeeting blijft bestaan, maar is nu dagelijks online bijvoorbeeld. Onze journalisten zijn zo wel onze ogen en oren gebleven op het terrein.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Zeker in de beginperiode, verliep alles wel veel meer van op afstand. Nu komen mensen weer meer buiten, en online is heel vaak een goede back-up gebleken. Maar het klopt wel dat 'the talk of the town' soms iets moeilijker te vatten is. Al vat je die ook heel vaak op het digitale dorpsplein: sociale media.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Onze manier van autonoom werken heeft zeker voordelen geboden die we ons nu eigen gemaakt hebben. Dat is een proces dat veel sneller verlopen is nu. Voor het groepsgevoel is die online redactiemeeting wel ook maar wat ze is. Zodra telewerken op de schop gaat, dan ook die online meeting.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ja. We zijn een noodzakelijke aanvulling op het algemene nieuws. De positieve feedback van kijkers en surfers is me veel waard.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Elke dag is een nieuwe dag.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Neen.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Wat er vooral veranderd is, is de informatie die je anders 'tussen de plooiën van het officiële' opvangt. Op een receptie, wanneer je andere mensen ontmoet. Je wordt zo wat minder 'bevrucht' met ideeën en info. Dat is voor mij het grootste verschil.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Binnen de redactie is dat altijd goed geweest en zeker goed gebleven. Onder nieuwsmedia is er weinig veranderd. Elk werkt voor z'n eigenbaas.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Niet bijzonder, neen.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Het is een niet zo eenvoudig te bestrijden 'kwaad'. Vooral de betrouwbaarheid die we zelf hebben als medium, is ons belangrijkste wapen hiertegen en één van onze hoogste 'goeden'. Mensen ervaren ons ook echt als betrouwbaar, omdat we berichten over wat dicht bij hen staat. Dat is toch nog anders bij nationale media. Vooral op sociale media is fake news enkel te bannen door mensen als wij, die checken voor ze iets brengen. Je merkt zo toch het verschil tussen een 'erkend nieuwsmedium' en andere.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Stoppen niet, denk ik. Het is van alle tijden, eigenlijk. Alleen is het nu sterker aanwezig door de wereldwijde impact van sociale media. Indammen kan wel. Door goede journalistiek en door te beseffen dat informatie op sociale media eigenlijk vaker meningen zijn dan gecheckte info.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Ergens wel, omdat we allemaal meer afhankelijk werden van het onlinegebeuren. Een zegen zou ik het niet noemen. Een versterker is het wel geweest, ja.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

We werden meer afhankelijk van het onlinegebeuren.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Ik ben geen 'madame soleil' maar ik denk dat onze betrouwbaarheid en juiste keuze van verhalen die we brengen een erg belangrijke rol zullen blijven om journalistiek waardevol te houden. Want waardevol is ze op dit moment zeker. Een shift naar online is absoluut ingezet en dat zal alleen maar sterker worden. Al merk ik dat de TV-uitzendingen die we brengen ook – nog steeds – erg goed bekeken worden en waardevol zijn voor veel mensen.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Ja. Je bent het venster dat aan mensen de wereld toont. Dat moet een venster zijn met helder glas erin.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Neen.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Toch niet. De overheid is er niet telkens in geslaagd om informatie helder over te brengen, laat staan de crisis gestructureerd aan te pakken. Ik denk dat journalisten dat ook wel aangetoond hebben.

9.4. Journalist D

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

De opkomst van corona is een feit – dit keer wereldwijd – dat iedereen treft. Daarmee is de basisvoorwaarde voor 'groot nieuws' gelegd. Alles wat met corona te maken heeft, wordt daarom door de media als elk ander feit of gebeurtenis aangepakt. Alleen had ik niet gedacht dat het zo lang zou duren. Wat wel onmiddellijk duidelijk was vanaf de eerste lockdown, was dat de impact op de economie dramatisch zou zijn. Wat ook is gebleken.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Er zijn altijd nieuwsstukken die ik niet nieuwswaardig vind, ook los van corona. Maar dat is een kwestie van interesse. Sommige mensen vinden sportberichtgeving ook niet nieuwswaardig. Je moet de berichtgeving van een medium altijd als één geheel bekijken, vaak bestemd voor verschillende doelgroepen.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

De reeks over de steenwegen, da's een keuze van de VRT natuurlijk. Ook VTM brengt wel eens vaker luchtiger onderwerpen omdat het nieuws nu eenmaal gedomineerd wordt door negatieve berichten. Ook in de krant doen we dat: denk aan luchtige koloms zoals 'De Bijzaak' telkens op zaterdag op de pagina's economie. Dat is om de 'sérieux' van die pagina's wat te doorbreken. Het is altijd hetzelfde: het evenwicht trachten te bewaren in een medium dat een breed publiek moet aanspreken.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Er is volgens mij niks veranderd aan de evolutie van het nieuws. Nieuws is nu eenmaal gevoelig voor trends in de maatschappij. Denk bijvoorbeeld aan alle nieuws dat te maken heeft met klimaat of gezondheid. Mensen bepalen zelf wat nieuws is, niet de journalisten. Dat komt omdat journalistiek maar zin heeft als de mensen hun berichten opnemen (lezen/bekijken/beluisteren).

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Neen, om de simpele reden dat ik doorgaans zelf mijn onderwerpen kies.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Zoals altijd bij grote gebeurtenissen, krijgt de verslaggeving in de media een soort megafooneffect. Alles wordt wat uitvergroot.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Idem

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Ik kan geen onderscheid maken. Ik ben vanuit mijn job altijd een 'fan' geweest van De Tijd, maar dat heeft niks met corona te maken.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Dat gebeurt bij elk medium.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Ook dat gebeurt vaak. Onze nieuwsmanagers en ikzelf waken daarover. Dat is ook zeer belangrijk voor een totaalmedium als het mijne: wij willen alle Limburgers bereiken, niet enkel de linksen of rechtsen (en alles daartussen), de hoog- of laagopgeleiden, onafgezien van afkomst of religie, rijk of minder rijk. Dat heet het zoeken van evenwichten, en gebeurt dagelijks.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Zeker. Bijvoorbeeld reactie op een foto waarop de personages nogal dicht bij elkaar stonden, zonder mondkapje. In het begin van de pandemie althans.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

In de voormiddag wordt een agenda aan onderwerpen voor de dag opgemaakt, en worden meestal de contacten gelegd met de bronnen in kwestie. In de namiddag worden de artikels uitgeschreven en wordt verder afgesproken met het nieuwsmanagement. En ondertussen kan de agenda voortdurend worden aangepast. 's Avonds worden de artikels afgewerkt en wordt de volgende dag voorbereid.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Thuiswerken en minder persoonlijke contacten.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Neen, niet echt. Soms wel, hangt ervan af.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Ik ben ervan overtuigd dat ook in de media het thuiswerk voor een deel een blijver zal zijn. Bijvoorbeeld twee dagen per week.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondkapjes, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ja, maar ik zou het vele persoonlijke contact wel missen.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Dat is iets waar we als journalist mee moeten leven. Dat is eigenlijk een stuk van onze job. De onzekerheid is voor ons even groot als voor alle andere mensen.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Neen, integendeel. In tijden van grote moeilijkheden bewijst gedegen journalistiek zijn fundamentele waarde. We hebben daardoor een piek in onze lees- en waarderingcijfers gezien.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Meer via telefonisch contact dan via face-to-face contact. Maar geen fundamenteel verschil.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Die beweging was al voor corona ingezet, denk aan de Panama Papers.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Niet echt. Soms wordt er wel eens een opmerking gemaakt. Maar er is altijd een druk vanuit bepaalde waarden: denk aan anti-racisme, gendergelijkheid enzovoort. Maar ook dat heeft niets met corona te maken

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Is er altijd geweest, zelfs al bij de Grieken en Romeinen. Alleen steekt het nu veel meer de kop op via de sociale media.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

De erkende media zullen meer dan ooit via gedegen journalistiek hun waarde moeten bewijzen.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Dat was inderdaad te verwachten. Fake news drijft immers op onzekerheid.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Uiteraard, vooral in positieve zin. Om één voorbeeld te geven: we hoeven geen archief meer bij te houden. Dat gebeurt nu allemaal digitaal.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Zoals eerder gesteld: in moeilijke tijden bewijst gedegen journalistiek zijn fundamentele waarde.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Zeker.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Helemaal niet. Alleen merk ik dat 'gezondheid' een nog belangrijker factor zal worden in de journalistiek.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Ik heb geen verschil gemerkt.

9.5. Journalist E

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Maart, april en mei was de start van de lockdown en de eerste golf van de crisis. Ik was vooral daar mee bezig dan en het was ook voor mij de eerste keer dat ik van thuis uit moest werken, of toch zo veel mogelijk. Het heeft een aanloop gehad vanaf februari en toen was mijn hoofdbezigheid naar Veiligheidsraden gaan. Nu is dat het Overlegcomité.

Ik herinner mij een van de eerste vergaderingen waar de woordvoerder van de toenmalige premier Wilmès mij opbelde en zei: "Ja, het is wel belangrijk want we gaan het hebben over social distancing." Ik had echt zoiets van 'waar heeft zij het over?' en 'wat is dat?' en 'waarom moeten we dat doen?'. Ik herinner mij ook nog een interview op de stoep waar de politici aankomen en wij er dan opvliegen, er bestaat zelfs nog een foto van, met Elio Di Rupo. Wij hadden gehoord dat er een scenario op tafel lag om evenementen met minder dan 1000 mensen te laten doorgaan. Op dat moment kwam dat raar over. Als je datzelfde interview twee of drie weken later zou afnemen of later (maart, april, mei) zou herbekijken, dan zat je in een compleet andere wereld. Niet vergeten, tegelijkertijd waren we ook aan het proberen om een regering te vormen. Dus dat waren twee verhalen die voor mij constant doorkruisten. Dat was mijn hoofdbezigheid op dat moment.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

We moeten altijd een zekere mate van vulling hebben. Als je kijkt naar een journaal, dan zijn dat altijd spanningsbogen die je probeert op te bouwen met wat harder nieuws en dan wat zachter nieuws omdat je de kijker ook moet laten bekomen. Het is ook niet alleen maar kommer en kwel in de wereld. We mogen dus niet om 19u gedurende 45 minuten alleen maar miserie tonen want de wereld is niet alleen miserie.

Ik ben daar persoonlijk geen grote fan van, zeker niet om die stukken te maken, aangezien ik een harde nieuwsgager ben. Dat ligt mij minder, maar ik begrijp wel dat we ze moeten maken. Alhoewel dat ik denk dat we er soms wat over zijn gegaan in het mee creëren van positivisme. Ik snap dat wel en ik denk dat we daar ook een belangrijke rol in spelen, maar je mag je kritische zin daarbij zeker niet verliezen. Dus ja we hebben daar wel zulke stukken gemaakt.

Ik herinner mij bijvoorbeeld een reeks over de steenwegen. Daarbij werd het land doorkruist op zoek naar coronaverhalen. Dus ja er zaten soms van die stukken in waarvan ik dacht 'waar gaat dit nu over en waarom spelen wij dit?'. Het was een heel mooi gemaakte reeks, maar ik ben nogal van de invalshoek van het harde nieuws en dan is mijn eerste vraag:

wat is het nieuws hierin? En meestal is het antwoord dan gewoon 'niks', maar toch snap ik dat we zulke dingen moeten doen. Maar ik ben er geen grote fan van.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Zie boven.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Dat denk ik niet. Eigenlijk is dat een voortdurende denkoefening die je moet maken van 'welk nieuws selecteren wij, wat zijn onze criteria daarin', corona of niet. Ik denk niet dat corona daar iets aan veranderd heeft. Je merkt wel dat als je de eerste golf met de tweede en zeker met de derde vergelijkt, dat het gevoel van 'we slaan er ons samen door' en 'wé kunnen dat' en zingen voor de zorg, allerlei positieve verhalen, dat zie je nu niet meer. Dat is wel een verschil. Er is redelijk veel zurigheid in de plaats gekomen, waar we ook wel een rem op hebben proberen te zetten, zodat het niet allemaal gezaag is gedurende een heel journaal over wie allemaal ontevreden is. Iedereen is ontevreden.

Corona heeft alles overheerst. Ik weet dat er op buitenlandredactie veel klachten zijn binnen gekomen over latente of niet-latente verhalen in het buitenland, die dan niet getoond werden, omdat het lijkt alsof er maar een ding bestond en dat is corona. Dus ik denk dat eenmaal dit voorbij is het even wennen zal zijn aan andere berichtgeving. Nu is het heel vaak evident waar je het journaal mee begint, namelijk corona in eender welke vorm.

Er is soms ook al een tegengeprogrammeerd, zoals wij dat noemen: we gaan vandaag nu eens niet met corona openen, maar met iets totaal anders omdat we voelen dat de redactie het beu is, de mensen zijn het beu. En we moeten hun reactie wel blijven houden. Maar dat is eigenlijk een voortdurend spel. Ik ben bijvoorbeeld begonnen toen de oorlog in Irak uitbrak. Daar zijn ook dagen en weken stukken geweest over troepenbewegingen in Irak, waar je je bij afvraagt wie dat nog volgt. Peloton A van dat leger van dat land ging van daar naar daar, dus soms kan je je verliezen in details. Maar samenvattend: ik denk dat dat een voortdurende denkoefening is van welke nieuwsstukken en welke nieuwsselectie je maakt.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Nee, dat is het voordeel van politiek journalist te zijn. Dan zit je midden in het harde nieuws en dan hoef je zulke stukken niet te maken, wat niet wil zeggen dat ik er in mijn carrière nooit gemaakt heb. Maar dat ik meer iets voor de algemene verslaggeving en zelf heb ik voortdurend moeten jagen op de harde nieuwsverslaggeving.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Ik kan alleen maar voor mijn nieuwsmerk spreken en ik denk dat wij dat vrij goed gedaan hebben en daar hebben we veel appreciatie voor gekregen van ons publiek. Dat is iets wat heel hard opviel: mensen zijn op dat moment heel hard op zoek naar een houvast en het was duidelijk dat ze die houvast bij ons wel vonden. In de zee van informatie en desinformatie hebben wij heel hard ons best gedaan om daar een klare lijn in te trekken en daar duidelijkheid

in te bieden. Soms zeiden we ook gewoon dat we het niet wisten omdat het niet helemaal duidelijk was. Dus ik denk dat we daar redelijk goed in geslaagd zijn.

Des te meer hebben we een evenwicht proberen te behouden tussen het medische, het politieke en het maatschappelijke. Er zullen natuurlijk altijd zaken zijn die we onderbelicht hebben en die we dan proberen corrigeren hebben. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het psychische. Dat is pas in tweede instantie gekomen, maar we hebben het wel gedaan. Je kan in een journaaluitzending niet alles belichten dus je moet wel keuzes maken. Maar ik denk dat we het over het algemeen wel vrij goed hebben gedaan.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Ik denk dat wij dat vrij goed gedaan hebben en daar hebben we veel appreciatie voor gekregen van ons publiek. Dat is iets wat heel hard opviel: mensen zijn op dat moment heel hard op zoek naar een houvast en het was duidelijk dat ze die houvast bij ons wel vonden. In de zee van informatie en desinformatie hebben wij heel hard ons best gedaan om daar een klare lijn in te trekken en daar duidelijkheid in te bieden. Soms zeiden we ook gewoon dat we het niet wisten omdat het niet helemaal duidelijk was. Dus ik denk dat we daar redelijk goed in geslaagd zijn.

Des te meer hebben we een evenwicht proberen te behouden tussen het medische, het politieke en het maatschappelijke. Er zullen natuurlijk altijd zaken zijn die we onderbelicht hebben en die we dan proberen corrigeren hebben. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het psychische. Dat is pas in tweede instantie gekomen, maar we hebben het wel gedaan. Je kan in een journaaluitzending niet alles belichten dus je moet wel keuzes maken. Maar ik denk dat we het over het algemeen wel vrij goed hebben gedaan.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Als media in het algemeen hebben we het vrij goed gedaan. Er is een grote drijfveer naar de mensen op een juiste manier informeren. Er is ook het besef bij alle media dat er heel veel desinformatie rondgaat. Binnen de media was daar een algemene consensus om dat tegen te gaan. Over het algemeen zijn de media door vrij goed uit gekomen. Desalniettemin zijn wij ook maar mensen, wij zijn geen perfecte wezens.

Je mag ook nooit de kritische zin vergeten. En soms heb ik mij ook wel gestoord, zowel bij ons als bij andere media. Punten waar we harder hadden moeten in zijn. Die minister of die expert hadden we harder moeten aanpakken of hadden we net niet moeten uitnodigen. Kijk bijvoorbeeld naar Marc Van Ranst. Hij heeft natuurlijk ook het nadeel dat hij zeer uitgesproken is en niet alleen op het terrein van corona, maar ook op andere vlakken. Soms dacht ik: 'man, je ondergraaft je eigen geloofwaardigheid door je op andere thema's zo uit te spreken!'. En dat maakt het voor ons ook moeilijker om hem te plaatsen.

Ik denk dat het altijd zoeken is naar een evenwicht, maar ik denk dat de balans in het algemeen voor alle media goed is.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Wij kijken allemaal elke dag naar elkaar. Wij kijken naar een ander nieuwsmerk en dat kijkt naar ons. Wij lezen de kranten, de kranten kijken naar ons. Dat is een constante kruisbestuiving van elkaar inspireren, zo kan je het positief noemen. Negatief kan je het omschrijven als van elkaar afkijken en wie heeft welke primeur en je afvragen waarom wij die niet hebben. Dat is een constante wisselwerking, die niet alleen met corona te maken heeft, maar dat is een wetmatigheid in de media dat je naar elkaar kijkt en elkaar inspireert en opzweept.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Tijdens zo een periode moet je uiteraard ook positief nieuws brengen, zoals bijvoorbeeld de steenwegen of steunbetuigingen. Dus dat deden we wel.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Wij hebben daar natuurlijk een afzonderlijke dienst voor, de ombudsdienst. Hoeveel meer klachten die gekregen heeft ten opzichte van een normale nieuwsperiode weet ik niet precies.

Over het zelf niet naleven van de maatregelen heb ik zelf ook al klachten gekregen. En die waren dan meestal terecht. In het begin is dat voor ons ook wat wennen, dat afstand houden. Als je al 10 of 15 jaar gewoon bent om een minister aan te klampen als hij aankomt, is dat wennen. Want dat mag nu niet meer. Dan moet je jezelf in de pas houden.

Zo heb ik bijvoorbeeld met Erika Vlieghe een zware aanvaring gehad daarover bij een Veiligheidsraad. De mondkmaskers in de studio is een lastig issue, maar de hoofdredactie heeft daar een keuze in gemaakt. Andere merken hebben een andere keuze gemaakt en ze zijn alle twee te verdedigen. Maar kijkers zijn zeer alert en zeer mondig en zullen het zeker niet nalaten om u aan te spreken, zij het via de officiële klachtenkanalen of via Twitter.

In het begin van de crisis was dat lastig en moest ik mezelf daar altijd aan herinneren om afstand te houden en mijn mondkmasker op te zetten. Zeker op het scherm. Als de camera uit stond, had ik het zelf vaak niet aan. Tot ik besepte dat dat eigenlijk niet logisch was met al die mensen rondom mij. Dan moet je het altijd aan hebben. En nu is dat een gewoonte. Als ik vertrek naar mijn werk ligt alles klaar: mijn jas, mijn tas en mijn mondkmasker. Dat is deel van de routine geworden.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Compleet anders dan voor corona. Mijn uren lopen normaal van 9u15 tot 19u30 en wij werken in een systeem van vier dagen. In normale omstandigheden betekent dat voor mij om 7u opstaan, om 8u vetrekken en dan hopen dat ik om 9u15 op de redactie ben. Meestal is dat wel 9u30 of 9u40 door de files. Nu is dat natuurlijk helemaal anders, ik heb nu een zalig leven.

Ik ben vandaag om 7u30 opgestaan en ben pas om 8u30 in de douche gekropen. Om 9u40 hebben wij online briefing via Teams en om 10u begint de werkdag dan. Er wordt wel verwacht dat ik daarvoor al enkele telefoontjes heb gedaan. Dat zijn enkele leuke voordelen, ik ben ook niet meer zo opgejaagd 's morgens. Anderzijds, ik woon in Gent dus als er iets in de Wetstraat gebeurt, heb ik een 45 minuten tot een uur nodig om tot in Brussel te geraken. Zo is het al een aantal keer gebeurd dat er is gebeurd in Brussel rond 18u en dat een collega moest overnemen omdat ik gewoon niet op tijd in Brussel geraakte. Dat is lastig en dus een nadeel.

Een tweede nadeel is dat je een ganse dag thuis zit als er geen politiek nieuws is. Je kan niet weg, je kan nergens naartoe want je moet beschikbaar en vertrekkensklaar zijn en zit je hier soms dagen alleen. Terwijl op de redactie kan je eens met collega's gaan praten. Nu wordt er veel gebeld en dat is nog zo een nadeel. Normaal stap je op iemand af om iets te vragen en nu moet je bellen en dat kan soms heel vermoeiend zijn. Zo vier of vijf telefoons op een half uur is echt veel. Als je gebeld wordt, terwijl je met iets bezig bent, bijvoorbeeld montage, dan is dat ambetant, maar niemand weet dat je bezig bent, dus je kan het niemand kwalijk nemen.

Een ander nadeel is de online montage. Ik kan via een speciaal programma van mijn nieuwsmerk monteren en tegelijk connectie maken met de monteur, die zit meestal ook thuis. Ik kan ook in het recente en verre archief voor beelden. Wij maken onze reportages volledig vanop afstand op die manier. Ik kan dus een verslag maken voor de Kamer zonder buiten te komen, maar het lijkt wel alsof ik daar geweest ben.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Zie boven.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Nee, omdat die mensen waarbij je informatie moet vergaren zich ook hebben moeten aanpassen. Er wordt meer gebeld, maar er werd ook al veel gebeld. Het enige moment waar je minder info kan vergaren, is tijdens het vragenuurtje in de Kamer. Maar ik probeer toch zoveel mogelijk te gaan. Je hebt namelijk de kamer, maar ook de persbars en die zijn heel belangrijk omdat de woordvoerders daar rondlopen. En dat is de plek waar je veel info kan loskrijgen. Wat ik bijvoorbeeld doe, is op een donderdag voor een Overlegcomité zeker naar de Kamer gaan om daar met de woordvoerders van de premier en de bevoegde ministers te spreken in de hoop te weten te komen wat er op tafel ligt voor dat Overlegcomité. Meestal lukt dat ook. Die off-the-recordgesprekken ontstaan meestal spontaan terwijl je koffiedrinkt. Een telefoongesprek daarentegen is een officieel gesprek. Iemand belt iemand en die neemt op, liefst toch. Als je geen zin hebt om iets te zeggen, neem je gewoon niet op en dat doen veel woordvoerders graag en dan heb ik geen kans. Als je daar bent, heb je meer kans: je kan aandringen of via een omweg iets te weten komen en dus heb je meer kans. Niet alles kan telefonisch opgelost worden, soms moet je met iemand face-to-face kunnen praten.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Ik denk dat er in het geheel van de maatschappij heel weinig behouden zal blijven. Neem nu telewerk, dat is ergens wel aangenaam, maar ik ben geen journalist om een ganse dag in de living achter de computer te zitten. Een journalist moet buiten komen en aanwezig zijn op de plekken waar het gebeurt. Dus ik hoop dat dat zo snel mogelijk gedaan is, ondanks dat ik nu minder in de file sta.

Het monteren vanop afstand kan in principe wel behouden blijven, aangezien je op de redactie monteert vanuit een monteercel waar je alleen zit. Je mist wel menselijk contact, maar je mag niet vergeten dat als je iets schrijft, je monteur het moet begrijpen. Want als hij het niet begrijpt, dan begrijpt de kijker het zeker niet. Dus ook daar is de interactie belangrijk en ook daarom hoop ik dat er niet veel over blijft van de huidige manier van werken. Op een aantal technische vernieuwingen na dan.

Ik sta het liefst op de stoep aan het parlement en ga naar een minister toe. Ik hoop ook dat hij het excuus corona niet meer gebruikt om niet te moeten antwoorden, maar dat ik hem gewoon kan "attaqueren" en tot een antwoord kan dwingen.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ik denk het niet en ik merk dat ook bij vrienden. Die zitten in een andere sector en die zeggen net hetzelfde. Zij werken al een heel jaar thuis en ze zijn het beu, dat weegt enorm zwaar. Ik ben geen journalist geworden om een ganse dag binnen te zitten voor mijn computer en te bellen zonder buiten te komen. Dat is niet de essentie van mijn job.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Ik ben daar vrij stoïcijns in omdat niemand weet wanneer het zal eindigen. Dan ben ik van mening dat het geen zin heeft om je daarin op te jagen. Het enige dat we weten is dat niemand weet wanneer het eindigt. Punt. En dus blijven we ermee leven, zolang het duurt.

Ik moet wel zeggen dat ik in een geprivilegieerde positie zit. Ik heb een vaste job, ik ben nog niet werkloos geweest, ik moet het niet allemaal meer ontdekken... Ik versta dat dat voor jonge mensen enorm hard moet zijn, ik voel die rem niet zo hard als zij. Maar het zal duren tot zolang het duurt, hopelijk na de zomer.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Nee. Dat is een voordeel van te werken waar ik werk, eens je daar zit, is de werkzekerheid vrij gegarandeerd. Maar misschien komt het nog, dat is een nadeel van daar te werken: al het uitgegeven geld moet ooit terugverdiend worden door besparingen. En bij ons kennen ze er iets van. In die zin ben je zeker en onzeker tegelijk.

Stel nu dat de Vlaamse regering beslist om een derde van de dotatie te schrappen en dan ben ik ook niet meer zeker. Maar de coronacrisis zelf heeft mij niet doen vrezen. Ik zit ook in het midden van waar het allemaal gebeurt, ik heb veel werk. Bij mijn nieuwsmerk kunnen ze niet zeggen dat ik overbodig ben, integendeel zelfs.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Zie boven.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Op dat vlak is er eigenlijk weinig veranderd, zowel binnen de nieuwsdienst als binnen de politiek. Het enige dat veranderd is, zijn de toegenomen telefoons. Vroeger was het overleggen met de persoon recht tegenover jou op de redactie, nu is het constant bellen. Dat is de enige manier om te communiceren en de briefing zorgt er wel voor dat iedereen van elkaar weet waar iemand mee bezig is.

Als je naar het terrein gaat kijken, met de concollega's van VTM of RTBF, dan denk ik dat ik een beter contact heb ontwikkeld met de mensen van RTBF. Hoewel dat dat daarvoor ook al was tijdens regeringsvormingen of crisissen: als ge mekaar nodig hebt, dan zoek elkaar op. Ik heb natuurlijk wel veel minder contact met die collega's. De mensen van VTM zie ik enkel nog als we beiden op het terrein moeten zijn, vroeger zag ik ze bijna dagelijks. Ook omdat we nu minder op het terrein staan.

Soms zit je in een situatie van geven en nemen en dan deel je informatie. Soms heb je een primeur en dan zwijg je natuurlijk. Alles hangt af van de situatie, maar er is dus weinig veranderd.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Weglaten niet. En ik zou het ook niet omschrijven als druk, maar als inspiratie. Daarom zit ik ook op Twitter en volg ik politici en achterban van partijen. Dan kan mij inspireren om bepaalde dingen te belichten of vragen te stellen waar ik zelf niet opkom. Ik weet ook niet alles en ik denk vanuit mijn eigen denkkader, dat anders is dan jouw denkkader. Ik vind het wel aangenaam om op die manier geïnspireerd te worden, maar dat is geen druk.

De slagzin van iedere journalist zou moeten zijn: niet je, niet maître. Wij mogen ons niet onder druk laten zetten en zeker niet in de uitvoering. Er is sowieso wel druk, maar tijdens corona viel het al bij al mee. Het is al veel erger geweest, zoals bij politieke onderhandelingen. Maar als het dan al druk zou zijn, dan wil ik het eerder omschrijven als inspiratie. Politici weten ook dat als ze bij mij afkomen met 'je moet dit', dat ik dan zeker niet dat ga doen, maar het omgekeerde.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Dat is een verschrikkelijke pest, maar valt niet tegen te houden door het internet. Het is heel moeilijk om te bestrijden, maar dat mag geen reden zijn om het niet te proberen en ik denk dat we daar onze taak goed vervullen. We hebben een speciale cel rond desinformatie. Er zijn een aantal mensen die een ganse dag niets anders doen dan factchecks uitvoeren en fake news controleren. En dat kan heel ver gaan: neem nu de beelden van de vrouw in Terkameren Bos die omver gemaaid wordt door een paard. Ik heb die beelden aangebracht bij de redactie met de voetnoot dat ik niet zeker wist of ze echt waren. Iemand is dat dan gaan controleren en ze bleken wel degelijk echt.

In mijn vakgebied heb je daar wel minder mee te maken. Als politicus A dat zegt en politicus B verwijt hem fake news te verspreiden, dan is dat gewoon een politieke discussie. Je moet een onderscheid kunnen maken tussen twee verschillende meningen en of politicus A een feit aanbrengt. In dat laatste geval moeten wij dat dan gaan checken. Dat is niet altijd makkelijk en daar moet je je bewust van zijn. Iedereen heeft daar hulp bij nodig, ik ook. Als ik iets doorstuur vanuit de kamer naar de redactie, dan zullen zij dat controleren of dat klopt. Zo niet, kan ik misschien fake news verspreiden. Ik kan enkel bellen naar de cel of de redactie om te zien of dat klopt.

Internet, de grote databedrijven, algoritmes zijn daarin de schuldige en het is gewoon een grote pest die onze job zeer lastig maakt.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Zie boven.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news? Waarom?

Het is een extreme omstandigheid die iedereen raakt, alle bijna 8 miljard mensen in een zeer extreme vorm. De coronacrisis lokt ook extreme meningen uit over al dan niet lockdown, oorsprong van het virus... Dat is de ideale voedingsbodem voor complottheorieën en fake news. De omstandigheden zijn gewoonweg ideaal om fake news te laten pieken, de oorzaak ligt vooral daar, denk ik.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Ik maak nog altijd reportages en doe interviews vanop locatie, dus in die zin is er niet veel veranderd. Het heeft natuurlijk veel veranderd dat we er een outlet bijhebben. Het gedeelte online is erbij gekomen en eigenlijk staat dat nog voor radio en televisie: digital first. Dat kanaal wordt almaar belangrijker.

De manier hoe je informatie toegediend krijgt is ook wel veel veranderd. Nu is er Twitter en Facebook en politici maken daar gretig gebruik van. Kijk naar Theo Francken, dat was zijn geliefde kanaal dus je moet dat wel volgen want daar wordt wel nieuws gemaakt en dingen aangekondigd. Het wordt ook gebruikt om journalisten te omzeilen want daar kunnen we geen vervelende vragen stellen. Dus langs die kant heeft het wel een grote impact op mijn job.

Langs de andere kant doe ik nog steeds hetzelfde als 20 jaar geleden. De verandering zit dus een beetje in het midden.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Daar moet je een onderscheid maken tussen vorm en inhoud. Qua vorm is de trend onmiskenbaar meer online. Het zal wel niet zo hard gaan als de meeste doemdenkers zeggen. Van de radio werd gezegd dat het een dood medium was, van papieren kranten werd gezegd dat ze zouden verdwijnen. Ze zijn er nog steeds vandaag. Over televisie zeiden sommige gerenommeerde collega's ook dat het journaal niet meer zou bestaan tegen 2020 en als er nu iets is wat belangrijk is gebleken, is het wel het journaal. De kijkcijfers bewijzen dat met rond het miljoen en pieken van 1,7 miljoen. Dat is geen dood medium.

Je zit natuurlijk met de huidige generatie die anders is opgegroeid en een ander ritme heeft. Ik had geen internet op kot. In Leuven was er een ruimte van de universiteit waar er tot 23u internet was en daarna was het gedaan. Nu klinkt dat prehistorisch. Mijn eerste gsm heb ik gekocht toen ik mijn eerste job had. Toen moest je alles op voorhand afspreken, nu niet meer. Dus de digitalisering qua vorm is een snelweg die nog lang zal blijven lopen en dat is goed natuurlijk.

Qua inhoud maak ik mij zorgen om enerzijds het feit dat veel mensen denken dat ze journalist zijn, de burgerjournalistiek. Met een beetje zelfeer zeg ik: niet iedereen is journalist, je hebt een bepaalde kennis en bagage nodig om die job uit te oefenen. Ik maak mij ook zorgen over de opleiding van toekomstige journalisten. Ikzelf heb Germaanse talen gestudeerd en nadien een postgraduaat journalistiek om de overgang te maken tussen het academische en het veldwerk en dat werkt perfect, er is een hele generatie zo bij mijn nieuwsmerk. De trend tegenwoordig is journalistieke opleidingen van drie of vier jaar, ik gruwel daarvan. Als journalist heb je een algemene bagage nodig als Germanist, historicus, economist... en dan vond ik het goed om de overgang te maken om te leren schrijven bijvoorbeeld. Tegenwoordig wordt er heel wat technische bagage meegegeven, zoals monteren, maar ik mis de algemene bagage bij heel wat jonge mensen die bij ons stage komen lopen en heb je wel nodig om je traject inhoudelijk zinvol af te leggen dus daar moet naar gekeken worden.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Wij zijn een doorgeefluik tussen waar de informatie zit en waar ze moeten komen. Wij moeten de informatie lospeuteren en dan zit je bij watchdog als je echt hard moet aandringen. Het is ook belangrijk om informatie op een menselijke manier over te brengen en om ze duidelijk uit te leggen. Dat vind ik zeer belangrijk. En dan is er de kritische functie tegenover de machten. Wij zijn de vierde macht die overige drie machten in het gareel houdt.

Wij hebben meerdere rollen te vervullen: informatie loskrijgen, het menselijk overbrengen... Wat heel wat journalisten nog vergeten is het nieuws gaan bekijken vanuit het perspectief van het publiek. Jezelf de vraag stellen: wat en waarom is dit interessant? Het heeft bijvoorbeeld geen zin om een wetenschappelijke uitleg te geven over AstraZeneca, maar gewoon mee te delen wat er zal veranderen en wat je als burger moet denken.

Wij nemen meerdere rollen op en afhankelijk van de situatie en soort journalistiek neem je een bepaalde rol of meerdere rollen tegelijk op. En dat is niet altijd hetzelfde, daarom bestaan er ook soorten interviews, zoals het kritische en het informatieve. En ook dat is afhankelijk van de situatie. Je kan niet een rol op de journalist kleven.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee, want ook dat is afhankelijk van de situatie. Je kan niet een rol op de journalist kleven. Ook niet tijdens de coronacrisis.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Ik heb daar altijd tegen gevochten, maar het is natuurlijk wel een belangrijk deel van onze taak geweest. Niet per se om zo maar woordvoerder te zijn van de regering, want wij zijn niemands woordvoerder, hoewel we dat verwijt vaak gekregen hebben en ik snap ook waarom. Maar het ging om iets extreems en nieuws voor ons, een volledige maatschappij lamleggen was geleden van WOII en het ging om mensenlevens.

We hebben het op een bepaald moment misschien te veel uitgelegd en de beslissingen van de Veiligheidsraad proberen te vertalen. En de fout was dat we het daar te vaak bij gelaten hebben. Terwijl we misschien het stapje verder hadden moeten gaan en iets kritischer hadden moeten zijn. Waarom dat wel en dat niet?

Het was natuurlijk niet eenvoudig tijdens die eerste lockdown. Dat waren massa's informatie die je zelf moest verwerken, dan vertalen naar het publiek en dan nog eens kritisch zijn. Dat laatste zijn we dan soms vergeten, maar eigenlijk zou dat niet mogen. Ik probeer ook zelf altijd minstens een kritisch punt te stoppen in elke reportage maak en elke live die ik doe. Dat is zowat mijn stokpaardje, anders heb ik mijn job niet goed gedaan.

Woordvoerder is misschien wat te zwaar, we hebben meer gedaan, maar onvoldoende meer. Vanaf de eerste versoepelingen heb ik dat wel meer geprobeerd, kritische punten eruit halen. Dat heeft zich wat moeten zetten en het moest wat wennen. En dat heeft bij sommigen tot de reactie geleid dat journalisten hun kritische blik kwijt waren. De coronacrisis was nieuw en je moet ook oppassen met wat je communiceert, aangezien je geen paniek wil creëren. Als je zomaar bepaalde info op antenne gooit, kan dat verregaande gevolgen hebben. En dat is iets wat je altijd moeten blijven doen.

9.6. Journalist F

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Als journalist heb je sowieso wel een bovengemiddelde interesse en bijgevolg ook frequente van 'nieuws checken'. Sowieso is het allereerste wat ik 's ochtends doe de krant downloaden, zelfs wanneer ik nog in bed lig. In de loop van de dag wordt mijn nieuwsstroom meestal geleid door pushberichten of toevallige passages online. Tijdens de werkuren (16 uur – middernacht) houd ik voortdurend een oogje op het topicplan met nieuwsberichten van onze collega's, maar ook de telexen van Belga en andere persagentschappen controleer ik minstens elk half uur. Tijdens een vrije dag heb ik sowieso minder interesse voor het nieuws, dit was tijdens de eerste lockdown niet anders.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Uiteraard, zowel corona- als niet-coronanieuws. Om een voorbeeld uit eigen rangen te geven van die laatste categorie: wij zijn een krant die door haar lezers ook wordt aanzien als een medium dat 'service' brengt. Dit ging tijdens de komkommertijd van de eerste lockdown al eens een stap verder: bijvoorbeeld een nieuwsartikel gewijd aan de opening van een filiaal van supermarkt Jumbo of McDonalds. In niet-coronatijden hadden zulke artikels volgens mij nooit de website gehaald, laat staan de papieren krant.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Als journalist kan ik die beslissingen al iets beter plaatsen dan de gemiddelde nieuwskijker vermoed ik. Al denk ik wel dat er een groot verschil is tussen krantenvulling en een televisieprogramma. Een tv-programma zoals Het Journaal is op elke dag van de week ongeveer even lang, terwijl het nieuwsmanagement van een krant de mogelijkheid heeft om te onderhandelen over het aantal pagina's van de komende week. Gedurende de volledige coronacrisis was onze krant dunner, omdat er uiteraard ook minder nieuws te verslaan was. Vooral in mijn eigen winkel, het sportkatern, was dit merkbaar. Op een normale weekdag beslaat sport 12 of 16 pagina's (krant wordt altijd opgemaakt in veelvouden van vier). Tijdens de eerste lockdown, toen ook de professionele sporten en vooral het nationaal voetbal stillagen, was dit soms slechts 8 pagina's. In de televisieverslaggeving viel me vooral op dat voornamelijk studiegasten gebruikt werden als vulling voor bijvoorbeeld Het Journaal. In Vlaanderen verschijnen deze sowieso al wat meer dan gemiddeld in de studio's, maar tijdens de eerste lockdown vond ik dit opvallend meer. Ongetwijfeld was die expertise ook nodig over alle nieuwe pandemie-onderwerpen, alleen vraag ik me af of een studiegast een kwartier in de ether houden zinvol is.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

De nieuwsselectie van een journalist is volgens mij nog grotendeels dezelfde, al durven er soms nog artikels in de krant sluipen, zoals eerder aangehaald, die in precoronatijden nooit op de pagina zouden zijn verschenen. Artikels die voorheen uitsluitend een tussendoortje waren op de website, kunnen in deze periode al eens vaker effectief meegaan in de papieren krant. Op sportgebied zijn dit dan bijvoorbeeld de extrasportieve feiten: een atleet die papa is geworden of getrouwd is een typische ...

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Ik denk het niet, ik kan me ook niet meteen iets voor de geest halen. Mijn toenmalige leidinggevende gaf me altijd veel inspraak in de keuze van de onderwerpen, waardoor zulke situaties natuurlijk al wat meer vermeden worden.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Als journalist vond ik de stroom aan coronaberichten al enorm, dus ik kan me inbeelden dat de gewone lezer of kijker het bos niet meer door de bomen zag. De berichtgeving was frequenter, uitgebreider en het was vooral vaak 'schieten met losse

flodders'. Over bijvoorbeeld de berichtgeving na de overlegcomités: het doel leek vaak om zoveel mogelijk en zo snel mogelijk te berichten, in plaats van zo correct mogelijk. In een periode waarin zowat de hele bevolking cruciale overheidsbeslissingen via de media verneemt, lijkt me dat van levensbelang.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Ik kan niet ontkennen dat ik het gevoel had dat ook onze krant daarin meeding. Niet zo veel als andere krantentitels, maar het was alleszins 'pompen' op zowat elk nieuwsfeit met een link met de coronacrisis. Ik denk dat media daar ook aangemoedigd werden door de enorme stijging in lezers, luisteraars en kijkers het afgelopen jaar.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Wat zeker een pluim verdiende: de vele artikels met concrete lezersvragen of duidingsartikels tijdens de pandemie. Ik denk dat VRTNWS een van de eerste media was die hiermee op de proppen kwam. Heel specifieke vragen zoals 'mag ik met twee personen mijn auto laten keuren' of 'mag ik in de voortuin praten met mijn buurman- en -vrouw' waren broodnodig volgens mij om een kleine leidraad te vormen in die immense stroom aan coronanieuws en -maatregelen. Dat is ook weer een beetje die servicefunctie van een nieuwsmedium denk ik.

Minder goed: ik kon me mateloos storen aan de snelheid van de bekendmaking van nieuwe maatregelen. Nog voor het overlegcomité begonnen was, durfden media als Het Laatste Nieuws een pushbericht sturen: 'Dit wordt er dinsdag beslist door de ministers'. Soms volledig correct, soms sloegen ze de bal compleet mis. Al ben ik ervan overtuigd dat onze krant zich daar ook schuldig aan heeft gemaakt de afgelopen maanden.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Bij onze krant gebeurt het soms wel eens dat een nationale titel een item uitlicht, waarna wij de volgende dag kijken hoe dat specifiek in onze provincie in elkaar zit. Al gebeurt dat ook vaak omgekeerd. Ik kan wel geen concreet voorbeeld aanhalen momenteel.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Ik moet zeggen dat het sportnieuws meestal wel gewoon (positief) entertainment is, ook zonder effectieve wedstrijdverslaggeving, dus voor ons katern is dat minder het geval.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Wat ik me herinner, is een klacht bij de Raad van de Journalistiek over een artikel waarin stond dat x-aantal procent van de Turkse Limburgers naar hun tweede thuisland reisde, zonder nadien in quarantaine te gaan. Die klacht is later ook ongegrond verklaard door de Raad.

Daarnaast kwamen er af en toe ook klachten binnen over foto's waar bepaalde personen het samscholingsverbod met de voeten treden. Binnen onze redactie werd er echt wel op gelet dat zulke foto's de krant niet haalden of dat er duidelijk vermeld werd dat het om een archiefbeeld ging.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Ongeveer de helft van de dagen werk ik samen met een collega lay-outer op de redactie, de andere helft werk ik van thuis uit. Dat regime hanteren we sinds de start van het voetbalseizoen in augustus, ervaren werkte ik uitsluitend van thuis uit. Mijn werkdag start om 16 uur, gevolgd door een overdracht met de mensen van overdag om 16u30 en eindigt tussen 23 uur en 1 uur 's nachts. Afhankelijk van laat nieuws of late verslaggeving kan dat einduur nogal variëren. Al zorgen we er meestal voor dat de laatste editie van de krant naar de drukkerij wordt gestuurd om 23u45.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Ik moet zeggen dat ik voor de coronacrisis op die vijf jaar geen enkele dag heb thuisgewerkt. Vanuit onze redactie werd dat ook totaal niet aangemoedigd of toegestaan. Wanneer we thuis werken, verloopt alle communicatie via Teams, mail en WhatsApp, dat is wel even wennen. In een functie waarin teamwork en overleg centraal staan, is dat niet altijd even evident. Zowel overleg met mijn collega-eindredacteur op sport als met de lay-out. Ik merk ook dat problemen minder snel aangekaart worden als gevolg van thuiswerk.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Ikzelf werk voornamelijk als eindredacteur, waardoor het merendeel van de informatie eigenlijk al binnen is voor ik aan mijn job begin. Ik merk wel dat de coronacrisis de verslaggeving van sportwedstrijden erg inperkt. Anno 2019 stapte je bijvoorbeeld na een voetbalwedstrijd naar de mixed zone, waar alle spelers verschijnen, en sprak je aan wie je maar wou. Een krant als de onze focust zich bijvoorbeeld tijdens voetbalinterlands vooral op de Limburgse Rode Duivels. Tijdens de coronacrisis zijn hier sterke beperkingen op gekomen, ook in het nationaal voetbal. Een club of de voetbalbond stuurt twee spelers of de trainer naar de (online) persconferentie en daar moet je het als nieuwsmidium mee doen. Dubbelinterviews zijn ook uitgesloten in deze tijden, omdat het natuurlijk niet de bedoeling is dat je mensen samenbrengt die in een normale situatie niet met elkaar in contact zouden komen. Ook een vervelend voorbeeld uit de sport: toen de Rode Duivels in Engeland speelden, was er geen enkele Belgische journalist ter plaatste vanwege de strikte coronamaatregelen in het Verenigd Koninkrijk. Alleen Het Laatste Nieuws had effectief iemand in de tribune zitten, omdat zij al jaren samenwerken met een Belgische voetbalverslaggever ter plaatse.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Op de redactie is de afgelopen maanden al vaak de discussie gevoerd of thuiswerk een blijver is of niet. Al is het maar een dag per week. Ik merk dat veel van mijn collega's hier voorstander van zijn, maar vermoed dat het nooit zover zal komen. Zowat elke leidinggevende heeft al aangegeven dat het voor hem of haar moeilijker werken en communiceren is wanneer het merendeel van de late ploeg thuis werkt. Uiteindelijk zijn het nog altijd zij die beslissen of thuiswerk mogelijk is. Nog een niet-nieuwsgelateerd feit: op onze sportredactie, met voornamelijk mannen, was het voor de pandemie de gewoonte dat iedereen bij binnenkomst elkaar een hand gaf. Dit lijkt me iets dat dankzij de coronacrisis voorgoed zal sneuvelen, zowel voor interne- als externe medewerkers.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Vooraf de afstandsinterviews zijn een serieuze belemmering voor een journalist. De interactie en sfeer van bijvoorbeeld een telefoongesprek zijn veel beperkter dan wanneer je face-to-face met iemand neerzit. Ook de dynamiek van bijvoorbeeld een dubbelinterview is onmogelijk online of aan de telefoon.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Ik heb de indruk dat er om welke reden dan ook alles aan gedaan wordt om de professionele outdoor sporten, zoals voetbal, wielrennen, tennis, ... te laten doorgaan. Vanuit mijn standpunt zeker niet slecht, omdat mijn jobzekerheid zo natuurlijk een pak groter is.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Ik heb nooit echt gevreesd voor mijn job, maar wel voor tijdelijke werkloosheid en de bijbehorende inkomensterugval. Al moet ik zeggen dat het bedrijf daar echt alles aan heeft gedaan om dat zo veel mogelijk te beperken. Collega's hebben hun inhaalrustdagen ingezet, zodat anderen in hun plaats konden werken. Alle samenwerkingen met freelancers werden ook on hold gezet, zodat het werk maximaal door vaste mensen, zoals ik, kon gebeuren.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Ik denk niet dat er een groot verschil is. Natuurlijk verzamelen mijn collega's die op dagdagelijkse basis stukken schrijven meer info dan ik.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Moeilijk om te zeggen, ik kan geen specifiek voorbeeld aanhalen, dus ik denk het niet.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Sowieso is het in de sportwereld, met veel perscheffen en managers, en dan vooral in het voetbal de gewoonte dat artikels worden nagelezen. Hier en daar worden dan soms aanpassingen gesuggereerd die ik liever niet zou doorvoeren, maar die worden toegestaan om de goede vrede te bewaren met de voetbalclub of geïnterviewde. Dat is een kwalijke trend, die steeds grotere vormen aanneemt. Soms gaat het om onbenullige informatie, maar het is het principe dat telt.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Ik merk dat onlinenieuwsgebruikers de term vaker fout dan juist gebruiken. Informatie die niet in hun kraam past, wordt gecategoriseerd onder de term 'fake news', terwijl de echte

onzin niet ontdekt wordt. Ik merk ook dat lezers het heel moeilijk vinden om onderscheid te maken tussen quotes van geïnterviewden en letterlijke uitspraken of beweringen van de journalist zelf. Dat is echt een uitdaging om hier een duidelijke lijn in te trekken de komende maanden. Heel veel mensen komen nog uitsluitend in aanraking met nieuws via sociale media, waardoor ze alleen maar gelijkgestemden zien en artikels die overeenkomen met hun visie. Dit was ook een extreem probleem tijdens de pandemie: er was wel altijd een bepaalde studie of geleerde die foutieve opvattingen over het coronavirus of de vaccins ondersteunde, waardoor lezers natuurlijk sneller overtuigd zijn van de correctheid van nieuws.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Heel moeilijk, denk ik. Dankzij sociale media is dat een onmogelijke opdracht geworden. Het valt alleen maar te hopen dat lezers, kijkers en luisteraars zelf sneller het onderscheid durven maken dus waar en fake.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Ik denk wel dat de meeste mensen sneller en vaker hebben teruggegrepen naar de traditionele nieuwsmerken. De zogenaamde mainstream media, zoals dat meestal met een negatieve connotatie verwoord wordt. Als krant merken wij ook dat de meeste mensen tijdens de pandemie enorm veel vragen hebben en daar liever een antwoord op krijgen van hun krant, dan van een willekeurige, onbekende roepstoeter op Facebook.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Ik ben nog maar vijf jaar aan de slag, dus op zich heb ik die vooruitgang niet echt meegemaakt. Je merkt wel dat het belang (en het personeel) van de online redactie alleen maar toeneemt, jaar na jaar.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

In de best mogelijke uitkomst wordt journalistiek alleen maar kwalitatiever en waardevoller. Het is misschien niet mogelijk om altijd als eerste het nieuws te brengen, maar het wordt wel geapprecieerd dat een traditioneel nieuwsmedium duiding en analyse brengt bij de meeste onderwerpen. In de realiteit denk ik dat kranten en nieuwswebsites, om voor mijn eigen winkel te spreken, het alsmaar moeilijker krijgen om de lezer te overtuigen van hun expertise. Die ene keer dat je fout zat, zal voor de consument altijd doorwegen ten opzichte van die 999 keer dat je de waarheid verkondigde.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018) geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Dat moet in elke tijdsgeest het hoofddoel zijn, ook in coronatijden. Snelheid mag nooit primeren.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Volgens mij niet, al laten bepaalde nieuwsmedia zich misschien af en toe daartoe verleiden.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Eerder een vertaler dan een woordvoerder. De maatregelen werden op zo'n onduidelijke en onoverzichtelijke manier gebracht door de overheid, dat het vaak rekenen was op journalisten om ze helder te vertalen naar de bevolking toe. Na een overlegcomité zat ik zelf ook met meer vragen dan antwoorden. Vaak was het gewoon wachten op uitgebreide duiding van nieuwsmedia voor je effectief wist wat er van de burger verwacht werd. Ik vraag me af of dat wel de taak van de journalistiek is.

EXTRA SPORTDEEL: (indien journalist aan sportberichtgeving doet)

1. Hoe keek u naar de lockdown die werd aangekondigd in maart 2020?

Vooraf geschrokken, maar op dat moment zelf beseftte ik zeker nog niet de ernst van de situatie of het coronavirus zelf. Het leek toen nog een ver-van-mijn-bedshow met een virusje uit China. Al kon ik er wel begrip voor opbrengen dat ons land voorzichtig omsprong met de situatie, het leek toen eerder iets uit voorzorg dan noodzaak.

2. Dacht u dat het zo lang zou duren voor alles weer enigszins normaal zou verlopen?

De aangekondigde twee weken waren in mijn hoofd ook echt het einde van die strenge lockdown. Misschien zou het een uitloper van een maand worden, maar zeker niet erger. Ik herinner me nog heel goed dat mijn schoonzus, een biomedicus, aanhaalde dat ze hoopte op een normale eerste verjaardag voor haar zoontje in januari 2021. Toen leek dat sterk overdreven, nu uiteraard heel optimistisch zoveel maanden na zijn effectieve verjaardag.

3. Hoe bent u de sportluwe periode doorgekomen?

Onze sportjournalisten konden uiteraard over geen enkele sport berichten, daardoor werd er vaak teruggegrepen naar zogenaamde retroverhalen. Plots was er enorm veel plek voor een interview met een ex-sporter, een groot verhaal dat anders nooit de krant zou halen, tijdloze onderzoeken over sportinfrastructuur in Limburg, ... Ik moet ook aanhalen dat de Container Cup een heel welgekomen sportactiviteit was om krantenpagina's te vullen. Onze collega's sponsoren het programma, waardoor zij elke dag een volledige pagina besteden aan de competitie. Bij ons werd die gewoon telkens mee overgenomen. Nu het tweede seizoen van de Container Cup loopt, doen onze collega's nog steeds hetzelfde, maar nog maar over een halve pagina. Bij ons verschijnt er op dagelijkse basis niets meer over het programma. Dat uiteraard omdat de professionele sportcompetities nu wél weer lopen, vorig jaar was dat echt een noodgreep om het sportkatern gevuld te krijgen.

4. Werd u voor andere zaken ingezet?

Vanaf 25 maart tot de start van de voetbalcompetitie in augustus heb ik geschreven voor de twee toenmalige weekendmagazines van ons medium. Ik schreef achtergrondverhalen, maar nam ook grotere interviews af met BV's en atleten. Deze tijdschriften steunen grotendeels op freelancers, waar tijdens de eerste lockdown geen beroep op werd gedaan om vaste mensen zoveel mogelijk aan het werk te houden. Tegelijk kwam er door mijn 'verhuis' een plekje vrij op sport, waar schrijvende journalisten nu mee de late eindredactieploeg uit noodzaak kwamen versterken. Op onze sportredactie hebben we ook het geluk dat vrij veel journalisten met enorme reserves aan inhaalrust zitten (veel weekendwerk en buitenlandse verplaatsingen) en is een collega toevallig papa geworden

begin april, waardoor hij ook meteen twee maanden verlof had ingezet. Zulke kleine dingen zijn toen een enorme hulp geweest om zoveel mogelijk tijdelijke werkloosheid te vermijden. De sportredactie was daarin natuurlijk het hardst getroffen van alle deelredacties binnen ons medium.

5. Heeft u gevreesd dat u nooit meer of veel minder aan sportartikelen zou werken dan voor maart 2020?

‘Nooit meer’ niet echt, omdat ik in mijn omgeving ook merkte dat sport, zelfs in tijden zonder competitie, echt een opbeurend deel van de krant was voor de lezer. Na 20 pagina’s vol corona-ellende is dat een welgekomen afwisseling geweest. Op dit moment staan we normaal gezien ook voor een stevige sportzomer (EK voetbal, Ronde van Frankrijk, Olympische Spelen), waarin er altijd meer paginabudget wordt vrijgemaakt voor sportverslaggeving.

6. Wat vond u van de alternatieve berichtgeving?

In sommige kranten werden bijvoorbeeld sporters geïnterviewd over wat zij deden om de coronacrisis door te komen en het sportjournaal pakte ook uit met andere aspecten dan gewoonlijk. Achteraf bekeken is het eigenlijk bewonderenswaardig dat we zoveel maanden een sportkatern hebben gevuld zonder effectieve sportwedstrijden. Een tijdschrift als Sport/Voetbalmagazine heeft weken stilgelegen, omdat het voor hen waarschijnlijk niet haalbaar was om op minder pagina’s wekelijks een nummer uit te brengen. Bij de krant is die mogelijkheid er gelukkig wel. Wanneer alles weer op volle toeren draait, voor onze krant dan vooral mét provinciaal en amateurvoetbal, zal alles wel weer zoals voorheen zijn, vermoed ik.

7. Voelt u nu nog een impact van corona op uw werkrouines?

Ik denk het wel, vooral in het feit dat overleg met collega’s veel beperkter is. Langdurige problemen blijven ook gewoon aanslepen, omdat er telkens die digitale barrière is en iedereen met honderd-en-een dingen bezig is. Sommige collega’s zag ik al een jaar niet, dan is het moeilijker om zoals voorheen te werken. Maar op dagelijkse basis valt dat allemaal best mee, ik vermoed niet dat al die problemen een direct effect hebben op de krant zelf.

9.7. Journalist G

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Voor ons was dat in het begin redelijk vervelend in vergelijking met nu omdat we begin maart iets hadden van ‘hoe gaan we dat hier aanpakken?’. Ik was ook specifiek toegespitst op voetbal dus ik was nog het meest van iedereen benadeeld omdat de competitie in maart werd stopgezet. En daar kon je de eerste weken het nieuws wel nog mee vullen. Zo was her bijvoorbeeld niet zeker wie zou degraderen en wat er met de titel zou gebeuren.

In mei zijn er dan normaal gezien nog de play-offs en is er de bekerfinale dus dat zijn normaal gezien ook de hoofdmaanden voor het voetbal waarin alles beslist wordt. En nu viel dat dus gewoon weg. Voetbal is ook de sport waarover het meest bericht wordt, zowel in kranten als op tv. Dus daar stelden we ons wel de vraag over hoe we dat gingen aanpakken.

Het televisienieuws werd dan vooral gevuld met interviews via Skype met atleten en dan werd de vraag gesteld van hoe ze die maanden binnen zitten nu zouden vullen en wat ze allemaal gingen doen en wat zijn van de lockdown vonden. Dat was ook zo met wielrenners en atleten van de Olympische Spelen want gaandeweg werd het wel duidelijk dat ook dat in het water zou vallen.

Als nieuwsmedium moest je jezelf een beetje heruitvinden met wat je allemaal ging brengen. Je kan Roberto Martinez bijvoorbeeld eens interviewen om te vragen wat hij ervan vond dat het EK werd uitgesteld, maar je kan dat geen twee keer doen. Dat was dus heel lastig omdat je normaal 8 minuten sport hebt op tv en je zelfs stukken moet laten vallen. Nu had je 5 minuten sport en was het echt harken.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Ja, heel veel zelfs. Er was eens een dag dat helemaal niks was. Er was iets heel kleins dat eigenlijk totaal geen nieuwswaarden had en dat was de geboorte van het derde kind van Kevin De Bruyne. Ook al vonden we dat totaal niet relevant om te brengen in het sportstuk, toch moest het omdat we niks anders hadden. We hebben daar dan een standaardreportage van 1 minuut 15 van gemaakt en normaal duren onze stukken anderhalve minuut. Maar hier had iedereen wel iets van 'oké, dit is genoeg'. Soms is het al niet makkelijk om een stuk anderhalve minuut te vullen, maar dit was echt wel het toppunt.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Ik vond dat vervelend om te maken omdat je normaal 'fatsoenlijk' nieuws wil maken. De geboorte van het kind van De Bruyne zal sommige mensen wel interesseren, maar het overgrote deel van het publiek wil echte sport en actie zien. Persoonlijk liet het mij ook gewoon koud. Dus zo iets was echt rot om te maken.

Maar je kan ook niet meer doen. Zelfs voor de reportage heb je niks, behalve de foto op Instagram van De Bruyne waarbij hij aankondigt dat hij voor de derde keer vader is geworden. Dat was dus helemaal niet tof om te maken, maar het was dat of gewoon een ganse dag niks doen.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Daar is niks aan veranderd. Ik denk dat vooral de manier waarop televisie gemaakt wordt, veranderd is. En dat om de eenvoudige reden: stel dat corona er niet was, dan zouden alle interviews fysiek doorgedaan zijn. Nu gaan al die interviews door via Skype, via Zoom of via Teams. Maar dat is dan puur iets vormelijks. Ik denk ook dat dat behouden zal blijven na corona.

Want voor corona reden wij voor het minste naar iemand. Voor een quote van nog geen 30 seconden gingen wij de baan op of gingen wij iemand halen. Dat is nu totaal niet meer het geval. In de toekomst zal dat ook niet meer zo gebeuren, maar gewoon online.

Maar puur het vergaren van informatie en nieuws waarde is hetzelfde gebleven. Het is vooral het vormelijke en technische dat zal veranderen en veranderd is door corona.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Ja, het stuk over De Bruyne dan bijvoorbeeld. En die stukken zijn echt niet plezierig om te maken.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Mensen hadden het op termijn wel gehad. Het was altijd corona en met virologen in de studio. Het beheerst nu al een jaar alles dus je kan er niet omheen. Maar ik als sportjournalist ben niet enorm veel bezig met de algemene berichtgeving, ik heb er ook niet zoveel naar gekeken.

Sport komt ook vaak op het einde van het journaal en meestal worden sportstukken echt last minute gemaakt. Op het moment dat het algemene nieuws gebracht wordt, ben je zelf vaak nog bezig aan een stuk dat binnen 10 minuten op tv komt. Je hebt dus meestal gewoon geen tijd om het te volgen. Je mist daardoor veel coronanieuws en krijgt enkel de grote lijnen mee.

Maar ik kan mij wel in de plaats stellen van het publiek. De mensen zetten om 19u hun tv aan voor het nieuws en dan is het weer hetzelfde liedje. Ik begrijp dan bijvoorbeeld dat ze het eerste half uur of 20 minuten gewoon skipt.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Ik denk dat het wel oké was. Het was hetzelfde als bij andere nieuwsbedrijven denk ik. Er was ook niet zoveel keuze natuurlijk.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Ik denk dat het allemaal wel gelijk is. Op het moment dat er zoiets groots gebeurt, iets wat de hele maatschappij aangaat, daalt de concurrentiestrijd tussen de verschillende nieuwsmerken wel. Je gaat rapper samenwerken, al is dat niet helemaal de juiste term. Je gaat wat afstemmen en overleggen zelfs met elkaar over wie wat brengt en die dingen.

De drang naar primeurs werd denk ik ook wat aan de kant geschoven. Het voornaamste in die periode was gewoon het volk informeren over wat er gaande was en wat we moesten doen.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Dat gaat wel gebeuren. Maar ik denk wel dat wij ander sportnieuws maken dan concurrenten. Wij willen het nieuws van de dag maken, terwijl concurrenten vaak nog bijna 24 uur later een verslag brengt van een wedstrijd die daags voordien gespeeld werd. Wij gaan dat niet doen, of er moet al iets waanzinnigs gebeurd zijn.

24 uur later is dat geen nieuws meer. Zeker bij sport omdat je daar in de redenering zit dat je goals overal kunt bekijken (online, tv...). Dat kon je 15 jaar geleden niet, toen moest je naar het nieuws kijken. Een concurrent brengt dan vaak nog een verslag van een wedstrijd,

terwijl wij eerder mensen aan het woord willen laten over die match: wat was er goed, wat niet...

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Ik denk dat dat voor sportjournalisten minder nodig was, maar ik kan mij inbeelden dat onze gewone redactie dat wel gedaan heeft. En ik vrees dat het niet makkelijk was.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Niet per se over het niet naleven van maatregelen, maar wel over de verplaatsingen die wij maken. Er werden soms Tweets verstuurd waarin de vraag werd gesteld wat een bepaalde journalist op een bepaalde plek deed omdat die persoon van de Tweet de reportage als niet-essentieel beschouwde. En dat was dan vooral in de eerste lockdown toen zulke verplaatsingen verboden waren.

Dat zijn keuzes van de hoofdredacteur en daar heb je eigenlijk weinig over te zeggen. Maar het probleem voor klachten lag vooral bij irritatie: mensen mogen niets meer en dan beginnen ze zich aan alles te ergeren. Journalisten mogen dan wel ergens naartoe, dus ergen snap ik dat wel.

Een collega had bijvoorbeeld ook zijn haar laten knippen door zijn vriendin, die kapper is, en ook daar is reactie op gekomen. Sommige mensen waren het niet eens met het privilege dat journalisten zogezegd naar de kapper mochten en anderen niet. Dus dat zegt maar hoe geïrriteerd mensen zijn en opmerkingen geven zonder dat ze de context kennen. En dat stoorde mij soms wel.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Ik kom om 9u30 aan op de redactie. Dan volgt er een kleine vergadering en daarna moet ik al een stuk klaar hebben voor 13u. Dat volgt al vrij snel, aangezien dat zo een 2 en een half uur later is. Vaak weet je de avond voordien ook al min of meer wat je gaat doen die dag, tenzij er iets baanbrekends of historisch gebeurt met een bepaald persoon. Dan start je dus met een wit blad en heb je geen idee hoe die dag eruit zal zien.

Maar meestal is het dus 9u30 aankomen, vergadering en stuk maken voor 13u. Het tweede deel van de dag begint opnieuw met een vergadering om 14u30 en dan een stuk maken voor 19u, soms met een live en soms niet. Een stuk maken bestaat vooral uit beeldmateriaal maken, quotes verzamelen en het stuk monteren. Wij monteren ook alles zelf, of toch bijna alles (ongeveer 80%).

Soms is het dus moeilijk om te zeggen hoe een werkdag er zal uitzien omdat je soms niet weet wat je gaat doen.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Die interviews via Skype en Zoom. Voor maart 2020 nam je voor alles de wagen en ging je naar iemand naartoe. Je had een quote nodig van die persoon, je reed er naartoe. Die persoon geeft een persconferentie, je ging daar naartoe. Nu moet je gewoon inloggen via

een link voor een platform en doe je zulke dingen online en stel je zo vragen. Dat is sowieso de grootste verandering.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Ja sowieso, je kan minder gedetailleerd gaan omdat je soms afgaat op mensen hun houding. Dat zijn dan vaak mini details over die houding. Je hebt minder voeling met de persoon en je kan ook niet goed inschatten hoe die persoon zich voelt omdat je nu gewoon een computerscherm ziet dat iedereen ziet.

Voor online persconferentie kan je ook minder opmaken uit de lichaamstaal. Vroeger kwam iemand de zaal binnen op een bepaalde manier en waren alle blikken op die persoon gericht omdat je op basis van lichaamstaal al sommige dingen kan afleiden en dat kan je ook uitspelen in stukken of artikels. Hij was goedgezind of hij was aan het mokken en zat er tegen zijn zin. Nu gaat er gewoon een schermpje aan en die extra details vallen weg door dat computerscherm.

Om journalist te zijn, is het ook belangrijk om af te gaan op de dingen die je voelt en ziet, op die kleine dingen. En dat heb je nu niet meer omdat je gewoon een sec interview hebt online. En dat geldt voor iedereen die je interviewt. Je hebt dus minder details, maar het noodzakelijke is er wel nog.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Die interviews online. Voor coaches en clubs is dat een zegen want vaak denken ze 'hoe minder journalisten, hoe beter'. Zij gaan ervan uit dat wij dan minder te weten kunnen komen over dingen die ze liever niet in de pers zien verschijnen en het spaart moeite uit.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ja, en dat geldt zowel voor mij als voor mijn collega's. Het is even aanpassen en wennen, maar het maakt de job niet per se anders. Soms is het moeilijker met een mondmasker in een stadion, maar dat is voor iedereen. Ik ben het ondertussen al gewoon, op de redactie en in interviews. Het wordt gewoon routine.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Voor mij heeft dat minder een impact omdat ik kan blijven werken. Dat ligt natuurlijk anders voor mensen uit de horeca bijvoorbeeld. De eerste drie maanden waren ambetant omdat er geen voetbal was, maar ondertussen ben ik wel zeker dat er altijd gevoetbald en gesport zal blijven worden. Ik ga dus altijd wel iets hebben om stukken over te maken. Die onzekerheid valt dus goed mee omdat er niet veel verandert.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Gevreesd niet echt, maar normaal werk ik ongeveer tussen de 22 en de 25 dagen, dus dat is heel druk. Toen corona uitbrak, viel dat terug naar een dag of 10 of soms minder. In de eerste maanden was dat ambetant, zeker omdat ik betaald word per dag, dus dat was wel een inkomensverlies. Die maanden waren dus vervelend, maar al snel had ik wel door dat er terug gevoetbald zou worden dus daarna was dat terug oké. Die maanden waren dus lastig, maar tegelijk ook niet in vergelijking met de horeca die al maanden dicht is.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Nee, een verschil is er niet echt omdat het nog altijd neerkomt op bellen met clubleiders, woordvoerders en coaches. Dat was voor corona zo en dat is nu nog zo. Eigenlijk vergaar je weinig informatie ter plekke op persconferenties en dergelijke. Daar gaat het eerder om de extra's, zoals lichaamstaal. De pure harde info haal ik nog steeds uit telefoongesprekken, dus dat is nog altijd hetzelfde als voor maart 2020.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Ik denk het niet. Misschien gebeurt dat bij het algemene nieuws meer omdat je daar de opdracht hebt om het publiek goed te informeren en delen dus soms wel noodzakelijk is, ondanks de concurrentie. Voor sport is dat minder snel van toepassing.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Dat kom je altijd wel eens tegen, maar daarom moet je je daar niet per se aan houden. Soms zal je je daaraan wel houden om bepaalde relaties niet op te blazen. Maar als het iets essentieels is dat ik nodig heb, dan gebruik ik het gewoon wel.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Tegenwoordig wordt er heel snel geroepen dat iets fake news is, vooral door mensen die geen journalist zijn. In de sport zal dat waarschijnlijk minder voorvallen, omdat dat minder mensen aangaat. Als ik straks een tweet verstuur over iemand die ontslagen wordt bij zijn club, maar ik ben daar niet zeker van, dan zal er altijd iemand zijn die zal zeggen dat het fake news is, zeker als een ander medium daarover niet bericht binnen een bepaalde tijdspanne.

Er zijn dus heel veel mensen die te pas en te onpas roepen dat iets fake news is, zelfs al is dat niet zo. Maar iedereen heeft een mening en mag die uiten. Dat gebeurt vooral via sociale media. Nu iedereen thuis zit, zullen er velen Twitter ontdekt hebben om dingen te lezen en de wereld in te sturen.

Er is heel wat fake news, maar niet bij de traditionele media zoals VRT, VTM, HLN of Het Nieuwsblad.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Dat wordt moeilijk. Je moet altijd naar de bron kijken en als dat die traditionele media zijn, is er normaal geen probleem. Zij bewijzen al 30 jaar dat ze betrouwbare info brengen. De bal mislaan kan natuurlijk altijd, maar 98% van de info in goed.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Moeilijk om te zeggen omdat dat voor sport weinig impact had.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Puur technisch is er heel veel veranderd. Toen ik begon en er werd een journalist op pad gestuurd, dan had die steeds een cameraman mee en nu niet meer. Nu is dat gewoon not done, een journalist draait nu bijna alles zelf. Dat heeft te maken met de digitalisering, maar ook met besparingen uiteraard. Voor nieuws is het beroep cameraman een uitstervend beroep, denk ik.

Hetzelfde geldt voor een monteur. Vroeger kwam die ook altijd mee voor montage, maar nu doet de journalist dat zelf. Het begrip all-roundjournalist wordt belangrijker. Je moet nu zelf de info vergaren, de beelden maken, het stuk monteren en dat was toen ik begon totaal niet het geval.

Ook de website zijn sterk veranderd. Toen ik begon waren dat allemaal basic websites die abstract, niet goed onderhouden en saai waren. Nu zijn die websites hip en dynamisch.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Een beetje in lijn van wat ik net zei: zoveel mogelijk nieuws maken met zo weinig mogelijk mensen. Dat wordt volgens mij de kernzin van de journalistiek. Vroeger werd een nieuwsstuk gemaakt met drie mensen: journalist, cameraman en monteur. Nu is dat gewoon met een persoon. In een korte periode is dat dus fel gewijzigd en die trend zal zich doorzetten.

Je gaat als journalist meer en meer moeten kunnen, meer skills moeten hebben en meer uit uw pijp moeten komen. Op die manier wordt het misschien wel een zeer moeilijk beroep. Misschien zal dat voor sport wel iets minder zijn want sport is er altijd. Er is altijd wel een sportwedstrijd.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018) geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

100% mee eens. Maar ik vind dat je soms ook wat opiniërend mag zijn, zeker bij sport. Bij een slechte actie van een speler kan je zeggen dat de actie slecht was, maar als jij denkt dat die speler een ganse match slecht was, moet je dat gewoon laten blijken. Het is simplistisch uitgedrukt, maar zoiets opiniërend moet kunnen. Maar het hoofddoel moet wel informeren blijven.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee, misschien is het zelfs versterkt. Corona was iets nieuws en vele mensen hebben in het begin gewoon hun tv aangezet om te weten te komen wat corona net was. Journalisten wisten dat en ze wisten ook dat er gewoon mee gekeken werd naar het nieuws. Dus daar hebben ze misschien wel extra de klemtoon op het informatieve gelegd.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Het zou kunnen dat sommige journalisten zich meer woordvoerder voelden dan pure journalist, maar ik vind dat dingen uitleggen soms ook wel tot het takenpakket van een

journalist behoort. Uitleggen is uiteindelijk ook informeren. Als een minister iets aankondigt, is het belangrijk dat je dat als journalist ook gewoon uitlegt aan het publiek.

Ik kan er wel inkomen dat dat op een bepaalde manier minder journalistiek aanvoelt, maar het is ook cruciaal. Journalistiek is niet gewoon op primeurs jagen en zorgen dat niemand anders iets weet, wat niet wil zeggen dat niet belangrijk is.

Kritisch denkend doe je nooit met een bepaalde maatregel voor iedereen goed, er zal altijd wel iemand meer hinder van ondervinden dan iemand anders. Voor ons was dat dan de beslissing om de voetbal stil te leggen. Mensen wouden de voetballers laten spelen als afleiding voor de mensen. Anderen hadden dan iets van dat iedereen gelijk was voor de maatregelen. Er zal altijd wel iets zijn waar er iemand niet akkoord mee is.

EXTRA SPORTDEEL: (indien journalist aan sportberichtgeving doet)

1. Hoe keek u naar de lockdown die werd aangekondigd in maart 2020?

In het begin was het afwachtend en waren we vol ongeloof. Op de redactie wisten we wel al twee dagen dat er een lockdown zou komen, maar niet welke implicaties er zouden zijn en dan vooral voor het voetbal. In de eerste week na de lockdown is beslist om de reguliere competitie in het voetbal niet meer af te werken. Toen wisten we wel al dat er heel lang niet gevoetbald zou worden. Daar moesten we maar mee leven, het is niet dat er iemand zou sterven, mocht er geen voetbal meer zijn. Het was gewoon part of the game.

2. Dacht u dat het zo lang zou duren voor alles weer enigszins normaal zou verlopen?

Ik ging ervan uit dat het nieuwe seizoen wel normaal zou beginnen en dat is ook gebeurd uiteindelijk. Ik heb daar eigenlijk nooit over nagedacht, maar had je het mij toen gevraagd, dan zou ik ook juli gezegd hebben, 4 maanden dus. En dat is dan ook zo gebleken.

3. Hoe bent u de sportluwe periode doorgekomen?

Sporten.

4. Werd u voor andere zaken ingezet?

Ik heb een paar dagen op het algemene nieuws gewerkt. En dan moest ik vooral coronareportages maken. Ik had daarvoor wel al op de algemene redactie gewerkt dus het was geen vreemd terrein.

5. Heeft u gevreesd dat u nooit meer of veel minder aan sportartikelen zou werken dan voor maart 2020?

In het begin was het wel even schrikken dat ik maar 10 dagen meer werkte, dat was dan vooral in maart, april en mei. Ergens gaf dat ook wel rust. Dat klinkt misschien vreemd, maar in de sport zit je normaal in een rush. Er is bij wijze van spreken elke dag wel voetbal en je kan elke dag een stuk maken.

Ik heb niet echt gevreesd, maar ik heb mij soms wel de vraag gesteld: hoelang duurt het nog?

6. Wat vond u van de alternatieve berichtgeving? In sommige kranten werden bijvoorbeeld sporters geïnterviewd over wat zij deden en het sportjournaal pakte ook uit met andere aspecten dan gewoonlijk.

Aanvankelijk denk je dat het oké is voor 2 of 3 weken, maar na een tijdje heb je het wel gehad. Het voorbeeld van daarnet over De Bruyne, dat wil je een keer maken omdat er niets anders is, maar niet elke dag. Dat is meer iets voor roddelbladen. Dat is uiteindelijk ook geen sportnieuws. Vader worden is niet te vergelijken met een doelpunt maken in de Champions League. Voor een sportjournalist is dat niet echt interessant. Na een tijd ben je dat kotsbeu.

De honderdste reportage over wat wielrenner X of Y of wat voetballer X of Y doet tijdens de lockdown, interesseert een sportjournalist niet meer. Als je er drie gezien hebt, heb je het wel gehad.

7. Voelt u nu nog een impact van corona op uw werkrouines?

Er is eigenlijk weinig tot geen verschil voor mij persoonlijk. Het enige is misschien dat ik later naar een voetbalstadion kan vertrekken omdat er geen files zijn en omdat er geen volk is. Ik doe nog altijd hetzelfde als voor maart 2020.

9.8. Journalist H

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Het was heel veel, plots werd er gesproken over besmettingen, ziekenhuisopnames, overlijdens en dat werd dan allemaal nog eens gekoppeld aan cijfers. Er waren ook veel nieuwe dingen, zoals een reproductiecijfer. Ik denk dat veel mensen daar nog nooit van gehoord hadden. Qua variatie veel er niet veel te variëren, aangezien het altijd hetzelfde was, zeker de eerste weken en maanden.

Ikzelf heb alles verslonden. Ik deed de krant open en las elk artikeltje over het coronanieuws omdat ik wou weten waarover het precies ging. Ook voor mij was het nieuw. Zoiets was nog nooit gebeurd. Ik was ook nieuwsgierig natuurlijk en wou wel weten wat ons te wachten stond.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Ja, maar dat is onvermijdelijk als er een ding alles beheerst. Corona was zo alomtegenwoordig dat er op dat moment eigenlijk maar een onderwerp nieuwswaardig is. Alles daar rond is dan sowieso wat minder.

Maar zulke stukken zijn wel noodzakelijk om de kijker en de lezer bij jou te houden. Als er altijd maar over hetzelfde gesproken wordt, haken mensen af. Dat is bij de koers ook zo. Als je altijd dezelfde renner aan het woord laat of gaat horen bij dezelfde ploeg, dan wordt dat eentonig op termijn. Daarom is het goed om af en toe eens luchtige en nieuwsarme stukken te maken. Maar niet te veel natuurlijk.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Soms is het noodzakelijk en het hoort er ook wel ergens bij. In normale tijden gebeurt dat ook. Zowel bij de sportberichtgeving als bij de algemene. Maar zoiets probeer je globaal gezien wel te beperken natuurlijk. Je wil ook niet geen journalist worden die alleen maar lucht schrijft.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Ja, er is natuurlijk veel veranderd en dan spreek ik in dit geval vooral voor mezelf en alle journalisten die over de koers berichten. Ik bel veel meer. Ik denk dat ik voordien nooit zoveel heb moeten bellen met persverantwoordelijken of woordvoerders van bepaalde ploegen. Vroeger stapte je gewoon op die persoon af, maar nu hebben we die mogelijkheid niet meer. Alle parking waar de bussen staan zijn hermetisch voor publiek en fans, maar ook voor journalisten. In principe kunnen alleen verzorgers, renners en staf de parking betreden.

Ik doe nu ook veel meer calls via Teams of via Zoom of via Skype. Voor corona gebeurde dat amper of nooit. Dat is nu ook met vergaderingen, die gebeuren online. Vroeger was dat in een kamertje op de redactie.

Maar de grootste aanpassing voor mij is toch wel dat ik niet meer aan de bus kan postvatten of naar het hotel van de renners kan gaan. Natuurlijk zijn er ook de maskers en de afstand, maar dat is overal en voor iedereen zo.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Nee eigenlijk niet, omdat we met een systeem van vakantiedagen werkten, was dat niet nodig. Iedere journalist werkte ongeveer een of twee dagen per week en de rest van de tijd nam hij vakantiedagen op, aangezien er toch geen normale zomer zat aan te komen. Dus tijdens de periode zonder sport was ik oftewel aan de sportpagina voor mijn medium bezig, oftewel had ik 'vakantie'.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

In het begin heb ik alles verslonden, tot elk klein artikel over een futilliteit toe. Ik wou weten wat er gaande was en was dus geïnteresseerd. Die interesse is ook snel omgeslagen naar verveling. En ik denk dat ik daar niet alleen was. Iedereen vond het vanaf een bepaald moment saai, langdradig en vervelend.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Ik had dat gevoel ook bij het mijne. Je slaat de krant open of je zet je tv op en dan is er weer corona. Na een tijd denk je ook wel 'niet meer voor mij' en zet je de tv gewoon af of doe je de krant dicht. Maar daar konden de nieuwsbedrijven natuurlijk niet altijd iets aan doen.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?
→ welke het best, welke niet oké

Niemand stak er bovenuit voor mij. Ik vond dat iedereen en elk medium zijn best deed. Het was ook voor iedereen hetzelfde. Als sportjournalist kon je ook alleen maar schrijven dat die koers was afgelast en die voetbalcompetitie werd stopgezet. De reden moest je gewoon niet meer geven, iedereen kende die al.

Dat is ook zo voor andere journalisten in de algemene berichtgeving. Je kan ook alleen maar schrijven wat geweten is en wat de regeringen beslist hebben qua verstrengingen, maatregelen en versoepelingen. Voor mij waren ze dus allemaal oké, ook de concurrentie van mijn media. Maar nogmaals: het was niet gemakkelijk om je in deze periode te onderscheiden op basis van coronaberichtgeving.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Ja, dat gebeurde zeker en dat werd altijd al gedaan. Soms zie je eens iets in een andere krant of gewoon op tv en dan lijkt dat wel interessant. Je probeert dat dan uit en als je ziet, hoort of merkt dat het werkt, dan ga je daar mee verder. Het kan natuurlijk ook altijd anders uitdraaien en dan stop je. Of je kan het concept niet aanvoelen zoals je inspiratiebron en dan stopt het ook omdat je het niet zo goed kan.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Ja, om de lezer alles te laten verwerken en voor goed humeur. Al was dat niet vanzelfsprekend in die periode.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Nee eigenlijk niet, bij mijn weten was dat niet het geval. Wij werken natuurlijk achter de schermen en er is geen camera die registreert hoe wij een interview afnemen. Maar ik was wel altijd aandachtig en voorzichtig want je wil jezelf en anderen ook niet in gevaar brengen. Wat wel het geval was, is dat er vragen zijn gekomen over niet-essentiële verplaatsingen omdat het publiek een bepaalde reportage niet goed of noodzakelijk vond.

Vanuit de redactie werd er ook wel nadrukkelijk op gehamerd om alles na te leven omdat je niet het nieuwsmerk wil worden dat zagezegd aan alles zijn voeten veegt.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Ik sta elke dag tussen 8u en 8u30 op en dan begin ik eigenlijk meteen. Ik begin met bellen en doe dan allerlei telefoontjes naar collega's of mensen die ik moet interviewen die dag. Ik kan nu ook overleggen en vergaderen via allerlei platformen zoals Teams of Zoom. Voor maart 2020 gebeurde dat allemaal in een kamer op de redactie of ergens anders, maar het was alleszins fysiek. Daarna begin ik dan aan het werk dat ik die dag moet uitvoeren, meestal van thuis uit, en het einde van mijn dag wordt bepaald door het einde van mijn laatste interview of wanneer ik mijn tekst voor de krant van de dag erna indien.

Dat zijn mijn zagezegde redactiedagen. Ik moet wel een onderscheid maken tussen redactiedagen en dagen op locatie of koers, zoals de Brabantse Pijl gisteren. 's Morgens vertrek

ik dan heel vroeg naar de startplaats, gisteren was dat Leuven en eens de start gegeven is, ga je naar de aankomst, gisteren was dat Overijse. Tussendoor volg je dan de koers in het perscentrum, nu is dat weliswaar moeilijker en anders dan voordien. Een praatje slagen met collega's zit er niet in en gezellig samen kijken ook niet. Alles wordt ook strikt gecontroleerd.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

De grootste aanpassing voor mij is dat ik geen verplaatsingen meer moet doen naar de redactie. En voor mij is dat een voordeel. Ik woon in Gistel en ik werk in Antwerpen. Op een normale dag doe ik daar bijna anderhalf uur over. Het traject Gistel-Antwerpen heen en terug is dus al gauw 3 uur dat ik onderweg ben. De job zelf is nog altijd hetzelfde, het is alles rond de job dat veranderd is.

Op de koers is dat ook zo: ik probeer nog steeds vragen te stellen en antwoorden te krijgen van renners en sportdirecteurs, maar de manier waarop is anders. Voor maart 2020 ging ik naar de bussen of naar het hotel. Nu moeten alle journalisten wachten in de mixed zone en dan moet je nog geluk hebben dat de renner die je wil spreken daar passeert. Dus het kan even goed zijn dat je daar drie uur staat en uiteindelijk je doel niet bereikt.

Nog een aanpassing zijn de interviews met de renners voor en achter de koers, die gebeuren nu meestal via Zoom, net zoals de persconferenties voor wedstrijden. Voor corona ging je daar gewoon naartoe en kwamen daar ook een of twee renners per ploeg naartoe. Nu zit er een renner voor een scherm en kan hij weggaan wanneer hij wil of het excuus van slechte verbinding gebruiken.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Ja, zeker wel want je kan niet doorvragen. Als iemand een bepaald antwoord geeft en het is niet helemaal duidelijk of het is iets waarop je verder wil gaan, is dat lastiger dan face-to-face. De interactie en het menselijke contact is er gewoon niet via de computer. Bovendien kunnen de renners en ploegen nu zelf beslissen hoelang ze blijven. De ene blijft doorgaans wat langer dan de andere en dus kan het zijn dat er iemand na 15 minuten de sessie verlaat, terwijl je nog 10 vragen hebt en je kan daar niets aan doen.

Je zit nu ook met 30 journalisten of meer in zo een meeting. Dat maakt het ook niet makkelijker om bepaalde vragen te stellen want iedereen wil wel zijn of haar vraag stellen waarvan die persoon denkt dat het dé vraag zou kunnen zijn.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Ik denk dat die mixed zone behouden zal blijven en dat wij als journalisten niet meer zo gemakkelijk tot aan de bussen zullen geraken. Renners hebben dat ook zelf niet graag als er iemand aan de bus staat te wachten met vragen, maar voor journalisten zijn dat wel de interessantste gesprekken meestal. Renners houden van zo een mixed zone omdat ze dan zelf kunnen beslissen of ze komen of niet en dat maakt het voor hen wel makkelijker. Dus ik denk op vraag van de renners dat dat wel behouden zal blijven. Het zorgt ook voor orde in het rennerspark. Meestal is het echt een zottenkot bij die bussen dus die mixed zone heeft wel zijn voordelen.

Volgens mij gaat het telewerk ook wel in grote mate behouden blijven. Er is al meermaals bij ons op de reactie over het behouden gesproken en daar wordt nog steeds sterk over nagedacht. We zullen dan twee of drie dagen van thuis uit werken. Enkel de dagen op

locatie zullen dan niet als telewerk gezien worden en dan gewoon een dag om toch een rond te horen wat er leeft op de redactie en voor vergaderingen en overleg.

Het zal natuurlijk wel heel wat verplaatsingen, kilometers en uitstoot besparen. Dus in mijn ogen heeft het voordelen, maar niet iedereen ziet dat even hard zitten.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ja en nee, ik doe het graag en ik zal mijn job ook altijd graag blijven doen. Maar het is wel zo dat het helemaal anders is geworden. Ik heb wel heimwee naar de tijd voor maart 2020. Zeker voor mij als wieljournalist is de charme er een beetje af nu. Wielrennen is de sport van het volk, je kan nergens zo dicht bij de actie komen als bij het wielrennen en dat is voor journalisten ook zo. Het is nergens zo makkelijk om iemand te interviewen of aan te klampen als in het wielrennen. Die charme is nu weg en ik hoop dat die snel terugkomt.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Ik ben daar vrij positief in, ik ben iemand die het glas altijd half vol ziet. Er zal wel een einde aan komen, maar je weet niet wanneer. Het heeft ook niet echt zin om je daar druk in te maken want je hebt er geen vat op.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Ja, eigenlijk wel en zeker in het begin. Er was echt niks van sport, elke sportjournalist moest op zoek naar alternatieven, als die er al waren. Bij ons hebben ze dat dan opgelost met vakantiedagen waardoor wij in theorie eigenlijk nooit werkloos waren, maar eigenlijk was het wel zo. Na een tijd begin je daar toch over na te denken. Maar eenmaal de berichten over hervattingen van sport kwamen, verdween dat.

De UCI heeft in mei een kalender bekend gemaakt met de wielwedstrijden na 1 augustus en sinds dat moment wist ik wel dat het allemaal goed zou komen. Dat is nu hetzelfde met het voorjaar, dat is quasi volledig afgewerkt op enkele wedstrijden na dan. En cijfers leren dat het wielrennen een van de meest bekeken sporten is na de lockdown in de lente van 2020. Ook dat nam die vrees weg.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Ja, in die zin dat ik nu veel meer bel. De face-to-face interviews zijn verdwenen. Vroeger ging je bij iemand thuis of naar het hotel en je praat voor een uur of drie kwartier en dat zit er nu bijna niet meer in. zulke interviews zijn er bijna niet meer. Dus dat bellen is zeker een aanpassing.

Uiteraard ook de Zoom-meeting die de face-to-face interviews vervangen. Dat is goed en dat is zeer handig en dat loopt ook vlot. Alleen hebben wij soms ook foto's nodig van mensen en daar zitten ook restricties op dus dat vormt dan weer een ander probleem. Op die manier deftige foto's bij een artikel plaatsen is niet evident en dat vormt dus nog het grootste

probleem. Voor de rest kunnen wij wel met iedereen blijven praten, alleen via andere communicatiekanalen.

Op wedstrijden zelf kunnen we niet meer rechtstreeks bij de mensen zelf en zijn we afhankelijk van wie er naar de mixed zone komt.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Niet echt, we interviewen wel af en toe samen. Soms worden Zoom calls wel gebundeld met andere media, zoals Het Nieuwsblad en internationale media. En dat is niet altijd handig want soms zitten daar 30 mensen in en dan krijg je soms amper de kans om een vraag te stellen. We begrijpen de situatie en daarom werken wij ook mee aan die bundeling. Maar dat was voor covid ook soms wel het geval.

In het wielrennen is die solidariteit er altijd wel een beetje geweest. We gaan nog wel altijd voor onze eigen ideeën en onze eigen invalshoeken, maar onvermijdelijk kom je af en toe eens samen in een interview terecht en dan wordt er zo soms wel iets gedeeld. Zo typt iemand soms de band van de andere eens uit en vice versa. Concullega's noemen ze dat dan.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Dat gebeurt wel soms, maar dat doen ze wel vaak uit zichzelf. Ik had deze week bijvoorbeeld een interview met Zdenek Stybar en ik vroeg hem of hij al een oorzaak had voor zijn hartritmestoornissen. En daarop zei hij nee. Je kan je daarbij natuurlijk wel de vraag stellen of dat effectief de waarheid is of dat hij het gewoon niet wil of mag zeggen. Zo worden er soms wel eens dingen afgedekt, maar dat is daarom niet altijd geheimzinnig. Soms zeggen ze het ook gewoon niet graag en brengen ze het niet naar buiten.

Al bij al wordt er wel open gecommuniceerd en kunnen wij ons ding wel doen. De stukken worden nu wel vaak nagelezen door de ploegen en renners, meer dan vroeger en daar worden dan af en toe wel eens wat wijzigingen aangebracht. In het geval van Stybar mocht ik bijvoorbeeld niet spreken over een operatie, ik mocht enkel de term ingreep gebruiken. Dat is misschien muggenzifterij, maar dat is nu geen drama. Soms wordt er wel eens gevraagd om iets weg te laten en dan gaan we in discussie want we laten ook niet zomaar alles uit onze stukken halen. Maar in het wielrennen valt dat wel goed mee.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Het is een bulletterm die Trump vaak gebruikte. Je moet er mee opletten. Alles wat er op de sociale media verschijnt, moet je met een korrel zout nemen. Wat je hoort, ziet, op toegespeeld krijgt, check dat gewoon. Desnoods twee of drie keer want het is heel belangrijk. Als je zelf de stempel van fake news op jou krijgt, is dat zeer vervelend voor uw imago. Als dat twee of drie keert gebeurt, dan kent iedereen jou en dan zeggen ze jou niks meer.

Als het klopt, klopt het, maar soms circuleren er dingen binnen het wielrennen die achteraf totaal verzonnen blijken. In dat geval zijn we blij dat we dat niet geschreven hebben en gecheckt hebben. Het is iets wat meer en meer de kop opsteekt en het is gevaarlijk. En zeker door die sociale media? Daarop wordt veel verspreid door mensen die denken dat ze het weten, maar het uiteindelijk toch niet weten.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Ik denk dat het moeilijk tegen te houden valt. Tegenwoordig is iedereen journalist. Als er iets gebeurt op de hoek van de straat met twee honden en die zet dat op Facebook, is het plots nieuws. Of het nu waar is of niet. Het moet gewoon spectaculair klinken, waar of verzonnen. Iedereen kan eender wat lanceren en je kan dat moeilijk tegenhouden.

De media werken er ook op. Je hebt bepaalde nummers waar je iets kan melden als je iets meegemaakt hebt in je buurt of in je straat. Ze willen gewoon dat je het meldt. En dat is natuurlijk gevaarlijk. Je moet altijd checken.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Ja, omdat het een periode geweest is waar niet altijd alles precies te checken viel. De pure factchecking was niet altijd mogelijk. Over corona wordt ook enorm veel verspreid en gelukkig zijn er nog virologen en experts die dat kunnen duiden, maar ik heb ook dingen gelezen van experts en virologen die contradictorisch waren. En dan stel je jezelf de vraag wat je moet geloven. Voor journalisten is dat ook niet altijd makkelijk en iedereen zal wel een bepaalde waarheid hebben in het verhaal.

In het wielrennen is een contract getekend of niet. Bij corona is dat niet zo. Er zijn zoveel theorieën en dan is het heel moeilijk om daar een juiste lijn in te vinden en het goed in te schatten.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Dat is enorm. Wat we vandaag doen is niet hetzelfde als wat we twee of drie jaar geleden deden. Digitaal vergaderen bijvoorbeeld, dat gebeurde nooit, dat was altijd met fysiek contact. Dat geldt ook voor interviews, wij deden al wel telefonische interview, maar wat er nu gebeurt, is echt nieuw. En die dingen zullen overleven. Dat zal blijven bestaan na de coronacrisis.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

We gaan meer en meer die weg van digitaal opgaan. Ik hoop wel dat dat niet te ver gaat en dat het menselijke aspect toch nog behouden blijft. In die zin dat we nog een face-to-face interview kunnen afnemen en nog bij mensen thuis kunnen gaan want dat spreekt ook gewoon vlotter. Dat menselijke maakt ook de charme van onze job.

Digitaal kan er ook veel misgaan. Je moet maar een technisch probleem hebben of een slechte wifi-verbinding hebben en het interview afnemen gaat al niet meer. Wij moeten onze interviews ook opnemen zodat die ook gebruikt kunnen worden in uitzendingen van nieuwsmedia. Dat gebeurt via een lijnencentrum. Als daar storingen opzitten, is dat heel vervelend.

Die digitale journalistiek mag ergens wel behouden blijven, want het heeft zeker voordelen, maar ik hoop wel dat we niet 100% in zulke journalistiek vervallen.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar *Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018)* geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Absoluut. Nu past de puzzel. Je mag zo spetterende artikels maken als je wilt, maar het moet wel waar zijn. In Italië hebben ze daar een mooi spreekwoord voor: *si non è vero è ben trovato*. Als het niet waar is, is het toch goed gevonden. Er is een tijd geweest dat dat werd wel toegepast, niet alleen in het wielrennen, maar gewoon overal. Media vonden dingen toen

gewoon uit, dikten dingen aan of stelden ze fraaier voor. Dat mag je niet doen, want het wordt op termijn zo doorzichtig.

De lezer is ook niet dom. Je mag nooit denken dat de lezer dom is want die is echt wel slim genoeg en beseft ook wel wanneer er iets niet klopt. Het publiek is door de jaren heen slimmer geworden en is meer op hun hoede, net omdat er zo een periode is geweest. Wij zijn lang de krant geweest van de sensatie en dat is echt wel veranderd nu. Ik heb dat ook zien evolueren.

Het is dus echt terecht: informatie moet betrouwbaar zijn, anders moet je ze niet brengen.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee, dat mag ook niet. De coronacrisis heeft een impact op de maatschappij, maar het mag geen impact hebben op het journalistieke doel. Je moet even betrouwbaar blijven. Er is natuurlijk wel de nuance dat het nieuws van vandaag niet dat van morgen is en dat zie je in de coronaberichtgeving. In de eerste lockdown werd iets als waarheid omschreven en nu is dat totaal iets anders. Er werd in april 2020 gezegd dat mondklappers slecht en nutteloos waren en vandaag de dag zijn ze niet meer weg te denken. Maar op dat moment weet je dat niet, aangezien je niet vertrouwd bent met die materie en je gelooft dat op het woord.

Achteraf moet je dan wel kunnen toegeven dat het fout was en dat is nu wel de waarheid. Ik vind niet dat het mag veranderen.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Het heeft te maken met af en toe eens kritisch zijn ten opzichte van maatregelen en beslissingen. Onze journalisten zijn wel degelijk kritisch, onder andere over de hiaten in onze muur tegen corona. Dus de journalisten blijven wel zeer scherp. De maatregelen worden telkens wel uitgelegd, maar daar rond wordt een kritisch scherm opgetrokken om die maatregelen op de korrel te nemen.

Wat nu bijvoorbeeld heel sterk speelt, is het feit dat de overheid telkens vraagt om nog even vol te houden en door te bijten. Maar journalisten zeggen nu meer en meer naar de overheid toe dat zij ook de politieke moed moeten hebben om dingen te beslissen. Jullie moeten ons ook helpen dus er wordt wel voldoende kritiek geuit, ook bij ons.

Bij media zie ik dat ook vaak na afloop van Overlegcomités. Ik herinner mij interviews met Jambon en Vandenbroucke en die waren toch vrij kritisch. Ik vind dat goed want dat moet wel.

EXTRA SPORTDEEL: (indien journalist aan sportberichtgeving doet)

1. Hoe keek u naar de lockdown die werd aangekondigd in maart 2020?

Ik herinner mij dat nog levendig want ik werd letterlijk donderdagavond teruggeroepen uit Parijs-Nice, die koers duurde normaal tot zondag. En dat was echt meteen terugkomen zonder twijfelen of tegenspreken. We zijn die avond nog tot Lyon teruggereden en de volgende dag dan volledig.

Vanaf dan was alles op slot en alles van thuis, niet meer naar de redactie. Uiteindelijk is die zaterdag de laatste rit dan nog gereden en dan was het gedaan. Echt alles stop. Dan vielen we in een gat want alles viel weg, geen voorjaar meer, alles wedstrijden werden

afgelast. Dat was ook al zo in de aanloop naar de lockdown en toen begrepen wij ook al dat het niet zou overleven. We beseften al vrij snel dat het niks zou zijn tot de grote vakantie.

2. Dacht u dat het zo lang zou duren voor alles weer enigszins normaal zou verlopen?

In het begin zeiden ze een paar weken, maar dat leek mij onhaalbaar. Onze huisanalist zei dat we het ganse seizoen beter zouden vergeten en dat iedereen moest focussen op 2021. Maar dat bleek al heel snel geen optie. De UCI is in mei dan met een nieuwe kalender gekomen en kregen we vanaf dan perspectief dat we vanaf 1 augustus de competitie zouden hervatten met de Strade Bianche in Italië.

3. Hoe bent u de sportluwe periode doorgekomen?

Vakantiedagen...

4. Werd u voor andere zaken ingezet?

Nee, wij hebben altijd ons werk kunnen behouden. En we werkten ook maar met een man per dag die zich dan bezighield met het vullen van de wielerpagina. En als we niet aan het werk waren, was het puur vrije tijd door vakantiedagen op te nemen. Ik heb geen andere sporten moeten berichten of met andere sporten bezig geweest. Ik ben ook niet ingezet binnen andere domeinen op de redactie.

5. Heeft u gevreesd dat u nooit meer of veel minder aan sportartikelen zou werken dan voor maart 2020?

Op het moment zelf denk je daar wel aan. We zaten toen aan een teruggeschroefd regime, maar we wisten wel dat als de kalender zou hervatten, we weer vertrokken waren. En we wisten ook dat het wielrennen een van de weinige dingen waren die zouden hervatten. Daar was enorm veel aandacht voor en daarom kreeg het binnen ons medium ook enorm veel ruimte. Er zijn momenten dat we meer moesten schrijven en afwerken dan ooit tevoren.

6. Wat vond u van de alternatieve berichtgeving? In sommige kranten werden bijvoorbeeld sporters geïnterviewd over wat zij deden en het sportjournaal pakte ook uit met andere aspecten dan gewoonlijk.

We hebben eens over iets anders kunnen spreken dan over pure sport. Corona is iets ongeziens en we kwamen in een situatie waarin renners ook andere dingen moesten gaan doen. Ze zijn niet meteen beginnen trainen, sommigen deden dat dan wel. Maar andere renners ontdekten een leven buiten de koers en gingen andere dingen doen zoals wandelen of het huishouden of koken.

Je kon eens een andere insteek geven dan het puur sportieve. Het ging ook over het virus. Daarover kon je ook spreken en dan over de Olympische Spelen die wegvielen, hoe iedereen daarmee omging. En je moest dat ook opvolgen hoe dat verder zou gaan.

7. Voelt u nu nog een impact van corona op uw werkrouines?

Absoluut. Wij hebben nu veel PCR-tests die we moeten ondergaan om de koers te mogen volgen. Deze ochtend had ik er nog een voor de Amstel Gold Race. Die tests zijn dus wel heel ingrijpend. Soms moet je er twee doen en dan nog eens een sneltest.

Ook de maatregelen om interviews af te nemen blijven gelden en daar ondervinden we nog altijd de impact en de hinder van. Die tests zullen wel verdwijnen eens we gevaccineerd zijn. Die vaccins zijn heel belangrijk daarin. Voor de OS hoop ik dat ik tegen dan gevaccineerd ben, aangezien je daar toch met heel veel mensen in contact komt. Het zal wel zeer strikt verlopen in Tokio, maar ik hoop dat de vaccinaties ervoor zorgen dat het iets normaler zal verlopen.

9.9. Journalist I

1) Nieuwsselectie en nieuwswaarde

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Ik focus mij vooral op sport, de algemene berichtgeving volg ik iets minder. In de journaals was er heel weinig plaats voor sport omdat alle aandacht naar corona ging. Op zich is dat wel logisch want het gebeurt dicht bij huis en het gaat iedereen aan. Dat is het contrast met als er iets in China of Costa Rica gebeurt, daar ben je minder betrokken.

In onze branche was er niks te doen en dat was ook onze grote frustratie. Eerst ga je naar berichtgeving over evenementen die worden afgelast in de eerste maanden: het wielrennen gaat niet door, voetbalcompetitie wordt stopgezet... En zo ga je verder en verder.

Eens die periode voorbij was, ga je naar berichten van wat die sporter en die sporter doen tijdens de coronacrisis. Je zag wel een tendens van onderwerpen en op termijn was dat wel saai omdat er gewoon niks te doen was.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwswaardig'?

Dat is misschien cru om te zeggen want je bent van verschillende factoren afhankelijk. Bij ons nieuwsmerk is het zowat de policy om veel sport te brengen en dan kon je je soms de vraag stellen of een bepaald stuk nu echt gebracht moest worden. Maar ik denk dat het altijd wel leuk is dat er een sportstuk in zit, ook omdat er nu kleinere sporten aan bod kwamen.

De vraag is dus wat cru om zo te stellen, maar soms heb je wel het gedacht 'dat moest nu niet'. Zeker als je naar het nieuws van de concurrentie kijkt, heb je dat net iets meer nog.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

Je stelt er je soms vragen bij, maar soms is het ook onvermijdelijk.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Er is denk ik niets veranderd aan de manier van informatie verzamelen en het nieuws heeft ook nog dezelfde waarde. Het gaat natuurlijk nog altijd om hetzelfde, namelijk corona en alle items zijn er ook min of meer mee verbonden. Gisteren was er een reportage van padel en die zou er nooit geweest zijn als corona er niet was geweest.

Qua nieuwsselectie zitten we nog altijd met hetzelfde. De eerste selectie is natuurlijk het evenement uitkiezen: het EK, de Ronde van Vlaanderen, de Tour... Sportverslaggeving is daaraan gebonden, de algemene verslaggeving is dat net iets minder. Dus dat is wel een belangrijk verschil.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Aangezien er heel weinig sport was, werden de sportjournalisten ingeschakeld voor het algemene nieuws. En toen heb ik dat wel regelmatig gedacht. Wij hadden niks te doen en aangezien het grootste deel van mijn tijd naar verslaggeving gaat, kon ik nu zonder evenementen niets doen. Dat geldt ook voor mijn collega's.

In het begin moesten wij al onze recap oppakken, aangezien die vrij hoog stond. Nadien moesten we terug beginnen, maar er was nog steeds niets te doen dus dan zijn wij ingeschakeld in de algemene verslaggeving. Daar had ik wel vaak het irriterende gevoel dat ik alweer aan een rusthuis sta en nu heb ik dat gevoel wel heel vaak als ik naar het nieuws kijk: gaan we nu weer naar dat en dat en dat. Ik heb het wel gehad.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

Ik lees nu veel kritiek op de virologen, maar het is volgens mij onlosmakelijk verbonden dat je zowel beleidsmakers als specialisten aan het woord laat. Dat kan niet anders. Volgens mij was daar wel een goed evenwicht in terug te vinden, vooral tussen de verschillende standpunten, de verschillende toelichtingen. Er is heel vaak kritiek op tv-makers en radiomakers en op duidingsprogramma's, maar er is echt niemand die bewust meer mensen van NVA of Open VLD gaat uitnodigen. Hetzelfde met professoren en specialisten. Iedereen probeert daar een evenwicht is te vinden, maar dat wordt door de buitenwereld vaak anders gepercipieerd. Ik denk in alle eerlijkheid dat iedereen alle standpunten aan bod laat komen.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Iedereen heeft het in eer en geweten goed gedaan. Wat ik persoonlijk vind, is dat je met een serieus overaanbod zit van nieuwsprogramma's en duidingsprogramma's. Ze zouden soms elkaars nek afbijten om gast X of gast Y in de studio te krijgen. Anderzijds ga ik er ook van uit dat dat de rol van ons nieuwsmerk is. Ik heb het vaak geskipt en ik denk dat velen dat gedaan hebben. Zeker nu het ook al maanden aansleept en de media er enorm op focussen, ook in kranten worden pagina's gevuld. Dan schrijven ze dit en dan dat. De politici spelen daar ook wel een belangrijke rol in.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?

→ welke het best, welke niet oké

Ik kijk enkel naar het sportstuk van de concurrentie, maar ik lees wel alle kranten. Maar ik betrap mezelf erop dat ik de algemene pagina's veel sneller lees. Ik luister naar de radio en daar krijg je min of meer hetzelfde mee. Als er versoepelingen zijn, lees ik die in de krant en hoor ik die op de radio, maar wat daar rondhangt, interesseert mij echt niet.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Dat is dagelijkse routine. Ik doe een ochtendprogramma op de radio en dan begin ik om 5u. mijn taak is dan om alle nieuwsuitzendingen te maken voor alle kanalen van ons nieuwsmerk. Ik maak dan ook een sportoverzicht. De hoofdtak nadien is alle kranten lezen en een lijst maken van interessante artikels om mee verder te gaan en op te volgen. En dat wordt ook op de algemene redactie gedaan. Wat er in de kranten staat, komt vaak terug in radio en tv. Voor radio en tv is de krant, naast de telexen, de grootste bron van onderwerpen en voor opvolging. Dus als de krant ooit verdwijnt, hebben de radio en de tv een groot probleem.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Ja, zeker. En dat was ook nodig. Anders haakt de kijker of de luisteraar af met enkel negatief nieuws.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Dat zijn de klassiekers. Er is nu bijvoorbeeld een collega op ronde in Frankrijk om daar nieuws te sprokkelen en daar komen reacties op. Als voetbalman stel ik mij ook soms vragen bij het aantal mensen dat op pad wordt gestuurd voor een koers. Bij de Ronde van Vlaanderen kan ik dat nog begrijpen, maar voor de Scheldeprijs begrijp ik dat niet. Er wordt veel man op pad gestuurd daarvoor.

Ik ga zelf niet naar het buitenland voor verslaggeving van voetbalwedstrijden. Voor een praktische reden, er zijn testen, quarantaine, papieren... Je moet ook binnen een bepaald aantal uren terug zijn, dus het is rekenen met vluchten en dan vlieg je soms via de meest vreemde bestemmingen zoals Sint-Petersburg en Amsterdam om in Brussel te geraken. Het was gewoon de moeite niet om naar daar te gaan.

De koersploeg is naar Milaan-San Remo geweest en er was achteraf een cameraman positief. Iedereen moest dus in quarantaine en die hebben dus heel wat koersen gemist. Op zulke dingen komen dus veel reacties.

Er wordt wel degelijk op gelet en er zijn ook strikte richtlijnen. Er zijn ook veel minder verplaatsingen, maar ik kan mij voorstellen dat de klachtenbox soms wel goed vol zit.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

Dat varieert tussen wedstrijddagen en redactiedagen. Op wedstrijddagen ben ik een hele dag bezig met voorbereidingen. Dan lees ik kranten, interviews en bekijk ik video's en raadpleeg ik mijn eigen archief. Daar ben ik een ganse dag mee bezig. Daarna ga ik naar het stadion en kom ik terug.

Op redactiedagen werken wij in een drieploegensysteem: ochtendploeg, dagploeg en avondploeg. Het aanvangsuur hangt van de ploeg af. Wij maken dan nieuwsberichten, wij proberen ideeën te vinden voor de duidingsprogramma's. Dat zijn zowat de hoofdtaken.

Wat we sinds een paar jaar doen, is volop inzetten op sport via de website van ons sportmedium. Dat is het vlaggenschip geworden voor de sport. Als je die cijfers bekijkt van de

website, is dat duizelingwekkend, echt fenomenaal. Daar wordt veel tijd en energie ingestoken. Vroeger was er een duidelijke afbakening tussen tv, radio en online, soms zelfs zonder contact. Nu zitten we al jaren soms en wordt er op een kruisbestuiving gerekend. Er is ook veel overleg tussen de verschillende kanalen. Dus de mensen van radio en tv moeten meer doen dan vroeger, naast het basiswerk moeten zij ook personen zoeken voor reacties en content maken.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Voor mij als verslaggever is een heerlijke periode, mensen lachen daar altijd mee. Er is geen publiek in stadions en dat is een negatief punt uiteraard. Maar in onze koptelefoon wordt een bandje met publiekgeluid afgespeeld. Dus het lijkt alsof er niks anders is voor ons, de ambiance is er. Daardoor zitten we lekker in de wedstrijd. Als ik mijn koptelefoon dan afzet, is het akelig hoe stil het wel is. Je hoort echt alles van iedereen.

Er was bijvoorbeeld een wedstrijd waar ik naar de parking wandelde met de scheidsrechters en die zeiden: "Amai, je was weer in vorm vandaag". Dus blijkbaar roep ik echt luis tijdens de wedstrijd omdat ik er zo inzit. En die mensen staat beneden en op het veld, dus het is echt wel luid. Ik zou het eigenlijk eens zonder koptelefoon moeten doen.

Voor mij persoonlijk dan, verandert er niet veel. Ik kan wel later naar een match vertrekken. Normaal vertrek in een tweetal uur op voorhand, zodat ik een buffer heb als er file of problemen zijn. Nu is dat niet het geval. Een maatregel is ook dat je maar een uur voor de match in het stadion mag. Als je bijvoorbeeld naar Brugge gaat, sta je in de file op de ring, in de wijk daar voor de match, in de wijk na de match, op de ring opnieuw en dan misschien nog eens op de E40. Dat is er nu niet. Individuele interviews vallen ook weg, daarop moet je vaak wachten.

Zoals het nu is, is het echt een luxesituatie. Je komt een uurtje op voorhand aan, je doet verslaggeving, je maakt een nieuwsbericht en je bent weg zonder file. Dus het zou zo mogen blijven.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

De individuele interviews vallen weg en daar kan je soms wel eens iets rapen, maar voor de rest eigenlijk niet. Die interviews worden vervangen door persconferenties, al dan niet online, dus daar kan je ook wel een graven, maar minder diepgaand dan apart.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Ik denk dat de individuele interviews afgeschaft zullen blijven. Sommige clubs zullen wel nog een mixed zone installeren, maar zo een algemene persconferentie met coach en twee spelers zal blijven. Dat is een makkelijke formule. Plus, veel clubs maken zelf content, zulke persconferenties kunnen opgenomen worden en uitgezonden worden via Facebook. Voor hen is het dus ook makkelijk.

Voor face-to-face interviews za dat wel terugkomen omdat je daar ook iets diepgravender tewerk kan gaan. En dat is ook nodig en dat wordt vandaag ook nog veel gedaan zonder mondmasker, ondanks corona.

Bij het wielrennen heb je ook zo een mixed zone en dat kan ook behouden blijven. Dat voorkomt dat er gedruimd wordt en voorkomt ook een overweldigende drukte in de startzone. Er is ook meer rust voor de atleten zo.

Wat misschien ook wel zal blijven, zijn de Zoom-interviews. Nina Derwael maakte een paar dagen geleden bekend dat ze niet naar het EK gaat. Vroeger moest zij aan iedereen steeds dezelfde uitleg geven en tijd vrijmaken om dat te doen en moesten de journalisten tijd vrijmaken om haar te interviewen. Nu is dat gewoon via Zoom en moet ze alles maar een keer zeggen. Ze moet de verplaatsing niet maken, wij ook niet. Mathieu Van der Poel deed net hetzelfde: camera op, een keer de uitleg doen en klaar. Tijdbesparend en geen verplaatsing. En voor journalisten kunnen die beelden gebruikt worden als ze het goede formaat hebben.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Nee, absoluut niet. Dit is een noodsituatie. Je hebt nauwelijks contact, dat is niet plezierig.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Ik maak mij daar niet druk in want je hebt er toch geen invloed op. Ik heb geleerd om me niet druk te maken in dingen waar je geen vat op hebt, dat is gewoon verloren energie. Als het depressieve gevoel overheerst, los je het niet op.

Ik hoop wel dat het tegen de zomer met de Olympische Spelen en het EK betert zodat alles kan doorgaan en enigszins normaal kan verlopen. Gewoon al voor het contact en het comfort.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Gevreesd wel, zeker op een bepaald moment toen het toch wel lang begon te duren. Ik bleef maar stukken maken voor de algemene dienst en ook de freelancers werden slechts een keer per week ingezet en dat was dan puur om connectie met de redactie te behouden. Je weet ook nooit.

In bepaald opzicht heb ik wel geluk, mijn nieuwsmerk ik een veilige en stabiele haven. Dat gaf wel een bepaalde zekerheid. We zitten wel in een periode waarin we gigantisch moeten besparen dus zonder dat je het weet, kan het aan jou zijn. Soms was er wel wat twijfel, zeker zonder die sport. We hebben nooit technische werkloosheid gehad, maar soms was er wel twijfel.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

De grote basis is nog altijd kranten en telexen die binnenkomen op de redactie. Wat nu al een aantal jaar aan de gang is, is de informatievergaring via sociale media. Voor mij is Twitter een van de grootste bronnen van informatie. Sinds een of twee jaar is Instagram ook

belangrijk geworden. Ik pak dat er nu niet bij, maar het wint aan belang. Dus daaruit info winnen blijft gewoon.

De persoonlijke contacten zijn de laatste jaren sowieso al veel verminderd en nu met corona nog meer. Vroeger had je echt persconferenties overal, iedereen deed dat. Die zijn zeer interessant en leuk omdat je daar kan praten, contacten kan leggen en tegelijk ook informatie kan verzamelen. Dat wordt nauwelijks gedaan, meestal is het gewoon een persbericht. Die trend is begonnen voor corona.

Het grote verschil zit hem in de meetings via Zoom en in het telewerk. Onze dagdienst is bijvoorbeeld verplicht van thuis uit te werken. Er komt ook veel techniek bij kijken, dingen opnemen en monteren. Die weg is ingeslagen en dan kan je niet meer terug.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Er is weinig collegialiteit onder sportjournalisten, al wordt het nu wel gecreëerd. Je hebt twee zuilen binnen de perswereld en beide zuilen hebben contacten met Waalse kranten en die wisselen dan zo wel artikels uit om te vertalen en delen primeurs. Op dat vlak is er ook wel een verschraving van de markt.

Ik heb wel weet van twee collega's die standaard informatie met elkaar delen. Maar de jacht op primeurs binnen de sportjournalistiek is sowieso wel heel zwaar. Bij een bepaalde krant worden ze daarop ook afgerekend: als er iets in een krant van de concurrentie staat en niet bij hen, dan krijgen de journalisten een vlammende mail. Er is dus enorm veel concurrentie tussen die nieuwsmerken, zeker op sportvlak, aangezien er niet veel anderen zijn. Dus informatie uitwisselen zit er niet echt in.

Het probleem is ook dat vele voetballers en sporters afgeschermd worden door een persverantwoordelijke om een one-on-one interview te doen. Heel uitzonderlijk gebeurt dat dan toch en als dat dan zo is, zitten de twee zuilen misschien wel samen. In het wielrennen is dat iets minder, maar het begint wel te komen. Bij sommige ploegen moet je ook niet rechtstreeks naar de renner bellen, maar eerste naar de persverantwoordelijke.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwsstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Natuurlijk, dat is het grote probleem in ons vakgebied en in de sportjournalistiek. Elk artikel moet eerst gelezen door de persverantwoordelijke worden alvorens het gepubliceerd mag worden. Dat is ook iets wat mij stoort, het is echt een vuil wereldje geworden en dat doet mij ook meer en meer nadenken om ermee te stoppen. Journalisten worden benaderd door makelaars om dingen te schrijven. De gewone lezer weet dat niet, maar als je sommige artikels leest, dan weet je gewoon van waar dat komt. Het is ook algemeen geweten welke journalisten met welke makelaars of bestuursleden in de slag zitten. Spelers die gepusht worden of opgehemeld worden, je weer van waar dat komt. En op die manier krijgen zulke journalisten vaak inside information en primeurs. Dat zorgt er ook voor dat je niet meer normaal naar een krant kan kijken want je zoekt en ziet ook verbanden. Het is niet meteen de mooiste wereld.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Je kan er niet meer onderuit. Er wordt zoveel de wereld ingestuurd, ook in het verlengde van dat samenhokken en in de slag zitten met. Als er een speler verkocht moet

worden, heeft die speler plots tientallen aanbiedingen, maar dat is puur om de marktwaarde op te drijven of om de interesse op te drijven. Maar dat klopt gewoon niet.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Er wordt in onze wereld zomaar op los geschoten en zoveel gezegd en gelanceerd, en dat is eigen aan de maatschappij, maar het is niet oké. En zeker me de sociale media die er een schepje bovenop doen. Ik denk niet dat we dat kunnen stoppen.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Iedereen was thuis en je kon zeggen wat je wou. Dat is de hoofdreden. Er was ook gewoon meer tijd om dingen te zeggen en ze niet te checken. Er was meer tijd om dat op te merken, als je normaal bezig bent, lees je er al eens over, maar nu had je tijd om te gaan muggenziften en alles uit te zoeken.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Die heeft mijn job dodelijk veranderd omdat ik vaak de vergelijking maak met mijn buurman. Die werkt bij Volvo en begint en stopt op vaste uren en dan is zijn werk gedaan, dan stopt het. Nadien gaat hij iets in zijn vrije tijd doen. Bij mij stopt het nooit, ik moet elke dag alle kranten lezen om mee te zijn en ideeën op te doen. En de sociale media hebben dat allemaal erger gemaakt, ik ben daardoor bijvoorbeeld verslaafd geraakt aan Twitter, de FOMO. En dat is mijn eigen fout, ik geef dat toe. Je hebt ook collega's die er zich niets van aantrekken en niet op sociale media zitten, maar je merkt dat dan wel aan de ideeën en de manier waarop ze die aanbrengen. Zij zijn gewoon niet meer mee. Je kan hen dat niet kwalijk nemen, maar het behoort wel tot de job om degelijk geïnformeerd te zijn. Je kan geen normale verslaggeving doen zonder mee te zijn met de actualiteit of zonder kranten te lezen of zonder de sociale media in de gaten te houden. Maar dat wordt op termijn zoveel, dat je meer en meer denkt om eruit de stappen.

Als ik nu even terugkijk, werkte ik op een bepaald moment voor de radio, voor de regionale televisie en was ik hoofdredacteur van een andere zender. Nu vraag ik mij vaak af hoe is dat gedaan heb want dat was ook zo veel gewoon. Ik kon dat gelukkig allemaal goed plannen en alles viel goed in elkaar. Maar dat was echt een periode van rushen.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

De basis zal uiteindelijk altijd hetzelfde blijven, het gaat over nieuwsvergaring, opiniemaking, feiten weergeven en controleren. Maar de manier van werken zal altijd blijven veranderen. Een bepaald nieuwsmerk heeft nergens rechten van, maar het gebruikt wel filmpjes van YouTube als basis van een reportage. Dat was 15 jaar geleden ondenkbaar, nu is dat normaal. Ook omdat de kwaliteit van filmpjes foto's zo goed geworden is.

Vroeger werd een stuk voor het nieuws gemaakt met drie mensen: een journalist, een cameraman en een geluidsman. Nu ga je zelf op pad, het is mobieler en sneller. Er wordt ook met correspondenten en bureaus gewerkt om snel ergens ter plekke te zijn. De basis zal hetzelfde blijven, maar de manier waarop zal sneller en sneller veranderen.

Vroeger hadden wij ook standaard een zware bak mee om te knippen en te plakken. Nu gebeurt dat ook allemaal online. Ik doe nu ook een interview met mijn smartphone, ik sla het op en stuur het via een app door en drie seconden later zit die video in de database. Er was een tijd dat ik op een koers moest aanbellen om de telefoon te gebruiken. Monteren doen

wij nu ook allemaal zelf via onze computer. Het gaat allemaal zo snel, te snel om bij te houden feitelijk. Maar de basis blijft hetzelfde.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018) geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

Zeker, dat staat ook in de beginselen van ons nieuwsmerk. Dat is het allerbelangrijkste en hangt ook overal uit op de redactie. Als je journalist wilt worden, moet je ook zulke documenten ondertekenen. Wij mogen ook niets rond commerciële doeleinden doen, maar sommigen lappen dat aan hun laars en zolang de bazen daar niet over zeggen, gaat dat door.

We krijgen ook regelmatig mails om daarop te letten. We doen ook meermaals een rondvraag bij de kijkers of ze zich goed voelen bij ons programma en of ze het betrouwbaar vinden en zulke zaken, dus voor ons is dat echt wel belangrijk.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee, ik denk dat het misschien nog belangrijker geworden is omdat de pandemie zo een grote impact had op alles, op het leven, op de mensen... Daardoor is het belangrijk om er als betrouwbaar bakken te staan in het midden van de storm. Voor het journaal is het bijvoorbeeld belangrijk om te informeren, te waarschuwen en tips te geven, uiteraard allemaal betrouwbaar.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Ik kan begrijpen dat sommige journalisten zich zo voelden, maar bij ons is dat niet het geval omdat het niet dezelfde waarde heeft als bij het algemene nieuws. Aan het einde van een Veiligheidsraad willen mensen weten wat er beslist is, ze willen dat in mensentaal horen met soms een kanttekening erbij. In vergelijking met dat is sport niet zo belangrijk, het is een andere uitgangssituatie.

Ik denk niet dat een sportjournalist zo zou kunnen voelen, misschien in kleine mate bij een rechtszaak of een dopingzaak, maar normaal niet.

EXTRA SPORTDEEL: (indien journalist aan sportberichtgeving doet)

1. Hoe keek u naar de lockdown die werd aangekondigd in maart 2020?

Dat is een drama voor iedereen die van sport houdt, maar ook voor iedereen die in de sportwereld werkt. Je kan je job niet uitoefenen en je leeft in onzekerheid. Achteraf gezien mag ik blij zijn dat ik journalist ben want ik kan mijn job nu wel uitoefenen en ik ben nooit technisch werkloos geweest. Afgezien van enkele leuke reisjes, kon ik alles doen.

Het grote probleem was natuurlijk dat de OS en het EK werden uitgesteld. Dat zijn de hoogtepunten, zeker voor journalisten. Die komen nu nog wel en het zal allemaal wat sneller gaan dan anders. Op familiaal vlak zal dat ook een impact hebben: een maand naar het EK en

een maand naar de Spelen, dat is niet niks. Ook voor mijn kinderen is de zomervakantie dan snel voorbij.

2. Dacht u dat het zo lang zou duren voor alles weer enigszins normaal zou verlopen?

Bij mij was dat een dubbel gevoel. Ik ben ook actief in het bestuur van een provinciale voetbalclub en ik speelde voortdurend met 'wanneer kan ik weer normaal beginnen werken?' en 'wanneer gaan we terug beginnen trainen, voetballen en supporters kunnen toelaten?'. Dat is uiteindelijk 5 speeldagen gelukt. Het werkte dus langs twee kanten.

Niemand had gedacht dat het werkelijk zolang zou duren. Ik was wel blij dat ik nog kon werken, dus eigenlijk heb ik nooit zitten zagen over de duur van de periode zonder sport. Anderzijds is het als bestuurslid een heel raar jaar geweest.

3. Hoe bent u de sportluwe periode doorgekomen?

Heel veel gesport, veel gefietst en veel afgevallen. Ook mijn stapel kranten uitgelezen. Het was een fantastische periode om minder te moeten werken, maar je blijft wel alles min of meer volgen. Maar het was toch vooral een vreemde periode.

4. Werd u voor andere zaken ingezet?

Ik heb een paar weken op de algemene nieuwsdienst gewerkt en ik heb mijn recap opgenomen en ben dus ook veel thuis geweest.

5. Heeft u gevreesd dat u nooit meer of veel minder aan sportartikelen zou werken dan voor maart 2020?

Nee, omdat ten eerste mijn nieuwsmerk een veilig baken is en altijd terugkomt. En ten tweede, ik zal altijd wel bezig blijven en dingen zoeken. Ik ben iemand die even uitblaast, maar snel weer aan de slag gaat met iets. Nu ben ik bijvoorbeeld met een project bezig in de volleybalwereld, Volleytalks. Dat is gunstig voor de sponsors, voor de supporters en ook voor de sport, die minder aandacht krijgt. Dat project is ook een schoolvoorbeeld van 'de knop omdraaien'.

6. Wat vond u van de alternatieve berichtgeving? In sommige kranten werden bijvoorbeeld sporters geïnterviewd over wat zij deden en het sportjournaal pakte ook uit met andere aspecten dan gewoonlijk.

Ik ben altijd heel geïnteresseerd in de mens achter de sporter. Ik ben ook vaak bezig met de kleinere sporten en heb ook al veel gedaan rond die sporten. Ik vind zulke dingen super om te doen, je hebt meer contact met sporters bij zulke sporten. Bij voetbal is dat ondenkbaar, daar kan je niet meer aan, die zij zo goed afgeschermd.

Reportages over sporters maken is ook het leukste, vind ik. Normaal moest ik verslaggeving van de Europa League doen, maar omdat de Belgische ploegen er uitlagen, ging dat niet door en kon ik reportages met sporters maken. Op die manier leer je elkaar kennen en de sporter heeft ook tijd voor jou en praat met plezier over haar sport en haar leven. Ik heb bijvoorbeeld een wielrenster geïnterviewd die in Dubai actief is en via die reportages kom je te weten wat ze daar doet en hoe ze daar terecht gekomen is. Hetzelfde met een wielrenner die tegelijk politicus is en geschiedenis studeert, je komt te weten hoe hij dat allemaal combineert en dat was gewoon een interessante persoon. Die achtergrondreportages zijn gewoon leuk om te doen.

7. Voelt u nu nog een impact van corona op uw werkrouines?

Natuurlijk, de Zoom-meetings zijn er nog altijd. Onze bezetting is minder dan 50% en dat lukt perfect voor de radio. Ik sta er soms toch van versteld hoe de televisie werkt. De journalist schrijft zijn teksten, stuurt die dan door naar de monteur en ze werken allebei van thuis uit en vergaderen via Zoom of Teams, dat is niet makkelijk. Het is ook gewoon niet leuk en handig. Er bestaan verschillende programma's, maar daar zijn ook vaak problemen mee en dat is frustrerend. Hopelijk blijven niet al te veel dingen behouden.

9.10. Journalist J

1) Nieuwsselectie en nieuwsaarde:

1. Hoe keek u in de maanden maart, april en mei 2020 naar de berichtgeving?
→ hoeveelheid, variatie, belang

Covid heeft ervoor gezorgd dat wij, vooral bij het uitbreken van de crisis, enkel en alleen bericht hebben over de coronacrisis en de impact daarvan op de regio. Wij berichten zoveel mogelijk over de regio. Aangezien de lockdown werd aangekondigd op 13 maart en het openbare leven volledig stilviel, was er ook maar een ding om over te berichten, corona. We hebben onze journaals gedurende een grote periode voor 80 of 90% met coronanieuws gevuld, vanuit verschillende invalshoeken en de impact voor verschillende sectoren (ziekenhuis, zorg, winkels, horeca...).

Hoeveelheid: wij merkten wel dat onze journaals langer waren, zeker als er Overlegcomités waren was dat veel langer omdat er gewoon veel te vertellen viel.

Belang: we hebben gemerkt aan de kijkcijfers en bereikcijfers van nieuwsmedia dat zij gewoon heel belangrijk waren tijdens die periode. Ze werden veel geconsulteerd voor informatie. Ons bereik online is ook fors gestegen.

2. Vond u sommige nieuwsstukken tijdens deze maanden totaal niet 'nieuwsaardig'?

Als ik voor onszelf spreek, denk ik niet dat we de luxe hadden om zulke stukken te maken. Er was zoveel input door die coronacrisis. Wij hebben ook een vrij beperkte ploeg dus we moeten maken wat er verwacht wordt. Tijdens de coronacrisis zijn we ook op zoek gegaan naar positief nieuws en kleine verhalen. Je zou dan kunnen zeggen dat dat minder nieuwsaardig is, maar het is wel belangrijk dat je de mix van het journaal verteerbaar maakt voor de kijker. Maar die stukken zijn zeker niet 'niet nieuwsaardig'.

3. Wat vindt u er zelf van dat bepaald nieuws werd gebruikt als vulling voor een krant of televisieprogramma?

We hebben heel veel onderzoek gedaan naar wat een kijker graag wil als hij naar het journaal kijkt. En daaruit bleek dat de kijker graag geïnformeerd wordt op dagen dat er te informeren valt. Anderzijds is het ook belangrijk dat er in het journaal een soort van rustpunt ingebouwd wordt om de kijker op adem te laten komen, anders haakt de kijker af. Zeker tijdens al dat zware en negatieve coronanieuws was dat nodig.

Vulling is een lelijk woord. Als je als eindredacteur of als journalist een stuk maakt waarvan je zelf denkt dat het vulling is, dan breng je het beter niet.

4. Denkt u dat er iets veranderd is aan de manier waarop journalisten nu nieuws selecteren tegenover voor de coronacrisis? Heeft het nieuws nog steeds dezelfde waarde als voordien?

Nieuws heeft nog altijd dezelfde waarde. Nieuws heeft verschillende karakteristieken, maar we gaan nog altijd op zoek naar nieuws dat impact heeft op onze omgeving. Waar wij ook hard mee bezig zijn is de vraag: What is in it for us? Wat is er interessant voor ons en gaat het ons aan. Daarom doen wij ook aan nieuwsmarketing. Als je een bepaald topic voorlegt aan 10 kijkers en die zeggen alle 10 dat het hen niet interesseert, dan breng je het niet en steek je de energie beter ergens anders in.

Die afweging wordt nog steeds gemaakt, met als enige verschil dan dat corona altijd impact heeft op ons leven, wat er ook beslist wordt. En daardoor wordt het andere nieuws wat verdrongen. Maar wat nieuwsselectie betreft, denk ik dat iedereen zich goed afvraagt of iets al dan niet nieuws is. Nieuws is het volgende: je gaat op zoek naar de waarheid en je vertelt iets nieuws wat de mensen nog niet weten. Maar de manier waarop gebeurt nog altijd op dezelfde manier.

5. Heeft u zelf tijdens de maanden maart, april en mei van het jaar 2020 een opdracht gekregen die u niet nieuwswaardig vond?

Dat gebeurde zeker en gebeurt nog altijd. Soms denken we achteraf: “Moesten we dat wel brengen?”. Maar tijdens nieuwsluwere periodes, en die zijn er zeker geweest, zeker nadat de eerste verontwaardiging over een lockdown en maatregelen ging liggen was er niks meer, gebeurde dat wel dat je iets moest zoeken dat minder nieuwswaardig was, maar zeker niet totaal niet nieuwswaardig. En dat gebeurt ook in niet coronatijden.

Wij moeten een journaal vullen van ongeveer 25 minuten en als het 's morgens niet op gang komt, dan moet je beslissingen gaan maken over wat je gaat brengen. Dan maak je een stuk, maar komt er plots iets anders binnen en dan moet je keuzes maken. Maar dat gebeurt op alle redacties.

2) Coronaberichtgeving

1. Wat vond u van de coronaberichtgeving in het algemeen?

In Vlaanderen mogen we als nieuwsconsument heel tevreden zijn over hoe we geïnformeerd zijn geweest. We hebben de evolutie over ziekenhuisopnames, besmettingen en vaccins goed kunnen volgen, nog steeds trouwens. Alle maatregelen en beslissingen zijn zeer snel en live op televisie gebracht. De draaiboeken worden achteraf ook in kranten gepubliceerd. Dus ik vind dat we in Vlaanderen, en ook in onze regio specifiek, zeer goed geïnformeerd geweest zijn.

2. Wat vond u van de coronaberichtgeving van uw eigen nieuwsbedrijf?

Ik mag ook wel tevreden zijn. En als ik een waardemeter voorop mag stellen, dan zijn het de bereikcijfers. Die waren heel goed voor ons en ook voor andere regionale tv-zenders. Die zenders kunnen goed de impact weergeven op de regio van waar je afkomstig bent, beter dan welk nationaal medium dan ook. Ik wilde ook weten hoe de situatie bij mij was. Dat vind

je bij de regionale zenders. Zoals ik daarnet zei, waren de bereikcijfers heel goed, dus dat is een teken dat heel veel mensen ons gevonden hebben en tevreden waren over onze aanpak.

3. Hoe vond u de coronaberichtgeving van andere media?
→ welke het best, welke niet oké

Voor mij persoonlijk springt de VRT er wel bovenuit, zeker als ik goed geïnformeerd wil worden, ga ik altijd daar kijken. Ook via hun online kanaal, vrtnws.be, kan je alles in detail terugvinden, zoals curves. Ze hebben ook een liveblog waar je constant nieuwe info krijgt.

Wat ik niet oké vond en wat ik ook vrij snel gesignaleerd heb, is dat de kranten van Mediahuis, en dan spreek ik voor de eigen winkel, maar ook van DPG-media al het coronanieuws achter een paywall staken, zeker in het begin. Dat is toch wel relevante informatie die voor iedereen ter beschikking zou moeten staan. Ik heb daar toen een tweet over verstuurd dat alles van achter die paywall moest komen. En dat is vrij snel gebeurd, niet alleen door mijn twee natuurlijk, maar dus alles over corona was plots vrij raadpleegbaar. Dat is niet het geval voor het andere nieuws. Die paywall was dus een minpunt want ik kreeg de indruk dat het coronanieuws enkel relevant was voor de mensen die ervoor wilden betalen.

4. Werd er soms naar andere media gekeken ter inspiratie voor topics?

Iedereen kijkt naar mekaar. De nationale zenders gaan met artsen praten en dat is ook relevant voor ons. Wij gaan dan met dokters spreken uit ziekenhuizen hier in de buurt. Zulke dingen dus onder andere. Maar er waren ook gewoon ideeën van mensen die we wel leuk vonden en dan zijn we daarop ingegaan om daar een regionale toets aan te geven.

Als je een ding moet onthouden, is het dat alle media naar elkaar kijken en elkaars stukken, reportages of artikels bekijken.

5. Heeft er iemand voorgesteld om eens op zoek te gaan naar ander, positief nieuws?

Absoluut, dat heeft met die mix te maken in het nieuws. De kijker moet af en toe kunnen ademen in een nieuwsuitzending. In de nieuwsvolgorde hebben we ook vaak gezegd om niet met corona te openen, maar gewoon met iets anders.

6. Heeft uw redactie vaak klachten ontvangen over de berichtgeving of over het niet naleven van bepaalde maatregelen?

Ja zeker en vast. De coronapolitie was gigantisch aanwezig. Wij hebben er bijvoorbeeld van bij het begin voor gekozen om onze microfoons niet af te schermen met plastic omhulsels, terwijl andere media dat wel deden. Wij hebben onze daarover geïnformeerd en het bleek dat de coronapartikels op de microfoon minder lang zouden overleven dan op het omhulsel. Natuurlijk, mensen zien dat bij de grote spelers en stellen zich dan vragen. Ze denken dan dat we laks met de maatregelen omsprongen. Ook als we soms eens zonder stok interviewden, kwamen er meteen reacties. Ook als we programma's opnemen komen er reacties dat we te dicht bij elkaar zitten, maar de mediaprotocollen zijn zo strikt, dat daarvoor absoluut geen ruimte is.

Daaraan zie je dat de gevoeligheden zeer hoog lagen en dus hebben we wel veel reacties gekregen, maar we hebben die altijd proberen te duiden en te beantwoorden. Ook mondmaskers in de studio hebben wij nooit gedaan. Dat zijn afwegingen die moet maken.

3) Werkroutines en werkonzekerheid

1. Hoe ziet een normale werkdag er op dit moment voor u uit?

In principe is er voor mij niet heel veel veranderd omdat ik vind dat ik als hoofdredacteur op de vloer aanwezig moet zijn. Ik kom nog altijd heel vaak naar de redactie. Voor de collega's is dat anders, die werken voornamelijk van thuis uit.

Ons redactie-overleg is ook vervangen door een telefoonronde en een online call. Iedereen vertrekt daarna van thuis uit naar de plek waar hij moet zijn. Enkel de echt noodzakelijke functies komen nog naar de redactie. Dat gaat dan over ankers, monteurs... maar de journalisten werken wel van thuis uit.

2. Wat zijn de grootste aanpassingen vergeleken met de periode voor maart 2020?

Een positieve evolutie is dat thuiswerk. In het begin was het van moeten en waren we er niet tevreden mee, maar nu hebben we toch wel beseft dat dat heel veel voordelen heeft. Het is veel efficiënter. We hebben ook wel wat investeringen moeten doen om journalisten een montageprogramma te geven, maar dat ging niet anders.

Daarvoor was corona een zegen. We hebben gemerkt dat iedereen eigenlijk perfect zelfstandig van thuis uit kan werken en stukken kan maken van overal. En zo worden stukken nu ook van overal gemaakt. Dus dat thuiswerk is wel de grootste aanpassing, maar ook meteen de beste.

3. Zorgen die aanpassingen ervoor dat u minder informatie kan verzamelen over een topic?

Een moeilijkheid is bijvoorbeeld een stuk in de gerechtelijke sfeer. Vroeger werd de pers massaal binnengelaten in de rechtszaal, nu kan dat ook niet meer. Ze werken daar nu met poules. Er wordt dan een speler binnengelaten die alles beelden opneemt en die beelden dan deelt met de anderen. De andere spelers moeten dan in een aparte ruimte wachten tot het proces gedaan is en tot ze de beelden ontvangen. Het concept van mixed zone wordt ook in de rechtszaal toegepast met advocaten.

Je staat niet meer op de eerste rij en daardoor is het moeilijker om echt de info te verzamelen die je wil verzamelen. Maar dat is in veel sectoren zo nu omdat je gewoon niet meer allemaal tegelijk binnen mag. Maar vooral in het juridische kader is dat zeer ambetant.

4. Welke veranderingen zullen behouden blijven en welke helemaal niet?

Voor ons zal het thuiswerk behouden blijven en ook de opkomst van de online interviews in nieuwsuitzendingen zal blijven. Vroeger moest je ter plaatse gaan en alles opnemen met een professionele camera, terwijl je nu ziet dat het perfect aanvaard wordt dat een online interview gebruikt wordt. Vroeger dachten wij dus verkeerdelijk dat niemand dat wou, maar nu is dat zo normaal dat dat wel zal blijven. En voor ons, als redactie, is dat, productioneel dan, heel wat efficiëntiewinst. We moeten geen verplaatsingen maken van 100 kilometer. Nu spreken we gewoon een tijdstip af waarop we een Skype doen en we hebben het interview meteen.

5. Stel dat er niets verandert en alles zoals nu blijft (mondmaskers, afstandsinterviews...), zou u uw beroep nog even graag uitoefenen?

Ik hoop het, ik sowieso wel. Wat de jobvreugde betreft, leid ik daar niet onder. Ik vond het zelfs een boeiende en verontwaardigende periode. Ik vind mondkmaskers vandaag nog vreemd, maar het is algemeen gewoon normaal geworden. Maar ik blijf mijn beroep even graag doen.

We merken wel dat er wat moeheid insluipt bij iedereen. Ook alle leuke dingen van de journalistiek zijn nu al anderhalf jaar verdwenen. Festivals, ambiance bij sportevenementen... onze journalisten halen daar energie uit en nu valt dat weg dus dat is gewoon niet leuk. Zij kijken zeker uit naar de periode na corona.

6. Hoe gaat u om met de onzekerheid omtrent de duur van deze moeilijke periode?

Het zal wel eens stoppen. Rond Kerstmis dacht ik dat we er tegen de zomer vanaf zouden zijn, maar dat denk ik nu niet meer. Bij mij zit er wel nog wat rek op, maar laat ons hopen dat we er tegen 2022 vanaf zijn. Het stopt wel eens, maar ik heb wel nog wat reserves.

7. Heeft u gevreesd voor uw job?

Neen, maar het is niet gemakkelijk geweest. Er was vooral vrees voor de gezondheid in het begin. Er zijn collega's die spontaan vakantie hebben opgenomen omdat ze zich onveilig en onzeker voelden. Als televisiemedium komen wij nog naar buiten en komen wij in contact met mensen dus daardoor was er toch wel sprake van enige angst. Welke impact heeft dat op mijn gezondheid en wat betekent dat voor mijn gezin?

Economisch gezien was er ook wel schade. Zeker voor een privébedrijf als het onze was er wel schade, wij zijn namelijk afhankelijk van advertenties en die waren schaars. Vrij snel is er dan wel een noodfonds voor regionale media gekomen van minister Dalle. Wij hebben 300.000 euro gekregen en daarmee konden wij onze nieuwswerking garanderen. Maar vrees voor de job was er eigenlijk niet.

4) Persvrijheid en informatievergaring

1. Hoe verzamelt u normaal informatie? Is er een verschil met nu tegenover voor maart 2020?

Telefonisch mocht je nog altijd informatie verzamelen en daarmee kan je ook veel info verzamelen, dus daar veranderde niet zoveel. Wij zijn natuurlijk een televisiemedium en wij moeten naar de mensen gaan. In het begin zag je dan wel dat niemand een televisieploeg over de vloer wou krijgen omdat iedereen zo min mogelijk contact wou. We waren dus niet overal welkom en dat heeft onze werking wel moeilijker gemaakt. Gelukkig is dat na een tijd gebeterd. Daardoor is de vergaring van informatie niet per se anders gelopen, soms gewoon wat lastiger.

2. Is er sinds corona sprake van een verhoogde solidariteit onder journalisten? Wordt er meer informatie gedeeld?

Er is zeker een verhoogde vorm van solidariteit nu, zeker op emotioneel vlak. Wij moeten doordoen, dat is onze plicht, onze passie en onze opdracht en zo kan het wel eens zijn dat er informatie doorgegeven wordt. Er is ook heel veel samengewerkt. Bijvoorbeeld met het uitwisselen van beelden, dat gebeurt nu nog intenser.

3. Ervaart u soms druk van buitenaf om bepaalde zaken weg te laten uit een nieuwstuk of om iets nadrukkelijk te vernoemen?

Niet echt. Wat er soms wel speelde, is dat we iets wisten en bevestigd kregen, maar dat we het niet naar buiten mochten brengen omdat het voor heel veel ongerustheid en paniek zou zorgen. We konden ons dan wel voorbereiden, maar we moesten wel wachten op de communicatie van de instanties alvorens we ons bericht losten. Soms moet je de overheid ook de kans geven om een goede communicatie op poten te zetten en er zo voor te zorgen dat er geen paniek is. Daarvoor worden er dan wel afspraken gemaakt tussen overheid en media.

5) Trends

1. Hoe kijkt u naar fake news?

Dat is een heel kwalijke trend. Het bewijst nogmaals dat erkende media die feiten dubbelchecken, noodzakelijk zijn om de maatschappij goede informatie te leveren. Ze zijn het kompas van de samenleving. Als morgen iedereen zomaar alles kan lanceren, creëer je een ongeregelde samenleving. Mensen gaan dan alles geloven en zich ook gedragen naar die dingen en dan krijg je een ongecontroleerde samenleving.

2. Valt het fenomeen nog te stoppen? Hoe?

Nee, aangezien het vooral online en op de sociale media circuleert. Daar ligt dus een enorme verantwoordelijkheid bij de grote spelers en bedrijven van sociale media. Zij moeten dat controleren en in de hand houden. Er moet ook een vorm van sociale controle zijn, zodat zaken makkelijk gerapporteerd kunnen worden, dat gebeurt nu natuurlijk ook al. Op die manier kunnen valse berichten dan verwijderd worden. Ik denk dus wel dat we die strijd kunnen aangaan.

3. Was de coronacrisis een zegen voor fake news?

Ten eerste was corona in het begin nog zeer onzeker en was er veel angst. Hoe meer onzekerheid en angst er is, hoe meer fake news dat kan voeden. De verspreiders van fake news willen de samenleving destabiliseren. Ten tweede waren vele mensen zeer emotioneel tijdens de coronacrisis en emotionele mensen zullen fake news sneller geloven. Ten derde was er zoveel verkeer online, meer dan ooit, dat het voor fake news niet moeilijk was om zich te verspreiden. Er zijn dus zoveel factoren die fake news doen pieken hebben.

4. Hoe heeft de digitalisering uw job veranderd?

Die heeft onze job in het algemeen al gigantisch veranderd, en tijdens corona is dat alleen nog maar sneller gegaan. De digitalisering heeft er ook voor gezorgd dat nieuws meteen gelanceerd moet worden. Vroeger kon je rustig toewerken naar het tijdstip van je journaal, nu kan dat niet meer omdat alles meteen naar buiten moet. Het is gewoon digital first: eens het geverifieerd is, moet het naar buiten, anders laat je je de kaas van het brood eten. En als je niet kan uitpakken met vers nieuws, word je niet meer serieus genomen en heb je geen belang en relevantie meer. Wat we dus doen, is de duiding houden tot 's avonds, maar het snelle nieuws en de feiten meteen uitsturen.

5. Hoe ziet de toekomst van de journalistiek eruit?

Dat is moeilijk te voorspellen. Wij zijn een sector die zich voortdurend moet heruitvinden. De digitalisering is een van de laatste uitdagingen die de mediasector moest overwinnen. Trends zijn er om zich daaraan aan te passen. Dus wat er ook gebeurt, welke trend er ook komt, de media zullen zich altijd aanpassen aan wat er komt. Wij zijn ook noodzakelijk voor de samenleving. Wij moeten gecontroleerde informatie uitsturen want een samenleving heeft dat nodig om niet te ontsporen.

Wat er ook gebeurt, wij zullen altijd noodzakelijk zijn en we zullen altijd overleven. Maar onze inkomsten staan gigantisch onder druk, ondanks dat we veel geraadpleegd worden. Ons inkomstenmodel staat onder druk en dat heeft corona nog maar een duidelijk gemaakt. Wij moeten enerzijds onze boterham verdienen, maar wij moeten ook raadpleegbaar zijn. Geprinte media steken artikels achter een paywall om inkomsten te genereren, maar zij hebben ook een maatschappelijke functie. Artikels die gedeeld worden, brengen ook iets op, maar dat is minder dan die paywall.

Wij gaan dus goed moeten nadenken over ons verdienmodel en dan denk ik dat alleen maar schaalvergroting een goede oplossing kan zijn.

6) Rolopvattingen

1. Het meest recente onderzoek naar Het profiel van de Belgische journalist in 2018 (Van Leuven et al., 2018) geeft aan dat het hoofddoel van een journalist is om betrouwbare informatie te verschaffen. Bent u het daarmee eens?

De informatie verschaffen is het belangrijkste. De watchdog is ook belangrijk, maar dat ben je sowieso al over je eigen berichtgeving, anders kan je niet serieus genomen worden. Het is niet onze taak om watchdog te zijn over de berichtgeving van andere media of nieuwsbedrijven. Dus die rol van informatie verschaffen is de primaire rol.

2. Is dat hoofddoel tijdens of na de coronacrisis veranderd?

Nee.

3. Voelde u zich tijdens de coronacrisis meer een woordvoerder van de overheid dan een pure journalist?

Wij zijn zeker geen woordvoerder van de overheid. Wat wij wel moeten doen, is maatregelen en beslissingen ophelderen en helder naar het publiek vertolken. Wij moeten daar geen standpunt bij innemen. Wij kunnen wel uitleggen waarom iets volgens virologen of volgens de politiek relevant is om zo te werk te gaan. In het begin was het wel zo dat er weinig kritische stemmen naar voren geschoven. Dat had ook te maken met de angst en de onzekerheid.

Gelukkig is dat nu beter want je voelde ook dat de mensen daar nood aan hadden. Je had de virologen en politiek, maar mensen woude eens een andere stem horen die misschien iets kritischer was. Maar daar moet je dan natuurlijk weer opletten met fake news want mensen verklaren zichzelf nogal snel dokter. Er was ook dat debat met twee mensen die tegen vaccins waren in De Zevende Dag en uiteindelijk is er meer discussie geweest over het houden van dat debat dan over de inhoud. Dus je moet ook wel opletten met kritische stemmen.

EXTRA SPORTDEEL: (indien journalist aan sportberichtgeving doet)

1. Hoe keek u naar de lockdown die werd aangekondigd in maart 2020?

Alles lag stil, dus dat was zeer slecht. Wij hebben onze sportprogramma's moeten aanpassen. Op zondag brengen wij normaal een sportoverzicht, maar dat viel dus weg. Daarna had je het voetbal met publiek en dan weer zonder.

Wat voor een regionale speler belangrijk is, zijn de amateurreeksen. Dat is iets waar we mee kunnen uitpakken. Die zijn eigenlijk nooit meer hervat, op 5 speeldagen na dan. Dus dat was ook een domper. Net hetzelfde met basketbal. Sporters zijn ook gewoon niet meer te bereiken, alles gebeurt gewoon online, je gaat niet meer op bezoek.

2. Dacht u dat het zo lang zou duren voor alles weer enigszins normaal zou verlopen?

Dat was moeilijk in te schatten vanop de zijlijn. Soms horen wij wel wat geruchten en het was heel duidelijk dat ze het voetbal wilden redden, vooral dan in de Pro League. Langs een kant vond ik dat ook wel achterbaks want er waren amper tests en dan zouden er voor voetballers plots wel tests ter beschikking worden gesteld.

Wat ik wel top vond, is dat wij hebben laten zien dat we wel sportevenementen kunnen organiseren in de coronacrisis. De koers is daar het mooiste voorbeeld van. Dat was zeker geen financiële topzaak voor de organisatoren, maar we hebben er wel van kunnen genieten, net zoals de rest van de wereld. In de eerste lockdown zijn alle koersen gesneuveld, die zijn dan vanaf augustus ingehaald. En dat was voor mij wel een hoopgevend signaal, een signaal dat topsport tijdens deze crisis mogelijk is. Het was dus wel duidelijk dat de sportluwe periode niet enorm lang zou duren.

3. Hoe bent u de sportluwe periode doorgekomen?

Sporten en het gezin.

4. Werd u voor andere zaken ingezet?

Binnen onze redactie zijn de sportjournalisten ook algemene journalisten, dat geluk hadden we wel. We konden ze dus wel volop inzetten op de algemene nieuwsredactie.

5. Heeft u gevreesd dat u nooit meer of veel minder aan sportartikelen zou werken dan voor maart 2020?

Sportjournalisten halen hun energie uit topsport zoals eersteklassevoetbal of topkoersen en dan valt dat weg. Ik denk dat iedereen het op een bepaald moment echt wel beu was, ook omdat er aanvankelijk geen licht aan het einde van de tunnel was. Dat werd dan wel beter naarmate er perspectief kwam. Vanaf dat moment wisten we dus wel dat er een einde aan zou komen en dat die vrees dan verdwenen is.

6. Wat vond u van de alternatieve berichtgeving? In sommige kranten werden bijvoorbeeld sporters geïnterviewd over wat zij deden en het sportjournaal pakte ook uit met andere aspecten dan gewoonlijk.

Nood breekt wet. Soms waren we al heel blij dat we dat konden doen. Sporters blijven helden en zeker voor regionale media is het credo: claim your heros. Wij wouden ook weten hoe Greg Van Avermaet zich voelde bij al de uitgestelde koersen. Dan ga je uiteindelijk toch op zoek naar hem en stel je de vraag wat hij allemaal doet nu. En dat bleek dan niet zoveel te zijn. Maar het blijft wel interessant en relevant om die mannen te spreken.

7. Voelt u nu nog een impact van corona op uw werkrouines?

Een-op-een interviews zijn er nog steeds niet. Vroeger kon je kiezen met wie je sprak. Nu ga je naar een persconferentie waar op voorhand aangeduide sporters zitten en daardoor krijg je een monotoon karakter, aangezien iedereen het met dezelfde interviews en quotes moet doen. Vroeger kon je iets loswrikken bij iemand waarvan je wist dat het zou pakken.

In de koers is dat net hetzelfde. Vroeger ging je naar het hotel of naar de bus en sprak je met wie je wilde. Nu sta je in een mixed zone op twee meter van de renners en da moet je nog geluk hebben dat ze stoppen en iets willen zeggen.

En ook de testing natuurlijk. Sportjournalisten moeten nu voor elk evenement een of meerdere tests laten afnemen en dan soms nog eens een sneltest ter plekke. Maar het lukt al bij al wel.